

แนวทางการฝึกทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา ตำบลสามหมื่น
อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
พ.ศ. 2566

แนวทางการฝึกทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา ตำบลสามหมื่น
อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน

สำนักบริหารและพัฒนาระบบบริหาร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2566

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

แนวทางการฝึกทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณทลจินดา ตำบลสามหมื่น
อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

กิตติยา อิงเอนุ

การค้นคว้าอิสระนี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนากฎมิต้องอย่างยั่งยืน

พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(อาจารย์ ดร.รัชชานนท์ สมบูรณ์ชัย)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผานิตย์ นาขยัน)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(อาจารย์ ดร.ประมินทร์ นาระทะ)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ประธานอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร

(อาจารย์ ดร.รัชชานนท์ สมบูรณ์ชัย)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการรับรองแล้ว

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.ญาณิน โอภาสพัฒนกิจ)

รองอธิการบดี

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ชื่อเรื่อง	แนวทางการฝึกทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก
ชื่อผู้เขียน	นางสาวกิตติยา อิงเณร
ชื่อปริญญา	วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	อาจารย์ ดร.รัชชานนท์ สมบูรณ์ชัย

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบริบทพื้นที่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก 2) เพื่อตรวจสอบความต้องการฝึกทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และผู้เกี่ยวข้อง ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก และ 3) เพื่อประเมินการใช้แนวทางการฝึกทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 36 คน และใช้กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เกี่ยวข้อง (ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 56 คน สุ่มโดยวิธีแบบเฉพาะเจาะจง ใช้แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ และแบบประเมินเป็นเครื่องมือในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา การจัดกลุ่มข้อมูล สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า จากการศึกษาบริบทพื้นที่ของนักเรียนมีลักษณะบริบทพื้นที่ เป็นภูเขาสูงร้อยละ 80 ห่างไกลจากชุมชนเมือง ชุมชนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง หรือที่เรียกว่า “ปกากะญอ” อาศัยกระจายกันอยู่เป็นย่อมบ้านตามเทือกเขากว่า 40 หย่อมบ้าน มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย สมถะ ใช้ประโยชน์จากป่าในการดำรงชีวิต อาชีพส่วนใหญ่ทำไร่ข้าวโพดเป็นหลัก ซึ่งเป็นรายได้หลักของครอบครัว มีพื้นที่เพียงพอต่อการทำการเกษตร การทำไร่ข้าวโพดจึงเป็นจุดเด่นการประกอบอาชีพในชุมชน ผลการสำรวจความต้องการฝึกอาชีพของนักเรียนพบว่า ส่วนใหญ่ต้องการฝึกทักษะอาชีพ การปลูกพืชผักสวนครัว การเพาะเห็ดนางฟ้า การจักสาน การทอผ้าประจำถิ่น และการแปรรูปอาหาร/ถนอมอาหาร และได้มีการจัดสร้างแนวทางการฝึกทักษะอาชีพและประเมินความพึงพอใจ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมทักษะอาชีพทั้ง 5 กิจกรรม มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ปฏิบัติกิจกรรมรายด้าน กิจกรรมปลูกพืชผักสวนครัว มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด กิจกรรมจักสาน มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด กิจกรรมการเพาะเห็ดนางฟ้า มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด กิจกรรมแปรรูปอาหาร/ถนอมอาหาร มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด กิจกรรมทอผ้าประจำถิ่น มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด

คำสำคัญ : ทักษะอาชีพ, แนวทางการฝึกทักษะอาชีพ, โรงเรียน

Title	GUIDELINES FOR VOCATIONAL SKILLS TRAINING FOR GRADE 3 STUDENTS THANPUYING PORN SOM KUNTHONCHINDA SCHOOL, SAM MUEN SUBDISTRICT, MAE RAMAT DISTRICT, TAK PROVINCE
Author	Miss Kitiya Ing-anu
Degree	Master of Science in Geosocial Based Sustainable Development
Advisory Committee Chairperson	Dr. Ratchanon Somboonchai

ABSTRACT

This study was conducted to : 1) investigate area context of Grade 3 students at Thanpuying Pornsom Kunthonchinda school, Sammueng sub-district, Mae Ramat district, Tak province; 2) explore needs for vocational training of the Grade 3 students and the concerned personnel and 3) assess guidelines for vocational skills training of the Grade 3 students. The sample group consisted of 36 Grade 3 students and 56 concerned personnel (the school director, the deputy director of the school, the school committee and the students' guardians) obtained by purposive sampling. Interview schedule, survey form, and assessment form were used for data collection. Obtained data were analyzed by using descriptive statistics, data grouping and content analysis. Results of the study revealed that the Grade 3 students lived in a remote mountainous area (80%) and the Karen (Pakageryor) was the major ethnic group there (more than 40 small communities). Their livelihood was simple, modest and mainly depended on forest resources and maize cultivation. They had enough areas for maize cultivation as the main occupation. Most of the Grade 3 student wished to attend a training on vegetable gardening, oyster mushroom cultivation, wickerwork, food preservation and local weaving. It was found that the Grade 3 students were satisfied with the training activities at a highest level in all aspects.

Keywords : vocational skills, guideline for vocational skill training, school

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระเป็นผลงานที่ผู้วิจัยได้ทุ่มเทความตั้งใจ สติปัญญา กำลังกายและกำลังใจ จนกระทั่งสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยได้รับความอนุเคราะห์ คำแนะนำ และคำช่วยเหลือจากบุคคลหลาย ฝ่าย ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการ คณะครู และนักเรียนโรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา วิทยากรจิตอาสา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ขอขอบคุณทุนพระราชทานจากมูลนิธิชัยพัฒนา ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร. รัชชานนท์ สมบูรณ์ชัย ซึ่งเป็นประธานที่ปรึกษาหลักการค้นคว้าอิสระ ขอขอบพระคุณผู้ช่วย ศาสตราจารย์ ดร.ผานิตย์ นาขยัน และ อาจารย์ ดร.ปรมินทร์ นาระทะ ที่ปรึกษาร่วมการค้นคว้าอิสระ ซึ่งได้สละเวลาอันมีค่า ให้ความรู้ คำแนะนำ และคำปรึกษา ตลอดจนการให้ความดูแลและเอาใจใส่เป็นอย่างดี จนงานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จึงขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้เป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณคุณพ่อสมัย อิงเอนุ คุณแม่บุญกุล อิงเอนุ ที่ให้การเลี้ยงดู อบรม ส่งเสริม การศึกษา เป็นกำลังใจที่ดี ให้การสนับสนุนทั้งในด้านการเรียน และการดำเนินชีวิต ให้คำปรึกษา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการเรียน

กิตติยา อิงเอนุ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉุ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ.....	5
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร.....	6
หลักการทรงงาน.....	6
การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ.....	11
ทฤษฎีการมีส่วนร่วม.....	11
แนวคิดเกี่ยวกับทักษะอาชีพ.....	17
แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะในการประกอบอาชีพ.....	19
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเกณฑ์การเลือกอาชีพ.....	20
ทฤษฎีการพัฒนาอาชีพ.....	22
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	29

กรอบแนวคิดในการวิจัย	32
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	33
สถานที่ดำเนินการวิจัย.....	33
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	33
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	34
การเก็บรวบรวมข้อมูล	39
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	41
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	42
ตอนที่ 1 วิเคราะห์การศึกษาบริบทพื้นที่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา.....	42
ตอนที่ 2 ผลการสำรวจความต้องการฝึกทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา	56
ตอนที่ 3 ประเมินผลการใช้แนวทางฝึกทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา	84
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	96
สรุปผล	96
อภิปรายผล.....	99
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	100
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	101
บรรณานุกรม.....	102
ภาคผนวก.....	106
ภาคผนวก ก แบบสำรวจความต้องการฝึกทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก	107
ภาคผนวก ข แบบประเมินความพึงพอใจการฝึกทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก	114

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ข้อมูลจำนวนประชากร.....	45
ตารางที่ 2 ข้อมูลปฏิทินขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนาและความเชื่อ	46
ตารางที่ 3 ข้อมูลปฏิทินทางการเกษตร.....	51
ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของนักเรียนตอบแบบสำรวจด้านทรัพยากรได้แก่ ที่อยู่อาศัย.....	56
ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนตอบแบบสำรวจด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ การจัด บัญชีรายรับ - รายจ่าย รายได้ต่อปีต่อครอบครัว หนี้สิน	57
ตารางที่ 6 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนตอบแบบสำรวจด้านสังคม ได้แก่ ด้านสาธารณูปโภค.	59
ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของนักเรียนตอบแบบสำรวจความต้องการฝึกทักษะอาชีพ	60
ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของนักเรียนตอบแบบสำรวจในการเสนอความคิดเห็นความสนใจ กิจกรรม/อาชีพ เลือกได้ 1 กิจกรรม/อาชีพต่อ 1 คน.....	62
ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของผู้เกี่ยวข้อง (ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน ในการเสนอความคิดเห็นการเลือก กิจกรรมฝึกทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.....	63
ตารางที่ 10 คำวัสดุ - อุปกรณ์ ในการปลูกพืชผักสวนครัว	64
ตารางที่ 11 การปลูกพืชผักสวนครัว ถั่วฝักยาว ผักคะน้า ผักกะหล่ำปลี ผักกาดขาว ผักบุ้ง บวบ มะเขือเจ้าพระยา มะเขือยาว	66
ตารางที่ 12 วัสดุ - อุปกรณ์ ในการเพาะเห็ดนางฟ้า นางรมเทา นางรมทอง จากฟางข้าว จำนวน 900 ก้อน	70
ตารางที่ 13 สูตรก้อนเห็ดเชื้อ เห็ดนางฟ้า เห็ดนางรมเทา และเห็ดนางรมทอง (เห็ดทั้ง 3 ชนิด สามารถใช้สูตรเดียวกันได้).....	71
ตารางที่ 14 วัสดุ - อุปกรณ์ในการจักสานตะกร้าจากไม้ไผ่.....	75
ตารางที่ 15 วัสดุ - อุปกรณ์ในการทอผ้าประจำถิ่น เช่น เสื้อ กระเป๋า ผ้าถุง.....	78
ตารางที่ 16 วัสดุ อุปกรณ์ ใช้ในการแปรรูปอาหาร/การถนอมอาหาร.....	82

ตารางที่ 17	ความพึงพอใจในการฝึกอบรมฝึกทักษะอาชีพทั้งหมด 5 กิจกรรม.....	85
ตารางที่ 18	ผลการประเมินของนักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรมปลูกพืชผักสวนครัว.....	87
ตารางที่ 19	ผลการประเมินของนักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรมจักสาน	88
ตารางที่ 20	ผลการประเมินของนักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรมเพาะเห็ดนางฟ้า.....	89
ตารางที่ 21	ผลการประเมินของนักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรมแปรรูปอาหาร/ถนอมอาหาร (หน่อไม้ดอง)	90
ตารางที่ 22	ผลการประเมินของนักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรมทอผ้าประจำถิ่น.....	91

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	32
ภาพที่ 2 แผนที่จังหวัดตาก.....	44
ภาพที่ 3 แผนภูมิภาพแสดงจำนวนและร้อยละระดับการศึกษาของสมาชิกในครัวเรือน.....	58
ภาพที่ 4 แผนภูมิภาพแสดงจำนวนและร้อยละความสนใจกิจกรรม/อาชีพ เลือกได้ 1 กิจกรรม/ อาชีพต่อ 1 คน.....	61
ภาพที่ 5 แผนภูมิรูปภาพแสดงถึงการกำหนดแนวทางในการฝึกทักษะอาชีพ.....	94

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

การมีอาชีพ เป็นสิ่งสำคัญในวิถีชีวิตและการดำรงชีพในปัจจุบัน เพราะอาชีพเป็นการสร้างรายได้เพื่อเลี้ยงชีพตนเองและครอบครัว อาชีพก่อให้เกิดผลผลิตและบริการ ซึ่งสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคและที่สำคัญคือ อาชีพมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจ เศรษฐกิจชุมชนส่งผลถึงความเจริญก้าวหน้าในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประเทศชาติ ทักษะอาชีพจึงเป็นทักษะที่สามารถตอบสนองความต้องการของมนุษย์ เป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างให้บุคคลมีความเข้าใจในตนเองมากขึ้นพร้อมสำหรับการประกอบอาชีพที่ดีในอนาคต การพัฒนาทักษะอาชีพ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้ มีความเข้าใจ มีความสนใจและความถนัดที่สอดคล้องกับงาน รวมถึงช่วยในเรื่องของการวางแผนสำหรับอาชีพในอนาคต (จันทร์เพ็ญ สุวรรณคร, 2558: 126)

การที่จะพัฒนาประเทศไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ให้เกิดขึ้นในอนาคตนั้น ต้องมีการพัฒนาคน ให้เตรียมพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีอาชีพ มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579) นักเรียนที่ไม่ได้จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะขาดโอกาสในด้านความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ รวมถึงทักษะในการประกอบอาชีพซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ SWOT ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรส่งเสริมจัดกิจกรรมให้นักเรียนเกิดทักษะอาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 43) แผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลสามหมื่นได้ดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ข้อที่ 3 ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตโดยมีเป้าหมายส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพอนามัย และคุณภาพชีวิตที่ดี สร้างอาชีพ เพิ่มรายได้ ชุมชนมีความเข้มแข็ง เพื่อให้การดำเนินงานพัฒนา มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาท้องถิ่นและประเมินศักยภาพขององค์กรจึงได้มีการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนของท้องถิ่น มีการพิจารณาถึงปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชน มีการวิเคราะห์ทั้งหมด 7 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการศึกษาและวัฒนธรรม ด้านพัฒนาสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านสาธารณสุข ด้านพัฒนาการเมืองและการบริหาร จากการวิเคราะห์ถึงจุดแข็ง จุดอ่อน สำหรับการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่สำคัญ คือ ด้านเศรษฐกิจปัญหาที่พบคือ ปัญหาหนี้สินของเกษตรกรด้วยเหตุปัจจัยที่เกิดขึ้นนี้ส่งผลกระทบต่อการศึกษาต่อของนักเรียนในชุมชน (องค์การบริหารส่วนตำบลสามหมื่น, 2563) จากการสำรวจข้อมูลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างปี พ.ศ. 2562 – 2564 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณชวลจินดา พบว่า นักเรียนมีการเรียนจบ

การศึกษาภาคบังคับ มีการศึกษาต่อในระดับสายสามัญ หรือสายอาชีพ แต่ด้วยสภาพทางครอบครัวมีฐานะยากจน ระหว่างที่กำลังศึกษาต่อนักเรียนส่วนหนึ่งยังคงต้องทำงานช่วยเหลือครอบครัว เพื่อนำเงินไปใช้จ่ายในการศึกษาและจุนเจือครอบครัว แต่อีกส่วนหนึ่งไม่เลือกที่จะศึกษาต่อเพราะต้องช่วยครอบครัวทำงานหาเลี้ยงชีพ ซึ่งจากสถานการณ์ที่ได้กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการหาแนวทางฝึกทักษะอาชีพให้นักเรียน กล่าวคือ นักเรียนที่ไม่ได้จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะขาดโอกาสในด้านความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ รวมถึงทักษะในการประกอบอาชีพ (งานทะเบียนโรงเรียน, 2564)

จากความสำคัญของทักษะอาชีพข้างต้น แผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลสามหมื่น และนโยบายการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับทักษะอาชีพ สถานศึกษาจึงต้องมีการจัดกิจกรรมในการหาแนวทางฝึกทักษะอาชีพ โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้เกิดทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ในชุมชนของนักเรียนและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตเมื่อจบการศึกษาภาคบังคับ โดยบุคคลที่สำคัญในกระบวนการหาแนวทางฝึกทักษะอาชีพ ได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ที่ตอบสนองความต้องการ ความถนัดและความสนใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

แนวทางการฝึกทักษะอาชีพ จึงมีความสำคัญที่ให้จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับหลักสูตรตามความจำเป็น และความต้องการของนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น และสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 18-19) การหาแนวทางการฝึกทักษะอาชีพจะประสบผลสำเร็จหากได้รับความร่วมมือจากโรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่ให้ความสำคัญในการฝึกทักษะอาชีพเพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะอาชีพ จากความสำคัญและความจำเป็นดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนนักเรียนโรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นในการหาแนวทางฝึกทักษะอาชีพให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ดังนั้นผู้วิจัยจึงดำเนินการศึกษาข้อมูลเชิงลึกและข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องในการหาแนวทางฝึกทักษะอาชีพ เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ และคุณลักษณะในการประกอบอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนเห็นถึงความสำคัญของวิชาชีพ การประกอบอาชีพ และรู้จักการวางแผนในการประกอบอาชีพ อันเป็นการสร้างอาชีพให้กับนักเรียน เพื่อเป็นการส่งเสริมทักษะอาชีพ อันเป็นหนึ่งในทักษะที่จำเป็นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นำไปรองรับการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทพื้นที่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก
2. เพื่อสำรวจความต้องการฝึกทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และผู้เกี่ยวข้อง ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก
3. เพื่อประเมินการใช้แนวทางการฝึกทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบบริบทพื้นที่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก
2. ได้ทราบความต้องการฝึกทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา และผู้เกี่ยวข้อง ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก
3. ได้ผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรมการฝึกทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา และผู้เกี่ยวข้อง ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการศึกษาข้อมูลภายในขอบเขตพื้นที่ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาดจังหวัดตาก ได้แก่ พื้นที่ชุมชน หมู่ 3 บ้านหนองหลวง บ้านห้วยยาว หมู่ 4 บ้านแสมใหญ่ หมู่ 5 บ้านห้วยหลวงใหญ่ บ้านต้นผึ้ง บ้านห้วยหลวงน้อย บ้านส้มป่อย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

แนวทางการฝึกทักษะอาชีพตามภูมิสังคมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลบริบทของพื้นที่ชุมชนตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก เพื่อใช้ในการวิเคราะห์หาแนวทางฝึกทักษะอาชีพสำหรับนักเรียน โดยมีการกำหนดขอบเขตในการเก็บข้อมูล ดังนี้

1) ศึกษาบริบทพื้นที่ของชุมชนตำบลสามหมื่นได้แก่ พื้นที่ชุมชนหมู่ 3 บ้านหนองหลวง บ้านห้วยยาว หมู่ 4 บ้านแสมใหญ่ หมู่ 5 บ้านห้วยหลวงใหญ่ บ้านต้นผึ้ง บ้านห้วยหลวงน้อย บ้านสัมป่อย โดยศึกษาเนื้อหาที่เกี่ยวข้องได้แก่

1. สภาพพื้นที่

1.1 ที่ตั้ง – อาณาเขต (แผนที่ประกอบ)

1.2 ลักษณะทางภูมิศาสตร์

2. สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม

2.1 ประชากร (จำนวนประชากร หญิง – ชาย, ขนาดและวัยของประชากร

2.2 การตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน (รูปแบบดั้งเดิม, รูปแบบใหม่)

2.3 เส้นทางการคมนาคม, การติดต่อภายนอก

2.4 การศึกษา

2.4.1 การศึกษาในระบบ (ก่อนวัยเรียน, ประถมศึกษา, มัธยมศึกษา,

มหาวิทยาลัย)

2.4.2 การศึกษานอกระบบ (กศน, เครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชนผ่าน

กิจกรรมต่าง ๆ)

3. ทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการ และระบบกรรมสิทธิ์

3.1 พื้นที่ดิน

3.1.1 ลักษณะของพื้นดินและความเปลี่ยนแปลง

3.1.2 การใช้ประโยชน์และความเหมาะสม

3.1.3 ความเสื่อมโทรม, สาเหตุและผลกระทบ

3.1.4 การถือครองที่ดิน, กรรมสิทธิ์

4. สภาพทางเศรษฐกิจ

4.1 การประกอบอาชีพ

4.1.1 ภาคเกษตร (การผลิตและการแปรรูป)

4.1.2 การลงทุน (ต้นทุน, ผลตอบแทน)

4.2 การจัดการปัจจัยการผลิต

4.2.1 ปัจจัยที่ผลิตเอง

4.2.2 ปัจจัยที่ซื้อจากภายนอก (ราคา)

2) ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ และแบบประเมินความพึงพอใจ

ขอบเขตด้านประชากร

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณพลจินดา ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ หมู่ 3 บ้านหนองหลวง บ้านห้วยยาว หมู่ 4 บ้านแสมใหญ่ หมู่ 5 บ้านห้วยหลวงใหญ่ บ้านต้นผึ้ง บ้านห้วยหลวงน้อย บ้านส้มป่อย จำนวน 36 คน และผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 15 คน กำนันตำบลสามหมื่น จำนวน 1 คน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 2 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 36 คน ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก โดยเป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling)

นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

ทักษะอาชีพ หมายถึง การฝึกทักษะอาชีพใดอาชีพหนึ่งให้เกิดความชำนาญสามารถนำไปประกอบอาชีพของนักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณพลจินดา

แนวทางการฝึกทักษะอาชีพ หมายถึง วิธีการที่ได้มาแนวทางในการเลือกฝึกทักษะอาชีพ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณพลจินดา

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณพลจินดาที่เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นระดับอนุบาลปีที่ 2 – ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

บริบทพื้นที่ชุมชนตำบลสามหมื่น หมายถึง พื้นที่ในการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิเคราะห์หาแนวทางฝึกทักษะอาชีพสำหรับนักเรียน

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การวิจัยเรื่อง แนวทางการฝึกทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุศลจินดา ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้ารวบรวมเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีตลอดจนผลงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการประกอบการวิจัย ดังนี้

- 1) หลักการทรงงาน
- 2) การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ
- 3) ทฤษฎีการมีส่วนร่วม
- 4) แนวคิดเกี่ยวกับทักษะอาชีพ
- 5) แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะในการประกอบอาชีพ
- 6) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเกณฑ์การเลือกอาชีพ
- 7) ทฤษฎีการพัฒนาอาชีพ
- 8) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 9) กรอบแนวคิดในการวิจัย

หลักการทรงงาน

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงเป็นแบบอย่างในการทำงาน ทรงมีพระปรีชาสามารถในการแก้ปัญหา ไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติใด หรืออาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกล พสกนิกรได้รับความช่วยเหลืออย่างทั่วถึงโดยมิทรงย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคใด ๆ มีการแก้ปัญหาในด้านต่าง ๆ อย่างรอบคอบตั้งแต่ปัญหาเล็ก ๆ จนถึงปัญหาใหญ่ ๆ โดยยึดหลักการแก้ปัญหาที่สอดคล้องกับภูมิสังคม ดำเนินงานในลักษณะทางสายกลาง ทรงมองปัญหาตั้งแต่ภาพใหญ่จนถึงภาพเล็กในทุก ๆ มิติ ทรงยึดการปฏิบัติจริงตามหลักการทรงงานที่ประกอบด้วย หลักธรรม หลักคิด หลักวิชา ถือเป็นหลักการสำคัญที่ทรงใช้ในการพัฒนาเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนอย่างสูงสุด หลักการทรงงานสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.), 2562)

ภูมิสังคม การที่เราจะทำการพัฒนาใด ๆ ในชุมชน สิ่งหนึ่งที่เราต้องนำมาคำนึง คือ การรู้จักกับสภาพบริบทพื้นที่นั้นด้วยความเข้าใจการพัฒนาใด ๆ ต้องคำนึงสภาพภูมิประเทศของบริเวณนั้น ๆ ว่าเป็นอย่างไร และสังคมวิทยาเกี่ยวกับลักษณะนิสัยใจคอของคนตลอดจนประเพณีวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกันและใช้หลักในการปรับตัวให้อยู่กับธรรมชาติให้ได้ ดังพระราชดำรัสตอนหนึ่งที่ว่า

“...การพัฒนาจะต้องเป็นไปตามภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์ และภูมิประเทศทางสังคมศาสตร์ในสังคมวิทยา คือ นิสัยใจคอของคนเราจะไปบังคับให้คนอื่นคิดอย่างอื่นไม่ได้ เราต้องแนะนำ เราเข้าไปช่วยโดยที่จะคิดให้เขาเข้ากับเราไม่ได้แต่ถ้าเราเข้าไปแล้ว เราเข้าไปดูว่าเขาเค้าต้องการอะไรจริง ๆ แล้วก็อธิบายให้เขาเข้าใจหลักการของการพัฒนานี้ก็จะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง...”

การพึ่งตนเอง การนำพระราชดำริมาประยุกต์ใช้ในดำเนินชีวิต โดยใช้หลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การวางเส้นทางชีวิตของตนเองให้เรียบง่ายธรรมดา และเดินทางสายกลางด้วยปัญญาพร้อมคุณธรรมในจิตใจ เพื่อนำชีวิตไปสู่ความสมดุลของทรัพยากรให้มีความมั่นคง และเกิดความยั่งยืนในที่สุด เปรียบเสมือนเป็นการวางรากฐานของอาคารให้แข็งแรง ดังพระราชดำรัสตอนหนึ่งที่ว่า

“...การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชนในการประกอบอาชีพและตั้งตัวให้มีความพออยู่พอกินพอใช้ ก่อนอื่นเป็นสิ่งสำคัญยิ่งยวดเพราะผู้มีอาชีพ และฐานะพอเพียงที่จะพึ่งพาตนเองได้ ย่อมสามารถสร้างความเจริญในระดับสูงขึ้นไป...”

พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วันศุกร์ที่ 19 กรกฎาคม 2517

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้แนวทางในการดำรงชีวิตและปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน และระดับรัฐโดยความพอเพียงนั้นหมายถึงการมีความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงการมีระบบภูมิคุ้มกันที่ดีที่พร้อมรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกที่จะเกิดขึ้นโดยอาศัยความรู้ รอบคอบ และมีความระมัดระวังในการนำหลักวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน และดำเนินการทุกขั้นตอน มีการสร้างพื้นฐานทางจิตใจในด้านคุณธรรม ความซื่อสัตย์ ตลอดจนความสุจริตดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มีความเพียร และใช้สติปัญญาด้วยความรอบคอบเพื่อให้เกิดความสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

พอยู่พอกิน การดำเนินชีวิตที่พอยู่พอกินต้องอาศัยทรัพยากรที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต อาศัยความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติที่เราอาศัยอยู่ หากทรัพยากรที่เราอาศัยอยู่ไม่เพียงพอ การดำเนินชีวิตของเราก็จะยากลำบาก และเกิดความไม่มั่นคง จึงจำเป็นต้องดูแลทรัพยากรธรรมชาติให้มีความสมดุลไปพร้อม ๆ กัน จะส่งผลต่อการเกิดความยั่งยืน เพราะทรัพยากรธรรมชาติเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิต

การมีส่วนร่วม ในการจะทำการใด ๆ การเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การระดมสติปัญญา ซึ่งเราจะได้ข้อมูลที่หลากหลาย ทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จเพราะเกิดจากการร่วมมือของหลายฝ่าย แต่หากยังไม่เปิดใจกว้างกับการรับฟังความคิดเห็นของหลาย ๆ ฝ่าย การทำการใด ๆ ย่อมไปได้ล่าและเกิดความประสบผลสำเร็จได้น้อยหรือไม่เกิดเลย

มีผู้รวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้หลายท่าน ดังนี้

สมพร เทพสิทธา (2550) ได้กล่าวถึงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ประกอบด้วย หลักการ หลักวิชา และหลักธรรมหลายประการ อาทิ) เป็นปรัชญาแนวการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ 2) เป็นปรัชญาในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินในทางสายกลาง 3) จะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวทันโลกยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว กว้างขวางด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้อย่างดี 4) ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็นที่ต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน 5) ต้องอาศัย ความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน 6) ต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐและนักธุรกิจทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริตและให้ความรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ หลักการที่สำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีหลักที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) ความพอประมาณ หมายถึง การปฏิบัติตามทางสายกลาง มีความพอดีไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น 2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ 3) การมีภูมิคุ้มกัน หมายถึง การมีคุณธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวเตรียมตัวให้พร้อมทั้งผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้ และไกล เงื่อนไขการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ การตัดสินใจและการดำเนินการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน 1) เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความ

รอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านี้มาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ 2) เงื่อนไขคุณธรรม มีจิตสำนึกในด้านคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิต

เกษม วัฒนชัย (2550) ได้กล่าวถึงการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ต้องมีเงื่อนไข 3 ประการ คือ 1) เงื่อนไขหลักวิชา ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการนำหลักวิชาความรู้และเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในขั้นการวางแผนและปฏิบัติ เป็นเศรษฐกิจบนพื้นฐานของความรู้ (knowledge base economy) และเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (learning society 2) เงื่อนไขคุณธรรม การสร้างคุณธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมกลไกการเลี้ยงดูในครอบครัว การศึกษาอบรมในโรงเรียน การสั่งสอนศีลธรรมจากศาสนา และการฝึกจิตเข้มใจของตนเอง ซึ่งบุคคล ครอบครัว องค์กร หรือชุมชนที่จะนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ต้องนำระบบคุณธรรมและความซื่อสัตย์สุจริตมาประพุดิปฏิบัติก่อน 3) เงื่อนไขในการดำเนินชีวิต ต้องมีความรอบรู้ที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิต มีความเข้มแข็ง อดทน มีความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ ผลที่คาดว่าจะได้รับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะเป็นระบบเศรษฐกิจแห่งความสุข ระบบเศรษฐกิจแห่งคุณธรรม เป็นระบบเศรษฐกิจเพื่อความยั่งยืน เมื่อนำมาประยุกต์ใช้กับตัวเอง และหน่วยงานจะช่วยให้ชีวิตและหน่วยงานมีความสุข ทั้งในปกติและยามวิกฤตจะมีภูมิคุ้มกันหรือความเข้มแข็ง พร้อมรับผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลง 4 ด้าน ชีวิตและองค์กรก็จะรอดหน้าไปอย่างมั่นคง

สุทธรงค์ กันตะบุตร (2561) ได้กล่าวถึงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปทางสายกลางโดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่ตนเองมีความภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินงานทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวาง ทั้งด้านนวัตกรรม สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกเป็นอย่างดี

วรเดช จันทรศร (2560) อธิบายสรุปเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ว่า การดำรงชีวิตบนทางสายกลาง ตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งสอนให้รู้จักมองให้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง มีความพึงพอใจ ในตนเอง ในสถานภาพที่เป็นอยู่อย่างมีความสุข ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เบียดเบียนสังคม ไม่เบียดเบียน ธรรมชาติ คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ใช้ความรู้้อย่าง รอบคอบ ใช้คุณธรรมในการวางแผนดำเนินชีวิต การตัดสินใจ และการกระทำ

ฉัตรชัย ชัยแก้ว และคณะ (2559) สรุปปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ว่า เป็นปรัชญาชี้ถึง แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในชาติทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปใน “ทางสายกลาง” โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่ต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร โดยอาศัยความรู้รอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน

สุเมธ ตันติเวชกุล (2544) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความสามารถ ของชุมชน เมือง รัฐ ประเทศหรือภูมิภาคหนึ่ง ๆ ในการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิดเพื่อเลี้ยงสังคมนั้น ๆ ได้ โดยพยายามหลีกเลี่ยงที่จะพึ่งพียงปัจจัยต่าง ๆ ที่เราไม่ได้เป็นเจ้าของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่ต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้อง อาศัยความรู้รอบรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการ วางแผนและดำเนินการ ทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์ 8 สัจจริต และให้มีความรู้ ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญาและความ รอบคอบ เพื่อให้สมดุล และพร้อมที่จะรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและ วัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

สรุปได้ว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นเป็นปรัชญาที่ชี้แนวทางในการดำเนินชีวิตของ ประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ดำเนินชีวิตบนทางสายกลาง โดยอาศัยความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึงการมีความพร้อมที่รองรับต่อการเปลี่ยนแปลงที่ เกิดขึ้นทั้งภายนอกและภายในซึ่งจำเป็นต้องมีภูมิคุ้มกันในตัวเองตลอดจนการนำความรู้มาใช้ใน วิชาการต่าง ๆ ให้เกิดความรอบคอบ และมีความระมัดระวังในการใช้วางแผนดำเนินขั้นตอนต่าง ๆ รวมถึงการเสริมสร้างพื้นฐานด้านจิตใจให้มีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มีสติปัญญาเพื่อการดำรงชีวิตที่สมดุลและรองรับต่อการเปลี่ยนแปลง

การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ

นิรันดร์ จุลทรัพย์ (2556) การแนะแนวอาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถแก้ปัญหาและพัฒนาเด็กและเยาวชนได้อย่างยั่งยืนเพราะเป็นการปลูกฝังค่านิยมสร้างเจตคติลักษณะนิสัยและวิถีการดำเนินชีวิตที่ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน คือ มิติด้านจิตใจ มิติด้านสังคม มิติด้านวัฒนธรรม และมิติด้านเศรษฐกิจ ซึ่งการแนะแนวอาชีพสามารถสำรวจทางเลือกในการประกอบอาชีพ ได้แก่ การช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความหมายและความสำคัญของคำที่เกี่ยวข้องกับอาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การหาเลี้ยงชีพ (career) การประกอบอาชีพ (occupation) งาน (work) และชิ้นงานหรืองานเหมา (job) เป็นต้น ให้นักเรียนเกิดความตระหนักถึงสภาพเศรษฐกิจและสังคมและแนวโน้มในอนาคตที่อาจมีผลกระทบต่อการวางแผนอาชีพ รู้จักใช้แหล่งวิทยาการให้เป็นประโยชน์ต่อการสำรวจแนวทางเลือกอาชีพ ความเข้าใจถึงสิทธิและความรับผิดชอบตามกฎหมายในฐานะที่เป็นข้าราชการพนักงานหรือลูกจ้างตลอดจนเรียนรู้เกี่ยวกับโอกาสอันพึงมีและข้อดีข้อเสียของการประกอบอาชีพอิสระ

ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

ความหมายการมีส่วนร่วม

นิคม ผัดแสน (2540) การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ให้ประชาชนได้คิดค้นแนวทางขึ้นเอง เป็นผู้กำหนดการตัดสินใจคิดค้นปัญหา และการดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ เช่น แสดงความคิดเห็น เสนอแนะ และสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ

อุทัย บุญประเสริฐ (2542) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้สมาชิกของชุมชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจในกิจกรรมใด ๆ ให้ความช่วยเหลือและมีอิทธิพลต่อการดำเนินกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อประชาชน

พีระ พรนวม (2544) การมีส่วนร่วม หมายถึง เป็นการกระจายอำนาจให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาปัญหาความต้องการร่วมกัน ในการตัดสินใจร่วมกัน วางแผนดำเนินงานหรือแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ดำเนินการหรือปฏิบัติงานร่วมกัน ตลอดจนรับรู้ผลดี เสีย จนเกิดความภาคภูมิใจร่วมกัน

สมยศ นาวิการ (2545) การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการของการให้ผู้บังคับบัญชาได้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ (participative management) เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของบุคคล PM ใช้ความคิดสร้างสรรค์ และความเชี่ยวชาญของพวกเขาในการแก้ปัญหาของการบริหาร

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546) การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจหรือเคยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้นเป็นไปอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค มิใช่เพียงมีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยแท้จริงยิ่งขึ้น

จิราภรณ์ ศรีคำ (2547) การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลที่มีความสนใจหรือมีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องเดียวกันเข้ามาร่วมกัน เพื่อปฏิบัติภารกิจ ไม่ว่าจะเป็นการวางแผน การดำเนินงาน การรับทราบผลการดำเนินงาน การติดตามประเมินผล หรือร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ได้ตกลงกันไว้

จินตนา สุจจันท์ (2549) การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการดำเนินงานรวมพลังประชาชนกับองค์กรของรัฐหรือองค์กรเอกชนเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาหรือแก้ปัญหาของชุมชน โดยให้สมาชิกเข้ามาร่วมวางแผน ปฏิบัติและประเมินงาน เพื่อแก้ปัญหาของชุมชน

ทรงวุฒิ เรืองวาทศิลป์ (2550) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทร่วมในกิจกรรมทุกประการตามกำลังความสามารถของสมาชิกไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม การติดตามตรวจสอบ และการประเมินผลร่วมกัน นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานในกลุ่มให้มีประสิทธิภาพยิ่ง ๆ ขึ้น

สัญญา เคนาภูมิ (2551) การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่สมาชิกได้มีโอกาสร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติตามโครงการ ร่วมติดตามประเมินผลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์ ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมต้องมาจากความสมัครใจ พึงพอใจ และได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากชุมชนโดยส่วนรวมร่วมกัน

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2553) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ไม่ว่าจะจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม ในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมติดตามผล

สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคคลได้เข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ร่วมพิจารณา ร่วมปฏิบัติตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ให้เกิดผลร่วมกัน และนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขให้เกิดการพัฒนาต่อไป

กระบวนการมีส่วนร่วม

เมื่อกล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนแล้วต้องนึกถึงกระบวนการที่จะให้ประชาชนได้เข้ามามีบทบาทในทุกขั้นตอนของการมีส่วนร่วม เพราะอย่างน้อยที่สุดประชาชนต้องได้รับรู้ขั้นตอนการดำเนินการต่าง ๆ ไม่ว่าจะจะเป็นขั้นตอนการตัดสินใจ ขั้นตอนการดำเนินงาน และขั้นตอนในการประเมินผลงาน เพื่อให้รับรู้ถึงความเป็นไปในกิจกรรมสาธารณะต่าง ๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้น กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน มีนักวิชาการที่ได้ทำการวิจัย ได้กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมตามประเด็นสำคัญต่าง ๆ เช่น

ถวิลวดี บุรีกุล (2543) ได้กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมที่นำมาประมวลเป็นระดับไว้ได้อย่างน่าสนใจ โดยถวิลวดี ได้ทำวิจัยเรื่องประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม และได้ข้อสรุปถึงกระบวนการมีส่วนร่วม ควรจะมีลำดับขั้นประกอบไปด้วย การให้ข้อมูล การเปิดรับความคิดเห็นของประชาชน การปรึกษาหารือการวางแผนร่วมกัน การร่วมปฏิบัติและการควบคุมติดตามโดยประชาชน โดยเป็นการเริ่มจากการสื่อสารทางเดียว ซึ่งเป็นการให้ข้อมูลแต่เพียงอย่างเดียวไปจนถึงสื่อสารสองทางที่เป็น การปรึกษาหารือ ร่วมคิด ร่วมวางแผน และเมื่อสื่อสารกันเข้าใจตรงกันแล้ว จึงเป็นการร่วมทำ และในที่สุดเป็นการร่วมติดตามควบคุม ซึ่งนับเป็นขั้นตอนของการมีส่วนร่วมสูงสุด

อภิญญา กังสนารักษ์ (2544) ได้นำเสนอกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า ชุมชนต้องมีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอน ได้แก่

- 1) การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ ร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ร่วมตัดสินใจกำหนดความต้องการและร่วมลำดับความสำคัญของความต้องการ
- 2) การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์วิธีการแนวทางการดำเนินงาน รวมถึงทรัพยากรและแหล่งวิทยาการที่จะใช้ในโครงการ
- 3) การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินโครงการทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน
- 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ เพื่อให้รู้ว่าผลจากการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยสามารถกำหนดการประเมินผลเป็นระยะต่อเนื่องหรือประเมินผลรวมทั้งโครงการในคราวเดียวกันได้

ประพันธ์ สร้อยเพชร (2547) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมที่แท้จริงน่าจะประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลักคือ

- 1) การค้นหาปัญหาและสาเหตุ
- 2) การวางแผนดำเนินกิจกรรม
- 3) การลงทุนและการปฏิบัติงาน
- 4) การติดตามและประเมินผล ในขณะเดียวกัน

สำนักงานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2548) ได้ชี้ให้เห็นถึงประเด็นสำคัญของกระบวนการมีส่วนร่วมที่มีความลึกลงไปอีก ได้แก่

- 1) การตัดสินใจและผลกระทบที่สำคัญ
- 2) การตัดสินใจจะมีผลกระทบต่อบางคนมากกว่าคนอื่น
- 3) การตัดสินใจจะมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของบางคนหรือกลุ่มคนที่มีอยู่เดิม
- 4) การตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความขัดแย้งอยู่ก่อนแล้ว
- 5) ความจำเป็นเพื่อให้มีการสนับสนุนต่อผลการตัดสินใจ

อคิน รพีพัฒน์ (2547) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

- 1) การกำหนดปัญหาสาเหตุของปัญหาตลอดจนแนวทางแก้ไข
- 2) การตัดสินใจเลือกแนวทางและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา
- 3) การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน
- 4) การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2553) ได้กล่าวถึงประเภทของการมีส่วนร่วมโดยสามารถจำแนกการมีส่วนร่วมออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมโดยตรง การมีส่วนร่วมในการบริหารเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเป็นสำคัญ ดังนั้น ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมโดยตรง เช่น ผู้บริหาร หัวหน้าโครงการ มักจะเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในรูปของกรรมการที่ปรึกษาที่ให้ข้อคิด ข้อเสนอแนะ เพราะกิจกรรมบางอย่างอาจมีอุปสรรค ไม่สามารถแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี จึงจำเป็นต้องให้บุคคลอื่นเข้ามาร่วมในการตัดสินใจ เพื่อให้ผลการตัดสินใจเป็นที่ยอมรับแก่คนทั่วไปหรือเกิดผลงานที่มีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมโดยตรงจึงมีสาระสำคัญอยู่ที่ว่า เป็นการร่วมอย่างเป็นทางการและมักทำเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น คำสั่งแต่งตั้ง หนังสือเชิญประชุม บันทึกการประชุม เป็นต้น

2) การมีส่วนร่วมโดยอ้อม การมีส่วนร่วมโดยอ้อมเป็นเรื่องของการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้บรรลุเป้าหมายอย่างไม่เป็นทางการ โดยไม่ได้ร่วมในการตัดสินใจในกระบวนการบริหาร แต่เป็นเรื่องของการให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้บรรลุเป้าหมายเท่านั้น เช่น การบริจาคเงิน ทรัพย์สิน วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน เข้าช่วยสมทบ ไม่ได้เข้าร่วมประชุมแต่ยินดีร่วมมือ เป็นต้น

สรุปได้ว่า กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วย การเริ่มเสนอปัญหา การริเริ่มโครงการ การกำหนดวัตถุประสงค์ การดำเนินโครงการ ติดตามและประเมินผล

ลักษณะการมีส่วนร่วม

ลักษณะการมีส่วนร่วมนั้น จะพิจารณาได้หลากหลาย ขึ้นอยู่กับว่าจะสนใจศึกษาในประเด็นบ้าง ประเด็นที่น่าสนใจในงานวิจัยครั้งนี้ คือ การเน้นลักษณะการมีส่วนร่วมในประเด็นที่เกิดจากกิจกรรม เช่น การเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นในประชุมนโยบายสาธารณะ การเข้าร่วมในการตัดสินใจ การวางแผน และร่วมตรวจสอบในลักษณะองค์กรชุมชน ฯลฯ และการเน้นการศึกษาในลักษณะของการบริหารที่เกิดจากการดำเนินงานในทางนโยบายและในทางปฏิบัติการโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐร่วมกับชุมชน

Ornstein (อ้างใน ชูชาติ พวงสมจิตต์, 2540) เห็นว่า การมีส่วนร่วมจะมีลักษณะมากน้อยเพียงใด ให้พิจารณาว่าผู้นำเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปร่วมในการใช้อำนาจและมีบทบาทในการควบคุมได้เท่าใด ซึ่งเป็นข้อบ่งบอกถึงภาวะผู้นำที่เป็นประชาธิปไตย ว่า มีสูงหรือต่ำ โดย Ornstein

ได้สรุปลักษณะการมีส่วนร่วมออกเป็น 3 ลักษณะ คือ 1) การมีส่วนร่วมเทียม หรือไม่มีส่วนร่วม 2) การมีส่วนร่วมพอเป็นพิธีหรือร่วมเพียงบางส่วน 3) การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง คือ มีอำนาจและบทบาทมาก สอดคล้องกับ แนวคิดของ Campbell and Ramseyer (อ้างใน จิราภรณ์ ศรีคำ, 2547) ได้แบ่งลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ 5 ลักษณะ ได้แก่ 1) ลักษณะที่ไม่มีส่วนร่วมเลย 2) ลักษณะที่มีส่วนร่วมน้อย 3) ลักษณะที่มีส่วนร่วมปานกลาง 4) ลักษณะที่มีส่วนร่วมมาก 5) ลักษณะที่มีส่วนร่วมมากที่สุด

Huntington and Nelson (1975) เห็นว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนจะพิจารณาจาก กิจกรรม และการบริหาร ซึ่งต้องมีการศึกษาควบคู่กันไป ในระดับกิจกรรมนั้น จะเป็นพื้นฐานเบื้องต้นของการทำให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด ส่วนในด้านการบริหารนั้น จะเป็นลักษณะของผู้มีอำนาจหน้าที่ที่จะเปิดทางให้ประชาชนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น หรือแสดงออกถึงเข้าร่วมในกิจกรรม โดย Huntington and Nelson ได้มีหลักในการพิจารณาถึงลักษณะการมีส่วนร่วมดังมีรายละเอียด ดังนี้

1) กิจกรรมลักษณะของการมีส่วนร่วมประเภทนี้ให้ดูจากกิจกรรมที่เข้าร่วม เช่น ด้านการเมือง อาจพิจารณาจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้ง การลงประชามติ การประท้วง กรณีที่รัฐมีโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชน เป็นต้น ว่า สามารถกระทำได้เพียงใด

2) ระดับการบริหาร โครงสร้างขององค์กรหนึ่งต้องมีสายการบังคับบัญชา ดังนั้น การมีส่วนร่วมจะพิจารณาได้จาก

- ในแนวราบ ทุกแผนกทุกฝ่ายจะมีความเสมอกันในตำแหน่ง ดังนั้น การมีส่วนร่วมในแนวราบจึงเป็นไปอย่างหลวม ๆ ไม่จริงจัง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีสถานะหรือตำแหน่งเท่ากัน

- ในแนวตั้ง เป็นการมีส่วนร่วมตามสายการบังคับบัญชา เช่น มีหัวหน้าลูกน้อง มีฝ่ายแผนกต่าง ๆ ลดหลั่นกันไป เป็นต้น การทำงานจึงมีการตรวจสอบตามลำดับชั้น การแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองหรือผู้อื่นจะได้รับการตรวจสอบจากผู้บังคับบัญชา

- การมีส่วนร่วมทั้งแนวราบและแนวตั้งนั้น ในบางครั้งต้องทำงานร่วมกัน ผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานในแผนกอื่น จึงต้องแสดงบทบาทตาสถานภาพของแนวราบและแนวตั้ง

ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และพรณทิพย์ เพชรมาก (2551) ได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนไว้ใน เอกสารประกอบการสอนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเมืองและชนบท โดยได้ข้อสรุปลักษณะการมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็น 6 ลักษณะ ได้แก่

1) การรับรู้ข่าวสาร (public information) การมีส่วนร่วมแบบนี้ ประชาชนเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย และบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการ รวมทั้งผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้ การแจ้งข่าวสารดังกล่าวต้องเป็นการแจ้งก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินโครงการ

2) การปรึกษาหารือ (public consultation) เป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมที่มีการจัดการหารือระหว่างผู้ดำเนินการโครงการกับประชาชนที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ เพื่อรับฟังความคิดเห็นและการตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติม นอกจากนี้ ยังเป็นช่องทางการกระจายข่าวสารข้อมูลไปยังประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เกิดความเข้าใจ และเพื่อให้มีการให้ข้อเสนอแนะเพื่อประกอบทางเลือกการตัดสินใจ

3) การประชุมรับฟังความคิดเห็น (public meeting) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนและฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรมและผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจ ใช้เวทีสาธารณะในการทำความเข้าใจ การประชุมรับฟังความคิดเห็นมีหลายวิธีการ เช่น การประชุมระดับชุมชน (Community Meeting) การประชุมรับฟังความคิดเห็นเชิงวิชาการ (technical meeting)

4) การประชาพิจารณ์ (public hearing) เป็นการประชุมที่มีขั้นตอนการดำเนินงานที่เป็นระบบ และมีความชัดเจนมากขึ้น เป็นเวทีในการเสนอข้อมูลอย่างเปิดเผยไม่มีการปิดบังของผู้ที่มีส่วนได้และส่วยของโครงการ การประชาคมและคณะกรรมการจัดประชุมต้องมียุทธศาสตร์ประกอบของผู้เข้าร่วมที่เป็นที่ยอมรับ มีหลักเกณฑ์และประเด็นในการพิจารณาที่ชัดเจน และมีการแจ้งให้ทุกฝ่ายทราบอย่างชัดเจน

5) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (decision making) เป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจต่อประเด็นปัญหานั้น ๆ ซึ่งอาจจะดำเนินการโดยการเลือกตั้งตัวแทนเข้าไปเป็นกรรมการที่มีอำนาจการตัดสินใจ

6) การใช้กลไกทางกฎหมาย รูปแบบนี้ไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรงในเชิงการป้องกันและแก้ไข แต่เป็นลักษณะของการเรียกร้องและการป้องกันสิทธิของตนเองอันเนื่องมาจากการไม่ได้รับความเป็นธรรม เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ที่ตนเองควรจะได้รับ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้ให้หลักเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้หลายประการ และประชาชนสามารถใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญทั้งในรูปแบบของปัจเจกหรือในรูปแบบกลุ่ม องค์กร ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

สรุปได้ว่า ลักษณะการมีส่วนร่วม คือ การมีส่วนร่วมในระดับกิจกรรม ได้แก่ การรับรู้ข่าวสาร การปรึกษาหารือ การประชุมรับฟังความคิดเห็น การประชาพิจารณ์ การลงประชามติ และการมีส่วนร่วมในระดับการบริหาร ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การใช้กลไกทางกฎหมาย ในประเด็นการมีส่วนร่วมในระดับการบริหารนี้ ยังต้องพิจารณาจาก ในแนวราบ ทุกแผนกทุกฝ่ายจะมีความเสมอกันในตำแหน่ง และ ในแนวตั้งเป็นการมีส่วนร่วมตามสายการบังคับบัญชา

แนวคิดเกี่ยวกับทักษะอาชีพ

ทักษะอาชีพ

ทักษะอาชีพ เป็นทักษะที่สามารถตอบสนองความต้องการของมนุษย์ เป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างให้บุคคลมีความเข้าใจในตนเองมากขึ้นพร้อมสำหรับการประกอบอาชีพที่ดีในอนาคต การพัฒนาทักษะอาชีพ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจ มีความสนใจและความถนัดที่สอดคล้องกับงาน รวมถึงช่วยในเรื่องของการวางแผนสำหรับอาชีพในอนาคต (จันทร์เพ็ญ สุวรรณคร, 2558)

กระทรวงศึกษาธิการ (2551) และ จันทร์เพ็ญ สุวรรณคร (2558) ได้กล่าวถึงทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพ ซึ่งประกอบด้วย

1) ทักษะกระบวนการทำงาน เป็นการลงมือทำงานด้วยตนเอง ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม โดยเน้นการฝึกฝนวิธีการทำงานอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ทำงานได้สำเร็จและบรรลุตามเป้าหมาย โดยมีขั้นตอนดังนี้

1.1) การวิเคราะห์งาน เป็นการมองภาพรวมของงานเมื่อได้รับมอบหมายว่าเป้าหมายของงานคืออะไร จะมีวิธีการอย่างไรให้บรรลุเป้าหมาย

1.2) การวางแผนในการทำงาน เป็นการกำหนดเป้าหมายของงาน วางแผนระยะเวลา ดำเนินงาน กำลังคนที่ใช้ รวมถึงค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

1.3) การลงมือทำงาน เป็นการดำเนินงานตามที่ได้วางแผนไว้ ด้วยความมุ่งมั่นอดทน และรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย

1.4) การประเมินผลการทำงาน เป็นกระบวนการตรวจสอบว่าการวางแผนการดำเนินงาน และการดำเนินงานสามารถปฏิบัติได้ตามแผนหรือไม่ รวมถึงงานที่ออกมามีคุณภาพหรือไม่

2) ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา เป็นกระบวนการที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกแก้ปัญหาตามขั้นตอน โดยมีขั้นตอน ดังนี้

2.1) การสังเกต โดยการฝึกฝนนักเรียนให้เป็นคนที่เป็นคนช่างสังเกต

2.2) วิเคราะห์ เป็นการนำปัญหาที่เกิดขึ้น มาวิเคราะห์และลำดับความสำคัญ รวมถึงวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น

2.3) สร้างทางเลือก นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ลำดับความสำคัญ และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นมาสร้างทางเลือก

2.4) ประเมินทางเลือก เป็นการประเมินเพื่อเลือกทางเลือกที่ได้สร้างไว้ โดยเลือกทางเลือกที่เหมาะสมกับการนำไปใช้ในการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด

3) ทักษะการทำงานร่วมกัน เป็นการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น มีความสุข ปราศจากความขัดแย้ง เน้นการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยมีหลักการ ดังนี้

3.1) รู้จักบทบาทหน้าที่ในกลุ่ม โดยการฝึกฝนในการทำงานร่วมกันภายในกลุ่ม รู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง

รัตนศรี พรหมใจรักษ์ (2555) ได้กล่าวถึงทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพว่าเป็นความสามารถพื้นฐานที่ผู้ประกอบอาชีพต้องมีไว้ ดังนี้

1) ทักษะกระบวนการทำงาน เป็นกระบวนการทำงานทั้งรายบุคคล และการทำงานเป็นกลุ่มเพื่อให้ทำงานได้สำเร็จและบรรลุตามเป้าหมาย

2) ทักษะการทำงานร่วมกัน เป็นการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนทำงานอย่างมีกระบวนการตามขั้นตอนการทำงาน และทำงานร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

3) ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา เป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้มีกระบวนการในการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน และเป็นระบบ

4) ทักษะแสวงหาความรู้ เป็นการเน้นให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องที่ผู้เรียนสนใจ

5) ทักษะการจัดการ เป็นการจัดการระบบงาน (ทำงานเป็นรายบุคคล) และระบบคน (ทำงานเป็นกลุ่ม) ให้สามารถดำเนินงานได้บรรลุตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

manpower group (2556 อ่างใน จันทร์เพ็ญ สุวรรณคร, 2558) ยังได้สรุปทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ ดังนี้

1) ทักษะในการด้านการสื่อสารและมนุษยสัมพันธ์ (communication & relation skills) เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน เพื่อสร้างความรักใคร่ ความนับถือ ความจงรักภักดี และความร่วมมือในการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยเป็นการประสานงานกับบุคคลอื่น ๆ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จ

2) ทักษะในการวางแผน (organizing and planning skills) เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการดำเนินการ เพราะการวางแผนจะทำให้การดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทำให้งานที่ออกมามีคุณภาพ และประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

3) ทักษะในการแก้ปัญหา (problem solving skills) เป็นความสามารถในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างมีหลักการและวิธีการที่เป็นระบบ ตั้งแต่สาเหตุของปัญหา กำหนดวิธีการดำเนินการแก้ไขปัญหา วิเคราะห์ผลการดำเนินการ รวมถึงการวัดผลการดำเนินการแก้ไขปัญหา เพื่อสร้างมาตรฐานในการป้องกันการเกิดปัญหาเดิมอีกครั้ง

4) ทักษะในด้านเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์ (technology and computer skills) เป็นสิ่งสำคัญในตลาดแรงงานปัจจุบัน ที่มีการนำเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์เข้ามามีบทบาทในการกำหนดความต้องการของตลาดแรงงาน เพื่อให้การทำงานมีความรวดเร็ว ตามยุคสมัยปัจจุบัน และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

5) ทักษะและความสามารถทางด้านภาษา (linguistic skills) การสื่อสารมีความสำคัญมากขึ้นในการทำงาน ด้วยความก้าวหน้าของการสื่อสารที่ไม่ได้มีแต่เพียงประเทศไทย แต่มีการสื่อสารระหว่างต่างประเทศ ดังนั้นภาษาอังกฤษจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ควรมี

สรุปได้ว่า ทักษะที่จำเป็นพื้นฐานที่ผู้ประกอบการอาชีพต้องมีในการใช้ประกอบอาชีพ คือ ทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการวางแผนการทำงาน ทักษะการทำงานร่วมกัน ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยี ทักษะด้านการใช้ภาษา ทักษะการจัดการ และทักษะการแสวงหาความรู้

แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะในการประกอบอาชีพ

สาลินี อุดมผล (2558) การวางแผนการประกอบอาชีพ การดำเนินการประกอบอาชีพตามแผนที่กำหนด การตรวจสอบ ปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีคุณลักษณะที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

- 1) มีความซื่อสัตย์ในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย ปฏิบัติงานด้วยความจริงใจ และไม่คดโกงหรือหลอกลวงผู้อื่น เราจึงจะได้รับความไว้วางใจจากเพื่อนร่วมงาน
- 2) มีความเสียสละในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน รู้จักการแบ่งปัน การช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลประโยชน์ตอบแทน
- 3) มีความยุติธรรมในการทำงาน ไม่ลำเอียงหรือถือสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามที่เชื่อ มีความเป็นกลาง ยึดความถูกต้องเป็นหลัก ไม่มีอคติกับเรื่องต่าง ๆ
- 4) มีความประหยัดในการทำงาน ไม่ฟุ่มเฟือย คำนึงถึงความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากร โดยการนำสิ่งที่เหลือใช้หรือสิ่งที่ไม่มีประโยชน์แล้วมาดัดแปลง ปรับปรุง และแก้ไขเพื่อให้มีคุณค่ามากขึ้น
- 5) มีความขยันและความอดทนในการทำงาน มีความมุ่งมั่นในงานที่ได้รับผิดชอบอย่างเต็มความรู้ความสามารถ ประเมินและปรับปรุงการทำงาน
- 6) มีความรับผิดชอบในการทำงาน มีความรับผิดชอบต่องาน ผู้ร่วมงาน ผู้บริโภค สังคมและสิ่งแวดล้อม
- 7) การประกอบอาชีพที่สุจริต การเลือกประกอบอาชีพที่สุจริต ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ไม่เป็นภัยต่อสังคม

กระทรวงศึกษาธิการ (2544) และจันทร์เพ็ญ สุวรรณนคร (2558) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะพื้นฐานที่พึงประสงค์ต่อการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกัน ดังนี้

- 1) มีความซื่อสัตย์สุจริต
- 2) มีความสามัคคี
- 3) มีความรับผิดชอบ
- 4) มีระเบียบวินัย
- 5) มีความขยัน
- 6) มีความอดทน
- 7) มีความกระตือรือร้น
- 8) มีความตรงต่อเวลา
- 9) มีความสามารถและความถนัดในงานอาชีพ
- 10) มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพที่ทำ และรักในงานที่ทำ

สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะพื้นฐานที่พึงปฏิบัติในการประกอบอาชีพประกอบด้วย การมีคุณธรรมพื้นฐาน ได้แก่ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความสามัคคี ความขยันอดทน ระเบียบวินัย กระตือรือร้น ตรงต่อเวลา มีความรู้ความสามารถในงานอาชีพ และมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพที่ทำ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเกณฑ์การเลือกอาชีพ

Holland (1973) เป็นนักจิตวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยจอห์นฮอปกิน ได้สร้างทฤษฎี เกณฑ์การเลือกอาชีพ แบบสำรวจความสนใจในอาชีพ และแบบสำรวจบุคลิกภาพของตนเองเพื่อช่วยในการเลือกอาชีพ โดยได้ตั้งสมมติฐานไว้ดังนี้

- 1) การเลือกอาชีพเป็นการแสดงออกถึงบุคลิกภาพของบุคคล ความสนใจในอาชีพ แสดงให้เห็นถึงบุคลิกภาพในการทำงาน การใช้เวลาว่าง และงานอดิเรกของบุคคล
- 2) การสำรวจความสนใจในอาชีพเป็นการวัดบุคลิกภาพของบุคคล
- 3) ถ้าบุคคลเลือกประกอบอาชีพอย่างหนึ่ง อันเนื่องมาจากประวัติและบุคลิกภาพของเขา อาชีพอย่างเดียวกันนั้นก็จะดึงดูดความสนใจของบุคคลที่มีบุคลิกภาพหรือลักษณะที่ตรงหรือคล้ายคลึงกัน ความเชื่อ (belief) ทัศนคติ (attitude) ความตั้งใจที่จะ กระทำ (intentions) พฤติกรรม (behavior)
- 4) บุคคลแต่ละคนมีความสนใจต่ออาชีพอยู่สองสามอาชีพซึ่งจะมีความสำคัญต่อการ เลือกอาชีพมาก

5) ความพึงพอใจ ความมั่นคง และความสำเร็จ ในการประกอบอาชีพขึ้นอยู่กับความสอดคล้องระหว่างบุคลิกภาพของบุคคลกับสภาพแวดล้อมของงาน

ทฤษฎีเกณฑ์การเลือกอาชีพของฮอลแลนด์สร้างขึ้นโดยมีความคิดพื้นฐาน 4 ประการ ดังนี้

1) บุคลิกภาพของบุคคลทั่วไปแบ่งได้เป็น 6 ลักษณะตามความสนใจอาชีพประเภทต่าง ๆ ต่อไปนี้คือ งานช่างฝีมือและกลางแจ้ง งานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี งานบริการการศึกษาและ สังคม งานสำนักงานและเสมียน งานจัดการและค้าขาย งานศิลปะดนตรีและวรรณกรรม บุคลิกภาพ แต่ละลักษณะเป็นผลจากการปะทะสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมต่าง ๆ กับแรงผลักดันส่วนบุคคลซึ่งประกอบด้วย ศักดิ์ศรีตระกูล บิตามารดา ระดับชั้นทางสังคม และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ประสบการณ์เหล่านี้จะก่อให้เกิดความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ และความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบนี้จะกลายเป็นความสนใจ และจากความสนใจจะนำไปสู่ความสามารถเฉพาะทำที่สุดความสนใจและความสามารถเฉพาะจะกำหนดให้บุคคลคิด รับรู้ และแสดงเอกลักษณ์ของตน

2) สิ่งแวดล้อมของบุคคลก็แบ่งได้เป็น 6 อย่างตามความสนใจอาชีพประเภทต่าง ๆ ข้างต้น เช่นเดียวกัน สิ่งแวดล้อมแต่ละอย่างนี้ถูกรอบงำโดยบุคลิกภาพ และเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึง ปัญหาและความกดดันบางประการ และโดยเหตุที่บุคลิกภาพต่างกัน ทำให้ความสนใจ และความถนัดต่างกันด้วย บุคคลจึงมีแนวโน้มจะหันเข้าหาบุคคลหรือสิ่งต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับบุคลิกภาพของตน ดังนั้นบุคคลในกลุ่มเดียวกันจึงมักจะมีอะไร ๆ คล้าย ๆ กัน

3) บุคคลจะค้นหาสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้เขาได้ฝึกทักษะและใช้ความสามารถของเขา ทั้งยังเปิดโอกาสให้เขาได้แสดงทัศนคติ ค่านิยม และบทบาทของเขา 4. พฤติกรรมของบุคคลถูกกำหนดโดยบุคลิกภาพและสิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุนี้เมื่อเราทราบบุคลิกภาพและสิ่งแวดล้อมบุคคล ก็จะทำให้เราทราบถึงผลที่จะติดตามมาด้วย ซึ่งได้แก่ การเลือกอาชีพ การเปลี่ยนงาน ความสำเร็จในอาชีพ ความสามารถเฉพาะ พฤติกรรมทางการศึกษาและ สังคม

สรุปได้ว่า ทฤษฎีการเลือกอาชีพของ Holland นั้นได้กล่าวเกี่ยวกับบุคลิกภาพของบุคคล ความสนใจในอาชีพ แสดงให้เห็นถึงบุคลิกภาพในการทำงาน การใช้เวลาว่าง และงานอดิเรกของบุคคลซึ่งบุคลิกภาพจะแบ่งตามอาชีพความสนใจของแต่ละบุคคลที่แสดงออกมาในการเลือกอาชีพที่ตนเองต้องการ

ทฤษฎีการพัฒนาอาชีพ

ทฤษฎีของ Tiedeman and Hare

Tiedeman and Hare (1963 อ้างใน มาเรียม นิลพันธุ์ et al., 2556) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาด้านอาชีพว่า เป็นกระบวนการสร้างเอกลักษณ์ในการทำงานของตนเองเพื่อให้สามารถอยู่ได้ และเป็นปรากฏการณ์ทางจิตวิทยา และสังคมวิทยาพัฒนาการด้านอาชีพ โดยเน้นการตัดสินใจเลือกอาชีพ และการปรับตัวในอาชีพ โดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ระยะการเตรียมเลือกอาชีพ (period of anticipation or preoccupation)

สามารถแบ่งออกเป็น 4 ขั้น คือ

- 1) ขั้นการสำรวจ (exploration stage) เพื่อค้นหาทางเลือก โดยการประเมินตนเอง จากความสนใจ ความสามารถ ความถนัด ประสบการณ์และลักษณะของแต่ละอาชีพ
- 2) ขั้นตอนการก่อตัวของความคิด (crystallization stage) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินตนเองมาพิจารณาร่วมกับค่านิยม และเป้าหมายในชีวิตของตนเอง
- 3) ขั้นตอนทดลองเลือกอาชีพ (choice stage) เป็นขั้นที่ต้องตัดสินใจเลือกอาชีพ ซึ่งอาจจะเป็นการเลือกชั่วคราวหรือถาวรก็ขึ้นกับข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนการก่อตัวของความคิด
- 4) ขั้นการพิจารณารายละเอียด (clarification stage) เป็นขั้นตอนในการตัดสินใจเลือกอาชีพที่ถาวร แน่นนอน โดยการหาข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่ยังสงสัย หรือไม่มีรายละเอียดเพียงพอ

ระยะที่ 2 ระยะการประกอบอาชีพและการปรับตัว (period of implementation and adjustment) สามารถแบ่งออกเป็น 3 ขั้น คือ

- 1) ขั้นการเข้าสู่การศึกษาหรืออาชีพ (Induction Stage) เป็นการเตรียมตัวศึกษาสาขาวิชาชีพ หรือเตรียมตัวประกอบอาชีพ หรือเลือกอาชีพที่ตัดสินใจไปแล้ว โดยทั่วไปจะยอมรับและปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่
- 2) ขั้นการปรับปรุง (reformation stage) เป็นการได้รับการยอมรับในสภาพแวดล้อมของการศึกษาหรืออาชีพที่เลือกแล้ว โดยมีการประนีประนอมระหว่างกัน จนสามารถปรับตัวตามกลุ่มได้
- 3) ขั้นความมั่นคง (integration stage) เป็นขั้นของการประสบความสำเร็จและความมั่นคงในการศึกษาหรือการประกอบอาชีพ

Super (1957 อ้างใน สุวิมล พิมลศิริ, 2555) เป็นนักวิชาการที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการพัฒนาอาชีพ ซึ่งทฤษฎีการพัฒนาอาชีพของ Super ได้รับอิทธิพล 3 ประการ คือ

1) ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง (self-concept theory) ซึ่งกล่าวว่า พฤติกรรมของบุคคลเป็นผลมาจากการประเมินค่าทัศนคติหรือการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง เช่น บุคคลที่คิดว่าตนเองเป็นผู้ที่มีความสามารถในการทำกิจกรรมนั้นอย่างมีความเชื่อมั่นและในทางตรงกันข้าม ถ้าบุคคลว่าตนเองไม่มีความสามารถในการทำกิจกรรมนั้นบุคคลก็จะมีพฤติกรรมในการทำกิจกรรมนั้นอย่างขาดความมั่นใจ

2) ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองได้พัฒนาการมาตั้งแต่วัยทารก วัยเด็ก และวัยรุ่น แหล่งสำคัญที่เป็นตัวกำหนดความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองของบุคคล คือ ครอบครัว และสภาพแวดล้อมในสังคม บุคคลที่มีส่วนสำคัญในการสร้างความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง คือ บิดา มารดา ครู และเพื่อน เป็นต้น ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองทางด้านอาชีพ (vocational self concept) เป็นส่วนหนึ่งของความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองของบุคคล

3) ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองทางด้านอาชีพยังมีความสำคัญต่อการเลือกอาชีพมาก บุคคลที่มีความรู้สึกนึกคิดต่อตัวเองที่ตรงกับความเป็นจริงย่อมทำให้เข้าใจถึงค่านิยมและความต้องการด้านต่าง ๆ ของตนเองได้ดี ซึ่งจะช่วยให้บุคคลเลือกอาชีพที่เหมาะสมหรือเป็นอาชีพที่สามารถตอบสนองความต้องการของตนเองในด้านต่าง ๆ เช่น ความเป็นอิสระหรือความมีหน้ามีตาในสังคม เป็นต้น

Buehler (อ้างใน สุทธิรัตน์ ลักษณะสุทธิ, 2555) ซึ่ง Buehler ได้ใช้แนวคิดของ Binzberg ที่เกี่ยวกับการพัฒนาธรรมชาติ การตัดสินใจ เลือกอาชีพของบุคคล Buehler ได้เสนอขั้นตอนของการพัฒนาการด้านอาชีพ (vocational development stage) ไว้ดังนี้

1) ระยะเวลาเจริญเติบโต (growth stage) ระยะเวลาอยู่ในช่วงตั้งแต่เกิด จนถึง 14 ปี การพัฒนาการในระยะนี้โดยทั่วไปเป็นการพัฒนาทางด้านความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง ความสามารถ ทัศนคติ ความสนใจและความต้องการ ระยะเวลาเจริญเติบโตนี้ ยังแบ่งออกเป็นระยะย่อย ๆ 4 ระยะ คือ

1.1) ระยะเวลาที่เด็กยังมีความสนใจในอาชีพ (prevocational sub stage) ระยะเวลาอยู่ในช่วงเกิดถึง 3 ปี เด็กจะมีพัฒนาการทางด้านร่างกายอย่างรวดเร็ว

1.2) ระยะเวลาจินตนาการด้านอาชีพ (fantasy sub stage) ระยะเวลาอยู่ในช่วง อายุ 4 ถึง 10 ปี เด็กจะมีจินตนาการด้านอาชีพตามความเพ้อฝันของตนเอง

1.3) ระยะเวลาสนใจในอาชีพ (interest sub stage) ระยะเวลาอยู่ในช่วงอายุ 11-12 ปี เด็กจะมีความสนใจในอาชีพมากขึ้น ความสนใจขึ้นอยู่กับรากฐานของความชอบ และความไม่ชอบ

1.4) ระยะเวลาพิจารณาความสามารถ (capacity sub stage) ระยะเวลาอยู่ในช่วงอายุ 13 ถึง 14 ปี เด็กจะให้ความสนใจต่อความสามารถของตนเองเป็นพื้นฐานในการพิจารณาเลือกอาชีพ

2) ระยะการสำรวจ (exploration stage) ระยะนี้อยู่ในช่วงอายุ 15 ถึง 24 ปี ในระยะนี้บุคคลจะสำรวจตนเอง และสำรวจอาชีพเพื่อแสวงหาข้อมูลและประสบการณ์ ซึ่งได้จากกิจกรรมในโรงเรียน การทำงานพิเศษ ระยะการสำรวจ ยังแบ่งออกเป็นระยะย่อย ๆ 3 ระยะ คือ

2.1) ระยะทดลองเลือกอาชีพ (tentative sub stage) ระยะนี้อยู่ในช่วง อายุ 15 ถึง 17 ปี เป็นระยะที่บุคคลพิจารณาและทดลองเลือกอาชีพ โดยอาศัยเหตุผลหลายประการ เช่น ความต้องการ ความสนใจ ความสามารถ แต่ยังไม่ได้ตัดสินใจเลือกอาชีพที่แน่นอน

2.2) ระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ ของพัฒนาการด้านอาชีพ (transition sub stage) ระยะนี้อยู่ในช่วงอายุ 18 ถึง 21 ปี เป็นระยะที่บุคคล พิจารณาเลือกอาชีพจากปัจจัยต่าง ๆ ที่มีสภาพความเป็นจริง เช่น โอกาสที่จะได้รับการศึกษาหรือโอกาสที่จะได้ประกอบอาชีพ

2.3) ระยะทดลองปฏิบัติงาน (uncommitted trial sub stage) ระยะนี้ อยู่ในช่วงอายุ 22 ถึง 24 ปี เป็นระยะที่บุคคลตัดสินใจทดลองปฏิบัติงาน

3) ระยะเริ่มต้นประกอบอาชีพ (establishment stage) ระยะนี้อยู่ในช่วง อายุ 25 ถึง 40 ปี เป็นระยะที่บุคคลเริ่มทำงาน เมื่อได้พบงานที่เหมาะสม แต่ถ้ายังไม่พบงาน ที่เหมาะสมอาจมีการเปลี่ยนแปลงงานระยะต้น ๆ ระยะทดลองปฏิบัติงานแบ่งออกเป็น ระยะย่อย ๆ คือ

3.1) ระยะทดลองปฏิบัติงาน (committed trial sub stage) ระยะนี้ อยู่ในช่วงอายุ 25 ถึง 30 ปี เป็นระยะที่บุคคลตัดสินใจประกอบอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว แต่ถ้าอาชีพยังไม่มี ความเหมาะสมหรือยังไม่พอใจก็อาจมีการเปลี่ยนแปลงอาชีพใหม่ได้

3.2) ระยะอาชีพถาวร (stabilization sub stage) ระยะนี้อยู่ในช่วงอายุ 31 ถึง 44 ปี เป็นระยะที่บุคคล ได้พบอาชีพที่มั่นคงและความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ

4) ระยะรักษาความมั่นคงในอาชีพ (maintenance sub stage) ระยะนี้อยู่ในช่วง ตั้งแต่ อายุ 31 ถึง 44 ปี เป็นระยะที่บุคคลได้พบอาชีพที่มั่นคงและหาความก้าวหน้า ในการประกอบอาชีพ

5) ระยะเสื่อมถอย (decline stage) ระยะนี้ อยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป ประสิทธิภาพ ในการประกอบอาชีพของบุคคลจะลดลง อันเนื่องมาจากความชราและจะเลิกการประกอบอาชีพโดยสิ้นเชิงในที่สุด

เกิดจากจิตวิทยาความแตกต่างระหว่างบุคคล (psychology of individual differences) และแนวความคิดจากการวิเคราะห์ตนเองและอาชีพ (trait-factor notion) ที่มีความเชื่อว่าบุคคลมีความสามารถและคุณสมบัติที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพที่แตกต่างกัน จึงเป็นผลให้บุคคลได้รับผลสำเร็จจากการประกอบอาชีพที่แตกต่างกัน ในการเลือกอาชีพของบุคคลนั้นจะไม่เป็นไปตามบุคคลที่มีบุคลิกภาพ เช่น ความสนใจ ความถนัด ความสามารถ และทักษะที่เหมาะสมกับอาชีพหนึ่งเท่านั้น เพราะไม่มีอาชีพใด ๆ ที่จะมีความเหมาะสมกับบุคลิกภาพของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเพียงผู้เดียว จึงกล่าวได้ว่าบุคคลมีคุณสมบัติที่เหมาะสม กับอาชีพมากกว่าอย่างหนึ่งอย่างใด

ทฤษฎีพัฒนาความก้าวหน้าในอาชีพ Super

Super (1957) ได้กล่าวถึงความก้าวหน้าในอาชีพ โดยพิจารณาความรู้ทางจิตวิทยา พัฒนาการ และแนวคิดมโนทัศน์ต่อตนเอง โดยให้แนวคิดที่ว่า คนจะแสดงพฤติกรรมออกมาแบบใดนั้น มาจากความคิดของคนนั้น โดยการพิจารณาเลือกตัดสินใจเลือกอาชีพนั้นเกี่ยวข้องกับประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1) ความแตกต่างระหว่างบุคคล (individual differences) เป็นทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล เนื่องจากบุคคลแต่ละบุคคล ย่อมมีความรู้ ความสามารถ ความสนใจ และความถนัดที่แตกต่างกันไป การเลือกอาชีพจึงมีความแตกต่างเช่นกัน โดยควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2) ความสามารถหลาย ๆ อย่างในตัวบุคคล (multipotentiality) ในแต่ละบุคคลจะมีขีดความสามารถในตัวของแต่ละบุคคล ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงาน ซึ่งนำเอาอีกคนหนึ่งมาเปรียบเทียบกับไม่ได้ เพราะแต่ละคนก็มีขีดความสามารถที่แตกต่างกัน

3) กระบวนการของความสามารถในอาชีพ (occupational ability patterns) กระบวนการของความสามารถในอาชีพของแต่ละอาชีพมีความแตกต่างกันไป เช่น ความสามารถความสนใจและบุคลิกภาพ โดยในแต่ละอาชีพก็ต้องการบุคคลที่มีความสามารถความสนใจและบุคลิกภาพ ต่างกันไป

4) การเลียนแบบบทบาทของรูปแบบ (identification and role of model) การเลียนแบบบทบาทของรูปแบบในการประกอบอาชีพ นั่นก็คือ บิดา มารดาหรือบุคคลอื่นมีผลต่อการเลือกอาชีพของเด็ก ดังนั้นผู้ใหญ่ควรที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก

5) ความต่อเนื่องของการตัดสินใจเลือกต้องจัดให้เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง (continuous process) เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมที่แต่ละบุคคลอาศัยอยู่หรือทำงานตามประสบการณ์และเวลา ที่ส่งผลต่อการเลือกอาชีพก็ต้องเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง

6) ช่วงของชีวิต (life stage) เนื่องจากกระบวนการเลือกอาชีพเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องตามช่วงอายุของบุคคล ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นขั้นได้ 5 ขั้น ดังนี้

6.1) ขั้นของการเจริญเติบโต (growth stage) เป็นช่วงอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 14 ปี เป็นช่วงที่สร้างสมทัศนคติและองค์ประกอบต่าง ๆ โดยในช่วงปลายของระยะนี้จะเริ่มเรียนรู้โลกของอาชีพ และสั่งสมประสบการณ์เพื่อใช้ในการตัดสินใจเลือกอาชีพต่อไป

6.2) ขั้นของการสำรวจและค้นหา (exploratory stage) อยู่ในช่วงอายุ 14-25 ปี เป็นช่วงที่พยายามทำความเข้าใจตนเอง เลือกอาชีพด้วยการเลียนแบบจากผู้ใหญ่

6.3) ขั้นของการสร้างหลักฐาน (establishment stage) อยู่ในช่วงอายุ 25-45 ปี เป็นช่วงที่เริ่มเข้าสู่โลกแห่งการทำงาน มีการปรับตัว และการพัฒนาความก้าวหน้าทางอาชีพ เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับครอบครัว

6.4) ชั้นของชีวิตมั่นคง (maintenance stage) อยู่ในช่วงอายุ 45-65 ปี เป็นช่วงที่พยายามสร้างความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และเห็นความสำคัญของครอบครัวมากขึ้น

6.5) ชั้นของความเสื่อมถอย (decline stage) เป็นช่วงอายุ 65 ปีขึ้นไป เป็นช่วงสุดท้ายของการทำงาน ส่วนใหญ่บุคคลในระยะนี้จะทำงานตามหน้าที่ และความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย

7) กระสวนของอาชีพ (career patterns) ขึ้นอยู่กับระดับสังคม เศรษฐกิจและโอกาส เช่น อาชีพบางอย่างทำให้เปลี่ยนแปลงบ่อย แต่บางอาชีพก็ไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนงานบ่อย

8) การพัฒนาอาชีพ การพัฒนาอาชีพที่เหมาะสมควรได้รับการแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง โดยการให้ทดลองฝึกงานตามโอกาสสมควร

9) การพัฒนาอาชีพเป็นผลของการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม (development of the result of interaction) ในที่นี้หมายถึงการอบรมเลี้ยงดูจะเป็นสิ่งที่ช่วยประเมินข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพและทดลองการวางแผนอาชีพ เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจตนเองซึ่งถือเป็นการทำความรู้จักตนเอง ประเมินความเป็นไปได้ของความรู้ ความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง

10) การเปลี่ยนแปลงในกระบวนการประกอบอาชีพ (the dynamics of career patterns) ขึ้นกับระดับสังคม เศรษฐกิจของบิดา มารดา สติปัญญา ความสามารถและความสนใจของบุคคล ซึ่งมีค่าไม่คงที่ สิ่งเหล่านี้มีผลต่อความเข้าใจในกระบวนการพัฒนาอาชีพ ซึ่งเป็นประโยชน์สำหรับกระบวนการประกอบอาชีพ

11) ความพอใจในงานขึ้นกับความแตกต่างระหว่างบุคคลตำแหน่งและบทบาทของบุคคล (job satisfaction: individual differences, status and role) บุคคลจะพอใจในงาน หากงานนั้นไปกับวิถีชีวิตความสามารถ

12) งานคือวิถีทางของชีวิต (work is a way of life) งานเป็นวิถีทางแห่งชีวิตของบุคคลได้พบทางออกที่ใช้แสดงถึงความสามารถ ความสนใจ บุคลิกภาพ ค่านิยมของบุคคลนั้น ๆ และความสามารถกระทำได้ตามบทบาทที่บุคคลนั้นเลือกแล้ว

วิจารณ์ พานิช (2555: 48-58) ยังได้กล่าวถึงทักษะด้านชีวิตและอาชีพ ในการดำรงชีวิตและทำงานในยุคปัจจุบันให้ประสบความสำเร็จ โดยผู้เรียนต้องพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญดังต่อไปนี้

1) ความยืดหยุ่นและการปรับตัว (flexibility and adaptability) เป็นการรับมือกับการปรับเปลี่ยนอะไรบางอย่างในการทำงานอย่างไม่คาดฝัน ทำให้การวางแผนการทำงานแบบตายตัวใช้ไม่ได้ผล ซึ่งต้องอาศัยการปรับตัวและการยืดหยุ่นในการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงนี้ ซึ่งการใช้วิถีชีวิตที่มีอยู่ให้เป็นโอกาส ใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นให้เป็นโอกาสหาทางออกอย่างสร้างสรรค์ ถือเป็นการปรับตัวที่สุดยอด ในการบรรลุเป้าหมายของงาน โดยครูต้องออกแบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะ ดังนี้

1.1) การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง เป็นการปรับตัวเข้ากับบทบาทที่แตกต่าง งานที่ได้รับมอบหมาย กำหนดการที่เปลี่ยนไป และบริบทที่เปลี่ยนไป โดยสามารถทำงานได้ผลดีในสภาพของความไม่ชัดเจน ไม่แน่นอน และในสภาพที่ลำดับความสำคัญของงานเปลี่ยนไป

1.2) มีความยืดหยุ่น เป็นการนำผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น มาใช้ประโยชน์อย่างได้ผล มีการจัดการเชิงบวกต่อความล้มเหลว คำตำหนิ และความผิดพลาดที่เกิดขึ้น สามารถนำเอาความเห็นและความเชื่อที่แตกต่างหลากหลายของทีมงานจากหลากหลายวัฒนธรรม มาทำความเข้าใจ ทำให้งานลุล่วง

2) การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง (initiative and self-direction) เป็นการเน้นการพึ่งพาตนเองในการทำงาน เนื่องจากในการทำงานร่วมกัน ที่อาศัยความร่วมมือสูง ในขณะเดียวกันก็ต้องการการพึ่งตนเองด้วย โดยการจะพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะนี้คือการจัดการเรียนรู้แบบ PBL: Project based learning โดยครูต้องออกแบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะ ดังนี้

2.1) การจัดการเป้าหมายและเวลา โดยต้องมีการกำหนดเป้าหมายเชิงยุทธวิธีระยะสั้น (tactical) และเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ระยะยาว (strategic) และเวลาในการจัดการภาระงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2) การทำงานได้ด้วยตนเอง เป็นการกำหนดตัวเอง คอยติดตามผลงานเอง และกำหนดลำดับความสำคัญของงานด้วยตนเอง

2.3) สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (self-directed learner) เป็นการขยายความเชี่ยวชาญของตนเอง เพื่อพัฒนาทักษะไปสู่ระดับมืออาชีพ สามารถทบทวน ใคร่ครวญ ประสบการณ์ในอดีต เพื่อใช้ค้นหาทางพัฒนาในอนาคต และที่สำคัญคือเอาจริงเอาจังต่อการเรียนรู้ว่าเป็นกระบวนการที่ต้องทาตลอดชีวิต

3) ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม (social and cross-cultural skills) เป็นการทำงานร่วมกันและดำรงชีวิตร่วมกันในสภาพแวดล้อมที่ผู้คนมีความหลากหลายโดยไม่รู้สึกรังเกียจ และสามารถทำงานให้บรรลุเป้าหมายได้ โดยครูต้องออกแบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะ ดังนี้

3.1) การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างเกิดผลดี เป็นการแสดงพฤติกรรมในเชิงบวก รู้ว่าเมื่อไหร่ควรจะเป็นผู้ฟัง รู้ว่าเมื่อไหร่ควรจะเป็นผู้พูด

3.2) การทำงานในทีมที่แตกต่างหลากหลายอย่างได้ผลดี เป็นการเคารพ และร่วมกันทำงานบนพื้นฐานความแตกต่างทางวัฒนธรรม เป็นการยกระดับความแตกต่างทางวัฒนธรรมไปสู่การสร้างแนวความคิดใหม่ วิธีการทำงานแบบใหม่ หรือคุณภาพของผลงาน

4) การมีผลงานและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ (productivity and accountability) เป็นการใช้เครื่องมือด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นตัวช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีการเก็บข้อมูลเพื่อความโปร่งใสตรวจสอบได้ โดยอาศัยทักษะในการกำหนดเป้าหมายและบรรลุเป้าหมาย โดยต้องมีการวางแผน การลงมือปฏิบัติ และการประเมินผลว่าผลงานที่

ได้นั้นมีคุณภาพดีหรือไม่ กระบวนการทำงานเหมาะสมหรือไม่อย่างไร โดยครูต้องออกแบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะ ดังนี้

4.1) การจัดการโครงการ เป็นการกำหนดเป้าหมายและดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย ถึงแม้จะเจออุปสรรค หรือปัญหาต่าง ๆ ก็ตามก็สามารถจัดการบริหารโครงการให้บรรลุเป้าหมายได้ โดยคำนึงถึงการลำดับความสำคัญ การวางแผน และการบริหารจัดการ

4.2) การผลิตผลงาน เป็นการแสดงความสามารถในการสร้างผลงานให้มีคุณภาพที่ดี ได้แก่ 1) ความสามารถด้านการทำงานอย่างมีจริยธรรม และด้วยท่าทีเชิงบวก 2) การจัดการเวลาและโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ 3) การทำงานหลายอย่างในเวลาเดียวกัน (multitasking) 4) ร่วมงานอย่างจริงจัง เชื่อถือได้ และตรงต่อเวลา 5) นำเสนอตนเองอย่างมีอาชีพ และมีมารยาท 6) ทำงานร่วม และร่วมมือเป็นทีมอย่างได้ผลดี 7) เคารพและเห็นคุณค่าของความแตกต่างหลากหลายในทีมงาน และ 8) รับผิดชอบต่อผลงานที่เกิดขึ้น

5) ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (leadership and responsibility) มี 3 ระดับ คือ 1) รับผิดชอบต่อตนเอง 2) รับผิดชอบการทำงานประสานสอดคล้องกันในทีม และ 3) ความร่วมมือกันในทีมเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ยิ่งใหญ่ร่วมกัน โดยครูต้องออกแบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะ ดังนี้

5.1) สามารถชี้แนะและเป็นผู้นำแก่ผู้อื่น เป็นการใช้ทักษะมนุษยสัมพันธ์และทักษะแก้ปัญหาในการชักนำผู้อื่นไปสู่เป้าหมาย ทำให้ผู้อื่นเกิดพลังในการทำงาน หรือสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นได้ใช้ศักยภาพหรือความสามารถออกมาสูงสุด เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จร่วมกัน โดยใช้อำนาจอย่างมีจริยธรรมและคุณธรรม

5.2) มีความรับผิดชอบต่อผู้อื่น เป็นการถือเอาประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง มาก่อนประโยชน์ส่วนตน

ทฤษฎีความต้องการของ Hoppock

Hoppock (อ้างใน อุไรวรรณ จันทรสกุลถาวร, 2540) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับความก้าวหน้าอาชีพไว้ว่า การที่คนจะเลือกอาชีพนั้น จะเลือกอาชีพบนพื้นฐานของความต้องการที่ตนพึงพอใจ ถึงแม้ว่าบางคนจะสามารถระบุได้ชัดเจน บางคนไม่สามารถระบุได้ชัดเจน ซึ่งข้อมูลที่สำคัญสำหรับการเลือกอาชีพ คือ ความต้องการส่วนตัวของแต่ละบุคคล และลักษณะของอาชีพนั้น ๆ ตลอดจนความรู้ความสามารถในอาชีพ โดยการเลือกอาชีพนั้นอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอด หากการเปลี่ยนแปลงนั้นนำมาซึ่งความก้าวหน้าและการตอบสนองความต้องการบุคคลได้มากกว่าเดิม

สรุปได้ว่า จากทฤษฎีของ Tiedeman and Hare ทฤษฎีพัฒนาความก้าวหน้าในอาชีพ Super และทฤษฎีความต้องการของ Hoppock เป็นการแสดงถึงแนวคิดที่ใช้ในการตัดสินใจเลือก ประกอบอาชีพขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างบุคคล ความรู้ความสามารถในอาชีพ ความต้องการพื้นฐานในด้านอาชีพและในด้านของบุคลิกภาพของตนเอง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พศรัตน์ มีลอดวารสาร (2559) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียน โรงเรียนบ้านป่าสักไก่อ พบว่า 1) สภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียน โรงเรียนบ้านป่าสักไก่อ ในภาพรวมและทุกด้าน ด้านทักษะการทำงาน ด้านการแก้ปัญหา ด้านการทำงานร่วมกัน ด้านแสวงหาความรู้ ด้านการจัดการระบบงานและระบบบุคลากร มีการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก โดยด้านทักษะการทำงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านแสวงหาความรู้ ด้านการทำงานร่วมกัน ด้านการแก้ปัญหา และด้านการจัดการระบบงานและบุคลากร ตามลำดับ 2) เหตุและปัจจัยในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียน โรงเรียนบ้านป่าสักไก่อ ในภาพรวม เป็นเหตุและปัจจัยในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านบุคลากร และด้านการจัดการ เป็นเหตุและปัจจัยในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านวัสดุ อุปกรณ์ ด้านสภาพสังคม และด้านสภาพเศรษฐกิจ ตามลำดับ 3) แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียน โรงเรียนบ้านป่าสักไก่อ การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียน โรงเรียนบ้านป่าสักไก่อ ในปีการศึกษาต่อไป ปีการศึกษา 2558 ควรเน้นให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียน ด้านการจัดการระบบงานและระบบบุคลากร เป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านการแก้ปัญหา ด้านการทำงานร่วมกัน ด้านการแสวงหาความรู้ และด้านทักษะการทำงาน ตามลำดับ แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียน โรงเรียนบ้านป่าสักไก่อ การสนับสนุนเพื่อให้สามารถบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น ควรให้ความสำคัญกับด้านบุคลากร และด้านการจัดการ เป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านวัสดุ อุปกรณ์ ด้านสภาพสังคม และด้านสภาพเศรษฐกิจ ตามลำดับ

กัญภัทร จำปาทอง และคณะ (2559) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ของเยาวชนเรื่องทักษะอาชีพผ่านสื่อโทรทัศน์ในศตวรรษที่ 21 พบว่า รายการกบนอกกะลามีนี้อาหาเกี่ยวกับทักษะชีวิตและทักษะอาชีพในศตวรรษที่ 21 มากที่สุดได้แก่ รายการพ่อกงที่สุดในโลก พบว่า มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพอาชีพน้อยที่สุด แนวทางการส่งเสริมทักษะอาชีพในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยความยืดหยุ่นและการปรับตัว ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ เป็นทักษะ

ที่จำเป็นและสำคัญของการเป็นผู้ประกอบอาชีพที่ดีบทบาทของสื่อในการพัฒนาเยาวชนเปิดพื้นที่การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมประสบการณ์จริง เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่มีหลักสูตรสำหรับการพัฒนาทักษะอาชีพที่สามารถเลือกหลักสูตรได้ตามต้องการของผู้เรียน

สรเดช เลิศวัฒนาวณิชวิ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพและคุณลักษณะในการประกอบอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา พบว่า 1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ของนักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ต้องการให้การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับมะพร้าว ของดีประจำอำเภอบ้านแพ้ว มาสร้างอาชีพและสร้างรายได้ให้กับนักเรียน โดยมีการศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น มีการนำผู้รู้ท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้านมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการกลุ่ม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การอภิปราย โดยมีครู นักเรียน เพื่อนนักเรียน และประชาชนชาวบ้านเป็นผู้วัดและประเมินผล 2. ผลการพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เรื่อง ของดีบ้านแพ้ว ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) เป้าหมาย 3) แนวการจัดกิจกรรม 4) รูปแบบการจัดกิจกรรม 5) คาอธิบายรายวิชา 6) จุดประสงค์การเรียนรู้ 7) โครงสร้างการจัดกิจกรรม 8) สื่อ 9) การวัดและประเมินผล และ 10) แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำนวน 5 แผน แต่ละแผนจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงาน เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ และคุณลักษณะในการประกอบอาชีพ 3. ผลการทดลองจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เรื่อง ของดีบ้านแพ้ว จัดการเรียนรู้ด้วยโครงงาน 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ให้ความรู้พื้นฐาน 2) เลือกหัวข้อที่สนใจ 3) วางแผน 4) ลงมือปฏิบัติ 5) นำเสนอและอภิปราย และ 6) การวัดและประเมินผล พบว่า นักเรียนสนใจ และตั้งใจในการสร้างสรรค์เป็นผลงานโครงงานอาชีพ และ 4. ผลการประเมินและปรับปรุงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เรื่อง ของดีบ้านแพ้ว พบว่า 1) นักเรียนมีทักษะอาชีพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี 2) นักเรียนมีคุณลักษณะในการประกอบอาชีพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี และ 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เรื่อง ของดีบ้านแพ้ว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เห็นควรให้มีการปรับปรุงกิจกรรมให้มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง

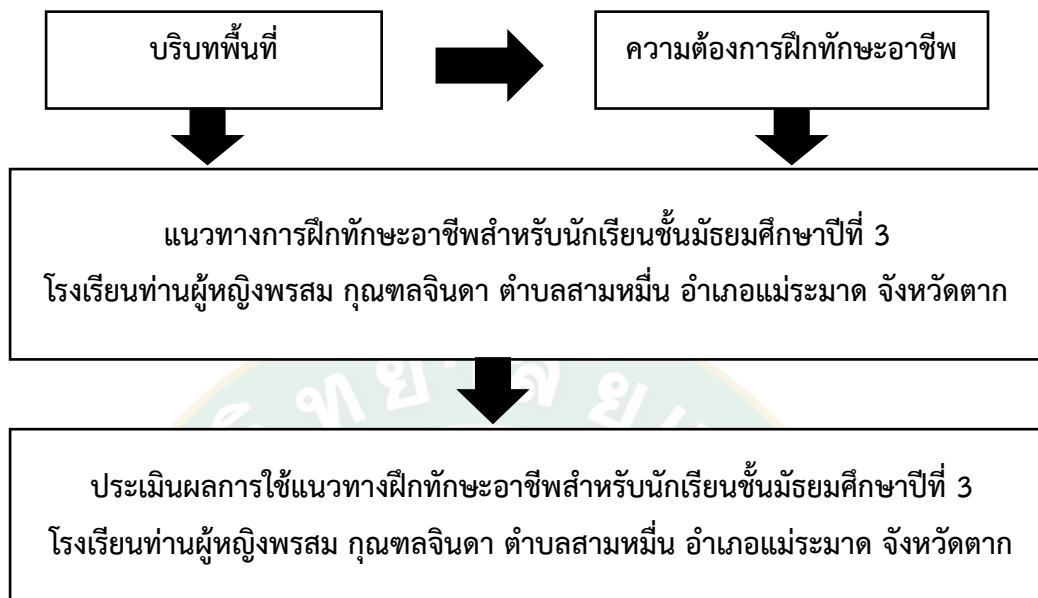
ทวินนท์ ศรีสวัสดิ์ และอาชญญา รัตนอุบล (2562) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลการจัดกิจกรรม การศึกษานอกโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ 1) ผู้สูงอายุมีความต้องการ ทักษะอาชีพด้านคหกรรม และกิจกรรมการวางแผนเพื่อสร้างรายได้ โดยต้องกิจกรรมที่ยืดหยุ่น สร้างความรู้และทักษะที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติ 2) ผลการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อทักษะด้านอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่า กิจกรรมทักษะอาชีพ ทั้ง 6 กิจกรรม ได้แก่ (1) กิจกรรมก๋วยเตี๋ยวลุยสวน (2) กิจกรรมขนมถั่วแปบสีรุ้ง (3) กิจกรรมวุ้นมะพร้าวแฟนซี (4) กิจกรรมเต้าฮวยฟรุตสลัด (5) กิจกรรมดอกไม้จันทน์หลากสี และ (6) กิจกรรมการวางแผนเพื่อสร้างรายได้เป็นกิจกรรมที่ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม

เมื่อเปรียบเทียบผลก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าหลังการเข้าร่วมกิจกรรมด้วยค่าทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 ภายหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรม ผู้วิจัยได้ติดตามผลการสะท้อนกลับของผู้สูงอายุ พบว่าผู้สูงอายุนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน โดยการวางแผนจากการเรียนรู้ทักษะของกิจกรรม ประกอบกับความรู้การวางแผนเพื่อสร้างรายได้ นำไปสร้างเป็นอาชีพได้จริงในชีวิตประจำวัน เพื่อก่อให้เกิดรายได้ อีกทั้งส่งผลพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เกิดการพัฒนาทักษะที่ต่อยอดทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตเหมาะสมกับตนเองต่อไป

ศุภากร เหมขยาย (2564) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพของสถานศึกษาในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดารสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพของสถานศึกษาในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดาร มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านทรัพยากร ด้านการฝึกหัด ด้านการส่งเสริม และด้านการวัดประเมินผล มีแนวทางการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพ ประกอบด้วย นโยบายและภารกิจ การกำหนดแนวทาง ข้อตกลงและแผนงาน การกำหนดโครงสร้างการดำเนินงาน การจัดทำหลักสูตร การสนับสนุนทรัพยากร การจัดการเรียนรู้ การสร้างเครือข่าย การนิเทศ และการประเมินผล

ประทุมมา เทียงธรรม และอภิชาติ เสนะนันท์ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การขับเคลื่อนและการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนเทพสุวรรณชาฎวิทยุฯ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม พบว่า 1) กลยุทธ์การขับเคลื่อนการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเทพสุวรรณชาฎวิทยุฯ นั้น ใช้กลยุทธ์ 3 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์การมีส่วนร่วม กลยุทธ์การทำงานเป็นทีม และกลยุทธ์การเสริมพลังอำนาจ กลยุทธ์ทั้ง 3 ใช้ในการขับเคลื่อนครู และนักเรียน ในการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน 5 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการทำงานร่วมกัน ทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะแสวงหาความรู้ และทักษะการจัดการ 2) กลยุทธ์ที่ครูใช้ในการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเทพสุวรรณชาฎวิทยุฯ คือ วิธีการพัฒนา โดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนอกห้องเรียน เรื่องของดีที่ทำค่า และ 3) ผลการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเทพสุวรรณชาฎวิทยุฯ ในภาพรวมหลังจัดการเรียนการสอน ค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 43.13

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากกรอบแนวคิดการวิจัย อธิบายได้ว่า การศึกษาบริบทพื้นที่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก เป็นการศึกษาเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์หาแนวทางการฝึกทักษะอาชีพที่มีความสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ ความต้องการ ความสนใจในการตัดสินใจเลือกฝึกทักษะอาชีพของนักเรียน และมีการประเมินผลการใช้แนวทางฝึกทักษะอาชีพเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ สามารถนำไปประกอบอาชีพได้เมื่อสำเร็จการศึกษาได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการฝึกทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทพื้นที่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อสำรวจความต้องการฝึกทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และผู้เกี่ยวข้อง และเพื่อประเมินผลการใช้แนวทางการฝึกทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการ (action research) แบบมีส่วนร่วม และการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ผู้วิจัยได้วางแผนดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนประกอบด้วยสถานที่ดำเนินการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล โดยกำหนดให้มีรายละเอียดของการวิจัย ดังนี้

สถานที่ดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการศึกษาข้อมูลภายในขอบเขตพื้นที่ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ได้แก่ พื้นที่ชุมชนหมู่ 3 บ้านหนองหลวง บ้านห้วยยาว หมู่ 4 บ้านแสมใหญ่ หมู่ 5 บ้านห้วยหลวงใหญ่ บ้านต้นผึ้ง บ้านห้วยหลวงน้อย บ้านส้มป่อย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ

1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเพื่อหาแนวทางการฝึกทักษะอาชีพชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ในครั้งนี้ได้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 36 คน

2) กลุ่มตัวอย่างในการให้ข้อมูล

คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการให้ข้อมูลโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวนทั้งหมด 56 คน โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้

2.1) ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 15 คน ผู้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมฝึกทักษะอาชีพ ดำเนินการและจัดทำ

2.2) กำหนดตำบลสามหมื่นจำนวน 1 คน ผู้ใหญ่บ้านจำนวน 2 คน แลกเปลี่ยนและให้ข้อมูล

2.3) ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้แก่ ผู้ปกครองจำนวนทั้งหมด 36 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการฝึกทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 ใช้แบบสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างในการศึกษาบริบทพื้นที่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) การจัดกลุ่มข้อมูล

ตอนที่ 2 ใช้แบบสำรวจ โดยใช้แบบสำรวจความต้องการฝึกทักษะอาชีพนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) การจัดกลุ่มข้อมูล ประกอบด้วย ด้าน 1) ด้านทรัพยากร ได้แก่ ที่อยู่อาศัย การถือครองที่ดิน การใช้น้ำ 2) ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ การจัดทำบัญชีรายรับ - จ่าย รายได้ต่อปี หนี้สิน 3) ด้านสังคม ได้แก่ สถานภาพบิดาและมารดา ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง สาธารณูปโภคในครัวเรือน และข้อมูลความต้องการฝึกทักษะอาชีพของนักเรียน

ตอนที่ 3 ใช้แบบประเมินความพึงพอใจ ในการประเมินใช้แนวทางต้องการฝึกทักษะอาชีพนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา โดยกำหนดให้แต่ละคำตอบเลือกตามลำดับความเห็น 5 ระดับ โดยมาตรวัดแบบ rating scale โดยประมาณค่า มีความหมายและเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ (สรชัย พิศาลบุตร, 2549)

ระดับ 5	หมายถึง	ไม่พึงพอใจเลย
ระดับ 4	หมายถึง	ไม่พึงพอใจ
ระดับ 3	หมายถึง	พึงพอใจปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	พึงพอใจมาก
ระดับ 1	หมายถึง	พึงพอใจมากที่สุด

ใช้การประเมินโดยค่าเฉลี่ย แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้ (สรชัย พิศาลบุตร, 2549)

1.00-1.80	หมายถึง	ไม่พึงพอใจเลย
1.81-2.60	หมายถึง	ไม่พึงพอใจมาก
2.61-3.40	หมายถึง	พึงพอใจปานกลาง
3.41-4.20	หมายถึง	พึงพอใจมาก
4.21-5.00	หมายถึง	พึงพอใจมากที่สุด

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ และแบบประเมินความพึงพอใจ ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 ใช้แบบสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างในการศึกษาบริบทพื้นที่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

1) ศึกษาเอกสารต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาบริบทพื้นที่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2) ขอคำแนะนำเพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีประสบการณ์ในการทำงานด้านการวิจัย

3) รวบรวมเนื้อหาสาระที่จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับศึกษาบริบทพื้นที่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและขอคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิมาสร้างแบบสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบด้วยข้อสำรวจ 3 ส่วน ได้แก่

3.1) คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ ชื่อเรื่อง วัน เดือน ปี สถานที่ให้สัมภาษณ์ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นต้น

3.2) คำถามเกี่ยวกับข้อมูลผู้ถูกสัมภาษณ์ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ภูมิลำเนา เป็นต้น

3.3) คำถามเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาบริบทพื้นที่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยมีการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลศึกษาบริบทพื้นที่ของชุมชนตำบลสามหมื่น ได้แก่ พื้นที่ชุมชน หมู่ 3 บ้านหนองหลวง บ้านห้วยยาว หมู่ 4 บ้านแสมใหญ่ หมู่ 5 บ้านห้วยหลวงใหญ่ บ้านต้นผึ้ง บ้านห้วยหลวงน้อย บ้านส้มป่อย โดยศึกษาเนื้อหาที่เกี่ยวข้องได้แก่

1. สภาพพื้นที่

1.1 ที่ตั้ง – อาณาเขต (แผนที่ประกอบ)

1.2 ลักษณะทางภูมิศาสตร์

2. สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม

2.1 ประชากร (จำนวนประชากร หญิง – ชาย, ขนาดและวัยของประชากร

2.2 การตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน (รูปแบบดั้งเดิม, รูปแบบใหม่)

2.3 เส้นทางการคมนาคม, การติดต่อภายนอก

2.4 การศึกษา

2.4.1 การศึกษาในระบบ (ก่อนวัยเรียน, ประถมศึกษา, มัธยมศึกษา,

มหาวิทยาลัย)

2.4.2 การศึกษานอกระบบ (กศน, เครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชนผ่าน

กิจกรรมต่าง ๆ)

3. ทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการ และระบบกรรมสิทธิ์

3.1 พื้นที่ดิน

3.1.1 ลักษณะของพื้นดินและความเปลี่ยนแปลง

3.1.2 การใช้ประโยชน์และความเหมาะสม

3.1.3 ความเสื่อมโทรม, สาเหตุและผลกระทบ

3.1.4 การถือครองที่ดิน, กรรมสิทธิ์

4. สภาพทางเศรษฐกิจ

4.1 การประกอบอาชีพ

4.1.1 ภาคเกษตร (การผลิตและการแปรรูป)

4.1.2 การลงทุน (ต้นทุน, ผลตอบแทน)

4.2 การจัดการปัจจัยการผลิต

4.2.1 ปัจจัยที่ผลิตเอง

4.2.2 ปัจจัยที่ซื้อจากภายนอก (ราคา)

4) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณา ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะสำหรับนำไปปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เกิดความถูกต้องครอบคลุม เนื้อหาสาระหลักและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

5) นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้วจัดพิมพ์เพื่อใช้ในการศึกษาวิจัย

ตอนที่ 2 โดยใช้แบบสำรวจ สำรวจความต้องการฝึกทักษะอาชีพนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสำรวจ ดังนี้

- 1) ศึกษาเอกสารต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการฝึกทักษะอาชีพเพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสำรวจ
- 2) ขอคำแนะนำเพื่อสร้างแบบสำรวจจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีประสบการณ์ในการทำงานด้านการวิจัย
- 3) รวบรวมเนื้อหาสาระที่จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวทางการฝึกทักษะอาชีพและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิมาสร้างแบบสำรวจ ซึ่งประกอบด้วยข้อสำรวจ 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของนักเรียน ประกอบด้วย ชื่อ-สกุล อายุ วัน/เดือน/ปีเกิด ที่อยู่ และเบอร์โทรศัพท์ เป็นต้น (ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของนักเรียน กรุณาเติมข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด) หน้าที่ 2

ตอนที่ 2 ข้อมูลผู้ปกครอง ประกอบด้วย ชื่อบิดา-ชื่อมารดา อายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา เป็นต้น (ตอนที่ 2 ข้อมูลผู้ปกครอง กรุณาเติมข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด) หน้าที่ 2, 3

ตอนที่ 3 ข้อมูลพื้นฐานในครอบครัวนักเรียน ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากร ด้านสังคม (ตอนที่ 3 ข้อมูลพื้นฐานในครอบครัวนักเรียน

ตอนที่ 4 ข้อมูลความต้องการฝึกทักษะอาชีพของนักเรียน

- 4) นำแบบสำรวจที่ได้ปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้วจัดพิมพ์เพื่อใช้ในการศึกษาวิจัย

ตอนที่ 3 ใช้แบบประเมินความพึงพอใจ ในการประเมินใช้แนวทางต้องการฝึกทักษะอาชีพนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจ ดังนี้

- 1) ศึกษาเอกสารต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการฝึกทักษะอาชีพเพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจ
- 2) ขอคำแนะนำเพื่อสร้างแบบประเมินความพึงพอใจจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีประสบการณ์ในการทำงานด้านการวิจัย
- 3) รวบรวมเนื้อหาสาระที่จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวทางการฝึกทักษะอาชีพและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิมาสร้างแบบประเมินความพึงพอใจฉบับนี้แบ่งเนื้อหา ออกเป็น 4 ตอน มีทั้งหมด 8 หน้า ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน ประกอบด้วย เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา (ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป)

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจการจัดฝึกอบรมทักษะอาชีพ ประกอบด้วย ด้านวิทยากร ด้านเนื้อหา ด้านผลงานนักเรียนโดยกำหนดให้แต่ละตามลำดับความเห็น 5 ระดับ โดยมาตรวัดแบบ rating scale โดยประมาณค่า มีความหมายและเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ (สรชัย พิศาลบุตร, 2549)

- ระดับ 5 หมายถึง ไม่พึงพอใจเลย
- ระดับ 4 หมายถึง ไม่พึงพอใจ
- ระดับ 3 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง พึงพอใจมาก
- ระดับ 1 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด

ใช้การประเมินโดยค่าเฉลี่ย แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้ (สรชัย พิศาลบุตร, 2549)

- 1.00-1.80 หมายถึง ไม่พึงพอใจเลย
- 1.81-2.60 หมายถึง ไม่พึงพอใจมาก
- 2.61-3.40 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง
- 3.41-4.20 หมายถึง พึงพอใจมาก
- 4.21-5.00 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เป็นการเสนอแนะข้อคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมโดยการแสดงความคิดเห็นด้วยการเขียนตอบแบบปลายเปิด

ตอนที่ 4 ความพึงพอใจของนักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรม ประกอบด้วยด้านกิจกรรม ด้านผลงานของนักเรียน โดยกำหนดให้แต่ละตามลำดับความเห็น 5 ระดับ โดยมาตรวัดแบบ rating scale โดยประมาณค่า มีความหมายและเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ (สรชัย พิศาลบุตร, 2549)

- ระดับ 5 หมายถึง ไม่พึงพอใจเลย
- ระดับ 4 หมายถึง ไม่พึงพอใจ
- ระดับ 3 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง พึงพอใจมาก
- ระดับ 1 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด

ใช้การประเมินโดยค่าเฉลี่ย แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้ (สรชัย พิศาลบุตร, 2549)

- 1.00-1.80 หมายถึง ไม่พึงพอใจเลย
- 1.81-2.60 หมายถึง ไม่พึงพอใจมาก
- 2.61-3.40 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง
- 3.41-4.20 หมายถึง พึงพอใจมาก
- 4.21-5.00 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด

4) นำแบบประเมินความพึงพอใจที่ได้ปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้วจัดพิมพ์เพื่อใช้ในการศึกษาวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาบริบทพื้นที่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้วิจัยดำเนินการประสานงานผู้ให้ข้อมูลในการเข้าศึกษาบริบทพื้นที่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยแจ้งให้ทราบล่วงหน้าและนัดหมายวัน เวลา ในการดำเนินการเข้าไปในพื้นที่ศึกษาด้วยวิธีการแจ้งโดยตรงกับผู้ให้ข้อมูล (ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง นักเรียน ชาวบ้าน)

2) ผู้วิจัยดำเนินศึกษาบริบทพื้นที่ของชุมชนตำบลสามหมื่นได้แก่ พื้นที่ชุมชนหมู่ 3 บ้านหนองหลวง บ้านห้วยยาว หมู่ 4 บ้านแสมใหญ่ หมู่ 5 บ้านห้วยหลวงใหญ่ บ้านต้นผึ้ง บ้านห้วยหลวงน้อย บ้านส้มป่อย โดยศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

2.1) ข้อมูลปฐมภูมิ

2.1.1) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

2.1.2) ข้อมูลจากการสังเกตการณ์

2.2) ข้อมูลทุติยภูมิ

2.2.1) ข้อมูลจากเอกสารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 2 สํารวจความต้องการแนวทางการฝึกทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

ข้อมูลจากแบบสำรวจ

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการตอบแบบสำรวจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตลอดจนผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการ คณะกรรมการสถานศึกษา กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ปกครองนักเรียนซึ่งมีส่วนในการส่งเสริม ดำเนินการและจัดทำ ที่ปรึกษา เสนอแนะและให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการฝึกทักษะอาชีพโดยดำเนินการดังนี้

- 1) ผู้วิจัยดำเนินการประสานงานผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการ คณะกรรมการสถานศึกษา กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ปกครองนักเรียน
- 2) ผู้วิจัยนัดหมายนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา ตอบแบบสำรวจความต้องการแนวทางการฝึกทักษะอาชีพ เป็นการล่วงหน้าโดยใช้วิธีการประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสาย
- 3) ผู้วิจัยดำเนินการนัดหมายประชุมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตลอดจนผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ปกครองนักเรียน เพื่อตอบแบบสำรวจความต้องการแนวทางการฝึกทักษะอาชีพที่กำหนดไว้
- 4) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสำรวจ มาร่วมกันสรุปรายละเอียดของเนื้อหา เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการออกแบบกิจกรรมของการฝึกทักษะอาชีพต่อไป
- 5) ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมอบรมฝึกทักษะอาชีพให้กับนักเรียน
- 6) ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 3 ประเมินใช้แนวทางการฝึกทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

- 1) ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบประเมินความพึงพอใจให้นักเรียน เพื่อตอบแบบประเมินความพึงพอใจในการฝึกอบรมทั้ง 5 กิจกรรม
- 2) ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบประเมินความพึงพอใจที่ปฏิบัติกิจกรรมทั้ง 5 กิจกรรม
- 3) ผู้วิจัยดำเนินการประสานงานผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา กำนันตำบลสามหมื่น ผู้ใหญ่บ้าน และวิทยากรจิตอาสา และผู้ปกครองนักเรียน เพื่อร่วมกันประเมินผลงานของนักเรียน
- 4) ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาดำเนินการประมวลผลข้อมูลวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสถิติคอมพิวเตอร์ มาประมวลผลข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) การจัดกลุ่มข้อมูล วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : SD) เพื่อนำไปใช้วิเคราะห์ข้อมูลซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์การศึกษาบริบทพื้นที่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) การจัดกลุ่มข้อมูล แล้วรวบรวมข้อมูลตามประเด็น นำมาเรียบเรียงเสนอในรูปแบบบรรยาย

ตอนที่ 2 วิเคราะห์การสำรวจความต้องการแนวทางการฝึกทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา โดยผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) การจัดกลุ่มข้อมูล สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์การประเมินใช้แนวทางการฝึกทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา โดยผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : SD)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง หาแนวทางฝึกทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก วัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบริบทพื้นที่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก 2) เพื่อสำรวจความต้องการฝึกทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และผู้เกี่ยวข้อง ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตากและผู้เกี่ยวข้อง 3) เพื่อประเมินผลการใช้แนวทางการฝึกทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์การศึกษาบริบทพื้นที่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา

ตอนที่ 2 ผลการสำรวจความต้องการฝึกทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา

ตอนที่ 3 ประเมินผลการใช้แนวทางฝึกทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา

ตอนที่ 1 วิเคราะห์การศึกษาบริบทพื้นที่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา

จากการศึกษาบริบทพื้นที่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา ซึ่งข้อมูลมาจากเอกสารแผนพัฒนาท้องถิ่น พุทธศักราช 2561 - 2565 และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2565 ได้นำเสนอข้อมูลตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้ ได้แก่

1. ประวัติความเป็นมา
2. ที่ตั้งและอาณาเขต (แผนที่ชุมชนตำบลสามหมื่น)
3. วิถีชีวิตชุมชนกะเหรี่ยงปกากะญอตำบลสามหมื่น
4. ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนาและความเชื่อ ประกอบด้วยข้อมูล
5. การประกอบอาชีพในชุมชน
6. การศึกษา ในตำบลสามหมื่น

7. การคมนาคมในชุมชน
8. สาธารณสุขในชุมชน
9. สภาพภูมิประเทศ
10. สภาพภูมิอากาศ
11. ด้านทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่
12. ทรัพยากรดิน
13. ปัญหาที่พบในชุมชน
14. บริบทโรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา

1. ประวัติความเป็นมา

ประวัติความเป็นมาตำบลสามหมื่น ปี พ.ศ. 2440 ทางกรมได้ยกฐานะตำบลแม่ระมาด เป็นกิ่งอำเภอแม่ระมาด โดยแบ่งเขตการปกครอง ออกเป็น 3 ตำบล คือ ตำบลแม่ระมาด ตำบลแม่จะเร และตำบลคะเนจื้อ ขณะนั้นตำบลคะเนจื้อ มีพื้นที่กว้างและเป็นพื้นที่ป่าเขาทึบกันดาร ลำบากในการคมนาคมและการปกครอง จึงมีการแบ่งเขตการปกครองเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งตำบล คือตำบลสามหมื่น ซึ่งรวมพื้นที่บางส่วนของตำบลแม่จะเรกับตำบลคะเนจื้อ เข้าด้วยกัน จุดแบ่งแนวเขตระหว่างตำบลคะเนจื้อ กับตำบลแม่จะเรก่อนแยกเป็นตำบลสามหมื่นอยู่บริเวณปากทางบ้านต้นฝิ่งในปัจจุบัน จากจุดนี้จะมีมองเห็นภูเขาสามลูกที่ตั้งเรียงกันคล้ายก้อนเส้า ครั้งที่ทางกิ่งอำเภอแม่ระมาดได้ ถามผู้ใหญ่บ้านตำบลสามหมื่นในขณะนั้น ว่าตั้งชื่อตำบลอะไร ทางผู้ใหญ่ได้ให้ข้อมูลว่าจะใช้ชื่อภูเขาสามลูกเป็นชื่อตำบล แต่ยังไม่ได้ชื่อที่เหมาะสม ต่อมาเจ้าหน้าที่อำเภอคนหนึ่งไม่ทราบชื่อ ได้จัดแจ้งชื่อตำบลส่งจังหวัดตาก ตำบลใหม่ของอำเภอแม่ระมาด ชื่อตำบลสามหมื่น จึงได้ใช้ชื่อนี้จนถึงปัจจุบัน

2. ที่ตั้งและอาณาเขต (ชุมชนตำบลสามหมื่น)

ตำบลสามหมื่นตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอแม่ระมาด มีระยะห่างจากอำเภอแม่ระมาด 38 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 417.20 ตารางกิโลเมตร

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับตำบลแม่ตื่น อ.แม่ระมาด และและ ต.บ้านนา อ.สามเงา จ.ตาก
ทิศใต้	ติดต่อกับตำบลท้องฟ้า อ.บ้านตาก และ ต.บ้านนา อ.สามเงา จ.ตาก
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ ต.แม่ท้อ อ.เมือง จ.ตาก
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ ต.พระธาตุ อ.แม่ระมาด ต.พะวอ และ ต.แม่กาษา อ.แม่สอด จ.ตาก

ภาพที่ 2 แผนที่จังหวัดตาก

ตารางที่ 1 ข้อมูลจำนวนประชากร

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร (คน)			จำนวนครัวเรือน
		ชาย	หญิง	รวม	
1	บ้านแพะแฮ	852	822	1,674	495
2	บ้านขุนห้วยแม่ท้อ	772	654	1,426	465
3	บ้านหนองหลวง	447	426	873	299
4	บ้านแสม	1,071	1,027	2,098	516
5	บ้านต้นผึ้ง	471	475	946	257
รวม		3,613	3,404	7,071	2,032

จากตารางที่ 1 อธิบายได้ว่า ตำบลสามหมื่นประกอบด้วย 5 หมู่บ้านใหญ่ ได้แก่ หมู่ 1 บ้านแพะแฮ มีประชากรชายจำนวน 852 คน ประชากรหญิงจำนวน 822 คน รวม 1,674 คน มีจำนวนครัวเรือน 495 ครัวเรือน หมู่ 2 บ้านขุนห้วยแม่ท้อ ประชากรชายจำนวน 772 คน ประชากรหญิงจำนวน 654 คน รวม 1,426 คน มีจำนวนครัวเรือนจำนวน 465 ครัวเรือน หมู่ 3 บ้านหนองหลวง ประชากรชายจำนวน 447 คน ประชากรหญิงจำนวน 426 คน รวม 873 คน มีจำนวนครัวเรือนจำนวน 299 ครัวเรือน หมู่ 4 บ้านแสม ประชากรชายจำนวน 1,071 คน ประชากรหญิงจำนวน 1,027 คน รวม 2,098 คน มีจำนวนครัวเรือนจำนวน 516 ครัวเรือน หมู่ 5 บ้านต้นผึ้ง ประชากรชายจำนวน 471 คน ประชากรหญิงจำนวน 475 คน รวม 946 คน มีจำนวนครัวเรือนจำนวน 257 ครัวเรือน รวมประชากรทั้งหมด 7,071 คน รวมจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,032 ครัวเรือน

3. วิถีชีวิตชุมชนกะเหรี่ยงปกากะญอตำบลสามหมื่น

สันนิษฐานว่าชุมชนกะเหรี่ยงตำบลสามหมื่น หรือที่เรียกตนเองว่า “ปกากะญอ” ได้เข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่ บริเวณตำบลสามหมื่นในปัจจุบัน หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า เทือกเขาต้าตุ้ผะ ได้ เทือกเขานนงชัย ซึ่งหมายถึง เทือกเขาใหญ่นี้ นับแต่รุ่นปู่รุ่นทวดมานานกว่า 200 ปีมาแล้ว โดยได้กระจายกันอยู่เป็นย่อมบ้านตามเทือกเขากว่า 40 หย่อมบ้าน แต่ละหย่อมบ้านมีประมาณ 5 - 10 ครัวเรือน ส่วนใหญ่จะเป็นเครือญาติกันทั้งหมด หย่อมบ้านที่ เข้ามาอยู่ในบริเวณหมู่ที่ 1 บ้านแพะแฮ และหมู่ที่ 2 บ้านขุนห้วยแม่ท้อเป็นกะเหรี่ยงจากอำเภอแม่สอด บริเวณ หมู่ที่ 3 บ้านหนองหลวง กับ หมู่ที่ 5 บ้านต้นผึ้งมาจากอำเภอท่าสองยาง และพื้นที่หมู่ที่ 4 บ้านแสมมาจากตำบลแม่ตื่น สาเหตุที่ต้องอพยพเข้ามาอยู่ในพื้นที่ตำบลสามหมื่นหรือเทือกเขาต้าตุ้ผะ ได้เกิดจากการ ขยายตัวของชุมชนเดิม เพื่อความสะดวกในการทำการเกษตรซึ่งนำไปสู่การตั้งใกล้พื้นที่ทำกิน ชาวกะเหรี่ยงตำบลสามหมื่น

ตารางที่ 2 (ต่อ)

กิจกรรม	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
สืบชะตาคน	—————→											
สืบชะตาบ้าน	—————→											
พิธีมัดมือ	—————→											

จากตารางที่ 2 ข้อมูลปฏิทินขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนาและความเชื่อ อธิบายได้ว่า

1. **ประเพณีแต่งงาน** พิธีแต่งงานของชนเผ่าปกากะญอได้มีการยึดถือปฏิบัติกันมาเป็นเวลานาน ซึ่งไม่มีใครให้ข้อมูลที่ชัดเจนได้ว่าเกิดขึ้นเมื่อใดและสมัยใด การเกิดขึ้นของการจัดพิธีแต่งงานนั้น แต่อดีตมีพิธีกรรมและขั้นตอนที่มีความสลับซับซ้อน เครื่องครัด เพราะชนเผ่าปกากะญอมีความเชื่อเรื่องผี วิถีชีวิตความเป็นอยู่มีความสัมพันธ์กับธรรมชาติที่มีมายาวนานตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ พิธีกรรมแต่งงานจึงเป็นพิธีกรรมหนึ่งที่ชนเผ่าปกากะญอให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง การแต่งงานของชนเผ่าจะจัดพิธีตามศาสนาที่ตนเองนับถือตำบลสามหมื่นส่วนใหญ่ที่นับถือศาสนาพุทธมีความเชื่อเรื่องผีจะมีพิธีกรรมที่สลับซับซ้อน เครื่องครัดและมีพิธีที่ชัดเจน ส่วนของชนเผ่าที่นับถือศาสนาคริสต์จะมีพิธีกรรมเรียบง่าย สะดวกและรวดเร็วในขั้นตอน การแต่งงานจะทำพิธีหลังจากการเก็บเกี่ยวผลผลิตจากไร่ที่เสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว เหมือนกับเป็นการทำงานมาเหน็ดเหนื่อยตลอดทั้งปีการแต่งงานจะเป็นอีกงานที่คนในชุมชนได้มารวมตัวกันและร่วมสังสรรค์พูดคุยได้ผ่อนคลาย พร้อมกับเรียนรู้ในพิธีแต่งงานไปด้วย ซึ่งจะประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนพิธีแต่งงาน

พิธีการสู่ขอ

- เริ่มจากผู้หญิงสู่ขอผู้ชาย ฝ่ายหญิงไปจำนวน 2 คน ได้นำเหล้าไป 2 ขวด ไปบ้านฝ่ายชาย คนที่ไปนั้นเรียกว่าพ่อสื่อและชายที่เป็นโสด (เพื่อนเจ้าบ่าว) การสู่ขอสำเร็จได้นั้นฝ่ายชายต้องเทเหล้าใส่แก้วเพื่อตอบรับการตกลงแต่งงาน เมื่อตอบตกลงแล้วฝ่ายหญิงที่ไปขอนั้นจึงทำการเชิญฝ่ายชายไปที่บ้านเพื่อไปคุยวันแต่งงาน แต่ถ้าฝ่ายชายไม่ตกลงก็จะไม่มีการเทเหล้าใส่แก้ว

- จากนั้นฝ่ายชายไปบ้านผู้หญิงเพื่อไปพูดคุยกำหนดวันแต่งงาน มีการกินเหล้าอีก 2 ขวด และอีก 1 ขวดเป็นของเพื่อนเจ้าบ่าว

พิธีวันแต่งงาน

- ก่อนถึงวันแต่งงานหนึ่งวัน ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงตอนเย็นนั้นได้มีการกินเหล้า 3 ขวดที่บ้านของฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ซึ่งเป็นพิธีเปิดงาน เชิญญาติหรือบอกข่าวว่าพรุ่งนี้มีการแต่งงานให้มาช่วยงานกันที่บ้านการกินเหล้า 3 ขวดนั้นแยกออกดังนี้ ขวดที่ 1 หมายถึงให้พ่อ ขวดที่ 2 หมายถึงให้แม่ ขวดที่ 3 ให้ญาติ
- ตอนเช้าของวันแต่งงานมีการฆ่าหมู เลี้ยงญาติที่มาร่วมงาน จำนวนหมูที่ฆ่าต้องเป็นเลขคู่เท่านั้น
- ในวันที่เดินทางมานั้นหมอบีประจำหมู่บ้านของฝ่ายชาย กำหนดเวลาการเดินทางมาทำพิธีแต่งงานที่บ้านฝ่ายหญิง เมื่อได้ฤกษ์ของการเดินทางแล้วทำการรวมตัวกันแล้วเดินทางฝ่ายชายนั้นต้องทำการเดินทางข้ามลำห้วยก่อน เมื่อถึงระหว่างลำห้วยนั้นทำการหยุดรวมตัวกันอีกครั้งหนึ่ง แล้วมีการหักกิ่งไม้ให้เท่ากับจำนวนคนที่ร่วมขบวนไปด้วย หมอบีให้นำกิ่งไม้ที่หักนั้นมากองรวมกันไว้ที่ข้างลำห้วย หมอบีทำพิธีก่อนที่จะให้ฝ่ายเจ้าบ่าวข้ามลำห้วย
- เมื่อเดินทางใกล้จะถึงบ้านเจ้าสาวแล้ว หยุดรวมตัวกัน โดยฝ่ายเจ้าสาวมีหมอบีออกไปต้อนรับ ด้วยการนำไม้ที่มีปลายแหลมยาวที่ใช้ในการเสียบตุตหมูทะลุปากไปตีตามถนนก่อนถึงฝ่ายชาย
- ระหว่างที่หมอบีทำการต้อนรับฝ่ายเจ้าบ่าว ฝ่ายเจ้าสาวทำการเตรียมเหล้า 4 ขวด เรียงกันเป็นคู่ เมื่อเจ้าบ่าวขึ้นไปบนบ้าน นั่งล้อมวงกันเป็นวงกลมโดยเริ่มจากเจ้าบ่าวซ้าย
- เจ้าสาวขวา เรียงถัดไปเป็นเพื่อนเจ้าบ่าวและเพื่อนเจ้าสาว พ่อเจ้าบ่าว พ่อเจ้าสาวและตามด้วยญาติ การนั่งวงกลมนี้เป็นการนั่งกินเหล้าที่เตรียมไว้ 4 ขวด เจ้าสาว 2 ขวด เจ้าบ่าว 2 ขวด
- จากนั้นเมื่อกินเหล้าทั้ง 4 ขวด เสร็จแล้วเจ้าบ่าวต้องไปกินเหล้าที่บ้านพ่อแม่ของเจ้าสาวและถ้ามีญาติของฝ่ายเจ้าสาวเชิญไปต่อเจ้าบ่าวต้องเดินทางไปที่ดื่มเหล้ากับญาติ ในระหว่างที่เจ้าบ่าวย้ายบ้านไปกินเหล้ากับญาติ ระหว่างทางที่ไปบ้านญาติฝ่ายเจ้าสาวมีการใช้สัญลักษณ์ที่เป็นฆ้อง ฉาบ กลอง และเมื่อถึงบ้านมีการร้องรำทำเพลงกันในระหว่างที่กินเหล้ากับญาติ
- เมื่อใกล้ถึงเวลาเข้าเรือนหอ ระหว่างที่รอนั้นฝ่ายญาติเจ้าสาวไปตัดไม้ไผ่มาปักห้องให้เป็นเรือนหอ เพราะแต่ก่อนนั้นบ้านของชนเผ่าจะเป็นห้องโล่ง
- เมื่อเจ้าบ่าวกลับมาจากกินเหล้าบ้านญาตินั้น เมื่อถึงเวลาเข้าหอการกินเหล้าเสร็จสิ้นลงและไม่มีการเชิญไปกินที่บ้านญาติต่อ
- เมื่อกลับมาถึงบ้าน เจ้าบ่าวยังขึ้นบ้านไม่ได้ต้องรอให้ฝ่ายหญิงใช้ปลายผมจุ่มลงไปใต้น้ำขมิ้นส้มป่อย เสร็จแล้วนำปลายผมมาเช็ดที่เท้าเจ้าบ่าวแล้วขึ้นไปบนบ้าน พ่อสื่อทำการเปลี่ยนชุดให้เจ้าบ่าว แม่สื่อทำการเปลี่ยนให้เจ้าสาวชุดที่ใส่ตอนเช้าพิธีของเจ้าสาว ช่วงเช้าสวมชุดเขวาสีขาวยาวผู้ชายจะเป็นเสื้อขัดแขนยาวสีขาวแล้วก็สวมใส่เซโป้ตาม ส่วนตอนเย็นเข้าหอประมาณ 4 – 5 ทุ่มนั้น

เจ้าสาวสวมใส่ผ้า 2 ชั้น ผู้ชาย 2 ชั้นตามปกติชุดที่เปลี่ยนทั้งเจ้าสาวและเจ้าบ่าวนั้นจะเป็นเจ้าสาวที่เตรียมไว้ให้เจ้าสาวทอผ้าเองในชุดพิธี

- ชุดเซวาที่เจ้าสาวเปลี่ยนออกนั้นเมื่อเปลี่ยนปุบนำชุดไปตีสาวที่โสดทันทีซึ่งเป็นการบอกว่าเป็นคนต่อไปหรือให้ได้เจอคู่เร็ว ๆ

- เมื่อเปลี่ยนชุดเสร็จแล้วทำพิธีมัดมือ เวลา 4 ทุ่ม หรือ 5 ทุ่มพิธีเกิดจากหมอผีเป็นผู้กำหนดฤกษ์การเข้าห้องหอ ระหว่างมัดมือมีการร้องเพลงเพื่อแสดงความยินดีให้เจ้าสาวและเจ้าบ่าว พิธีนี้ใช้ไก่ต้ม 1 คู่ ตัวผู้และตัวเมีย เหล้า 2 ขวด และข้าว 1 ถ้วยเล็ก ทั้งสองคนกินไก่ต้ม ข้าว เป็นพิธีไม่ได้กินเยาะจากนั้นโยนไปให้คนอื่นกินในทางปกากะกอกเปรียบเสมือนหมามาขโมยกินอาหาร

- เสร็จพิธีตอนมัดมือทั้งสองเข้าห้องหอที่ทำจากไม้ไผ่ปักผ่นตามอัยาศัย การอยู่ในห้องหอนี้ อยู่จนกว่าคลอดลูกคนที่ 1 ถึงย้ายออกจากห้องหอนี้ได้

ตอนเช้าวันรุ่งขึ้นหลังจากแต่งงาน

- ผู้หญิงต้องตื่นแต่เช้าเพื่อหุงข้าวทำกับข้าว จากนั้นพอกับแม่มัดมือให้ทั้งสองคน
- หลังจากแต่งงานได้ 3 วัน ผู้หญิงต้องไปบ้านผู้ชายไปในนามของสะใภ้เมื่อไปถึงสิ่งแรกเลยก็คือการกวาดบ้าน ถ้ายังไม่ถึงเวลาหุงข้าว ต้องไปเก็บผ้าพ่อแม่ผู้ชายมาซักและถึงเวลาจะหุงข้าวก็ไปหุงข้าวทำกับข้าวต่อ คนที่ติดตามไปด้วยในวันที่ไปบ้านผู้ชายนั้นประกอบด้วย แม่กับเด็กตัวเล็ก ๆ หญิงสาว ชายโสด คนที่มีอายุ

- และก็มีการทำขนมที่มีชื่อว่า “บัวลอย” ผู้หญิงต้องแช่ข้าวสาที่เป็นข้าวเหนียว จากนั้นนำไปตากแห้งแล้วก็ตำให้ละเอียดแล้วมาปั้นเป็นรูปทรงเพื่อทำขนมหวานให้ญาติรับประทาน

- เช้าวันที่ 2 ผู้หญิงต้องตื่นหุงข้าวทำกับข้าว พ่อแม่ฝ่ายชายมัดมือให้ทั้งสองคน และญาติฝ่ายผู้ชายนำของขวัญมาให้ เช่น ผ้าถุง เสื้อ กุญแจ ผ้าห่ม เป็นต้น

- จากนั้นวันที่เช้าตื่นเข้ามาผู้หญิงกับผู้ชายเดินทางกลับบ้านของฝ่ายผู้หญิง

- เข้าบ้านผู้หญิงผู้เฒ่าตัดไม้ไผ่มาทำกระบอกไม้ไผ่ 1 คู่ ให้ไปต้กน้ำ มาใช้ในการหุงข้าวทำกับข้าว

- วันถัดมาผู้ชายต้องสานตะกร้าไม้ไผ่ 1 อันให้ผู้หญิง และผู้หญิงต้องทอกระเป๋ายามให้ฝ่ายชาย 1 อัน มีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยม

- ประเพณีแต่งงานของศาสนาคริสต์ มีความเหมือนกันกับการแต่งงานของผู้ที่นับถือศาสนาพุทธคือ ฝ่ายหญิงต้องสู้อของฝ่ายชาย แต่ขั้นตอนการแต่งงานของคริสต์นั้นมีความเรียบง่ายไม่มีพิธีการที่ซับซ้อนและมีพิธีขั้นตอนกำหนดการไม่เกินเที่ยงวันก็ดำเนินแล้วเสร็จ การแต่งชุดเข้าพิธีแต่งงานนั้นของศาสนาคริสต์ชุดเซวาสีอะไรก็ได้ ซึ่งไม่เหมือนกับของศาสนาพุทธชุดเซวาสีขาวเท่านั้นในการเข้าพิธีแต่งงาน

2. พิธีสงเคราะห์บ้าน จะทำพิธีในวันที่ 23 เมษายนของทุก ๆ ปี เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ผู้อยู่อาศัย ปราศจากสิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ
3. พิธีเลี้ยงผีไร่ ผีนา เป็นการขอขมาพระแม่โพสพและผลผลิตทางการเกษตร ส่วนที่ใช้ในพิธี เหล้า 2 ขวด ไก่ 1 คู่ ตัวผู้และตัวเมีย บางครัวเรือนใช้หมูดำ 1 ตัวและเหล้าขาว 2 ขวดส่วนใหญ่แล้ว ครั้งแรกจะเป็นการเลี้ยงรับพระแม่โพสพตอนที่พืชกำลังตั้งท้อง และครั้งที่ 2 เป็นการเลี้ยงลาพระแม่โพสพหลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิตเสร็จสิ้น
4. ประเพณีเลี้ยงผีปู่ย่า ทำปีละ 1 ครั้ง เป็นการขอขมาบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว หลังเสร็จพิธีจะนำ เหล้า หมู ไก่ มาเลี้ยงคนที่เข้าร่วมพิธี
5. พิธีเลี้ยงผีผาย เลี้ยงประมาณช่วงฤดูกลางเพาะปลูก รวมกลุ่มหลาย ๆ ครอบครัว เพื่อให้ไม่มีอุปสรรคต่อการเพาะปลูก และให้มีผลผลิตที่เจริญเติบโตสวยงาม
6. รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ เป็นประเพณีที่จัดขึ้นช่วงวันสงกรานต์ เพื่อเคารพ และขอพรปู่ ย่า ตายาย ให้อยู่เย็นเป็นสุข
7. ประเพณีปีใหมंपกาเกอญอ เป็นประเพณีหรืองานประจำปีที่จัดขึ้นปีละ 1 ครั้งช่วงของเดือนมกราคมของทุก ๆ ปี โดยจะประกอบด้วยชนเผ่าปกาเกอญอ 4 ตำบล คือ ตำบลพระธาตุ ตำบลคะเนจื้อ ตำบลสามหมื่น แม่ตั้น เป็นต้น การจัดกิจกรรมจะจัดในรูปแบบการนำเสนอนิทรรศการ ภูมิปัญญา สินค้าเด่นในตำบล มีการแสดงของแต่ละตำบล อาทิ ระบายเกลือเย็บเชือก ระบายที่เตอะ ซึ่งถ่ายทอดถึงวิถีชีวิตของชนเผ่าตั้งแต่อดีต ประเพณีนี้จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง มีวัตถุประสงค์เพื่ออนุรักษ์ ศิลปะ วัฒนธรรมของชนเผ่าให้อยู่ต่อไปจนถึงรุ่นลูกหลาน
8. การทำฮีดบ้าน เป็นการทำให้พิธีได้ตลอดทั้งปี เพราะมีความเชื่อว่า เมื่อมีเหตุที่ไม่ดีเกิดขึ้นกับบ้านของตน
9. ประเพณีกินข้าวใหม่ เป็นการเรียกขวัญข้าว และขวัญคน หลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิตในนาแล้วเสร็จ
10. สืบชะตาคน เมื่อเจ็บป่วย หรือไม่สบายใจ จะทำพิธีสืบชะตาเพื่อเรียกขวัญ
11. สืบชะตาบ้าน จะเป็นพิธีที่ทำต่อจากสงเคราะห์บ้าน
12. พิธีมัดมือต้อนรับปีใหม่ ทุก ๆ ปีทุกคนที่อยู่ในชุมชนที่นับถือศาสนาพุทธมีการมัดมือเพื่อต้อนรับปีใหม่ ซึ่งจัดขึ้นช่วงปลายเดือนเมษายนถึงต้นเดือนพฤษภาคมความเชื่อของชนเผ่าปกาเกอญอ เพื่อเป็นการปิดเป่าสิ่งชั่วร้ายออกจากร่างกายและเตรียมพร้อมสิ่งดี ๆ ในปีใหม่นับว่าเป็นการเริ่มต้นชีวิตใหม่ที่ดี

5. การประกอบอาชีพในชุมชน มีอาชีพดังนี้

ตารางที่ 3 ข้อมูลปฏิทินทางการเกษตร

ชนิดพืช	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์						→	→	→	→	→	→	→
มันสำปะหลัง						→	→	→	→	→	→	→
ข้าวไร่						→	→	→	→	→	→	→
บุก			→	→	→	→	→	→	→	→	→	→

หมายเหตุ → ช่วงเวลาการเพาะปลูกถึงเก็บเกี่ยว → ช่วงเวลาเก็บเกี่ยว

จากตารางที่ 3 ข้อมูลปฏิทินทางการเกษตร อธิบายได้ว่า ในชุมชนจะประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 80 พืชเศรษฐกิจ ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เริ่มปลูกตั้งแต่เดือนพฤษภาคม และเก็บเกี่ยวผลผลิต ในเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคม ข้าวไร่ เริ่มปลูกตั้งแต่เดือนพฤษภาคม และเก็บเกี่ยวผลผลิต ในเดือนพฤศจิกายน กะหล่ำปลี พริก และมันสำปะหลัง เริ่มปลูกตั้งแต่เดือนพฤษภาคม และเก็บเกี่ยวผลผลิต ในเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคม การเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 10 รับจ้างทั่วไป และการหาของป่า ร้อยละ 10

6. การศึกษา ในตำบลสามหมื่น

การจัดการศึกษาในตำบลสามหมื่นเป็นการจัดการศึกษาทั้ง 3 ระบบ คือ การจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โอกาสของการเข้าถึงการศึกษาในชุมชนสูงสุดในระดับการศึกษาภาคบังคับ (ม.3) เมื่อสำเร็จการศึกษาถ้าต้องการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นต้องเดินทางห่างจากโรงเรียนในอำเภอประมาณ 38 กิโลเมตร การจัดการศึกษาโรงเรียนในตำบลสามหมื่นจะมีโรงเรียนที่อยู่ในโครงการพระราชดำริจำนวน 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านสามหมื่นและโรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา และมีโรงเรียนอีก จำนวน 4 แห่ง คือ โรงเรียนบ้านสามหมื่น สาขาบ้านห้วยขนุน โรงเรียนบ้านขุนห้วยแม่ท้อ โรงเรียนบ้านสามหมื่น ห้องเรียนเคลื่อนที่ และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน มีศูนย์การศึกษาแม่ฟ้าหลวง (กศน.) จำนวน 3 แห่งศูนย์การศึกษาแม่ฟ้าหลวง (กศน.) หมู่ที่ 4 บ้านสามหมื่นศูนย์การศึกษาแม่ฟ้าหลวง (กศน.) หมู่ที่ 4 บ้านห้วยอีกกังศูนย์การศึกษาแม่ฟ้าหลวง หมู่ที่ 4 บ้านห้วยมะพร้าว

มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (อบต.) จำนวน 6 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านละเมาะใหม่ หมู่ที่ 1 บ้านละเมาะใหม่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านขุนห้วยแม่ท้อ หมู่ที่ 2 บ้านกุเตอร์ทะ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองหลวง หมู่ที่ 3 บ้านหนองหลวงศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแสม หมู่ที่ 4 บ้านกุเตอร์ไกลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านต้นผึ้ง หมู่ที่ 5 บ้านต้นผึ้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านห้วยขนุน หมู่ที่ 1 บ้านห้วยขนุน

7. การคมนาคมในชุมชน

การคมนาคมในชุมชนในตำบลสามหมื่นบางพื้นที่ทางสัญจรเป็นถนนลูกรังทำให้การเดินทางยากลำบากโดยเฉพาะในช่วงฤดูฝน ต้องเดินทางเท้าและการใช้รถมอเตอร์ไซด์ในการสัญจรประกอบด้วย บ้านห้วยหลวงใหญ่ บ้านพะวา บ้านซีเลอเปือ บ้านขุนห้วยแม่ท้อ บ้านห้วยขนุน บ้านสามหมื่น บ้านกุเตอร์ไกล เป็นต้น ถนนลูกรังจำนวน 15 กิโลเมตร (สาย ระยะทาง 44) ถนนคอนกรีต จำนวน 12 กิโลเมตร (สาย ระยะทาง 30) สะพานคอนกรีต จำนวน 11 กิโลเมตร (สาย ระยะทาง 30) สะพานไม้จำนวน 1 กิโลเมตร (สาย ระยะทาง 30)

8. สาธารณสุขในชุมชน

ในด้านสาธารณสุขในชุมชนยังไม่เพียงพอต่อการรักษาผู้ป่วยในพื้นที่ ทั้งด้านบุคลากรเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากหมู่บ้านมีความห่างไกลและยากลำบากต่อการเข้าถึงในการรักษาโรคต่าง ๆ ในเบื้องต้นต้องใช้เวลาอาจส่งให้เกิดความล่าช้า และไม่ได้ประสิทธิภาพที่สมบูรณ์ ในชุมชนมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 2 แห่ง ศูนย์บริการสาธารณสุขชุมชน 2 แห่ง และศูนย์มาลาเรีย 1 แห่ง ดังนี้ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองหลวง หมู่ที่ 3 บ้านหนองหลวง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแสม หมู่ที่ 4 บ้านแสมศูนย์บริการสาธารณสุขชุมชนบ้านแพะแฮ หมู่ที่ 1 ศูนย์บริการสาธารณสุขชุมชนบ้านขุนห้วยแม่ท้อ หมู่ที่ 2 บ้านขุนห้วยแม่ท้อ ศูนย์มาลาเรียบ้านละเมาะใหม่

9. สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาสูงประมาณร้อยละ 80 สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณปานกลางระหว่าง 350 - 900 เมตร แบบทิวเขาวางตัวตามแนวเหนือ - ใต้ มีทิวเขาสูงสลับซับซ้อนยาวต่อเนื่องกัน ระหว่างทิวเขาจะเป็นหุบเขาและแอ่งที่ราบระหว่างภูเขา จึงมีความชันต่างระดับกัน ทำให้มีสภาพป่าที่แตกต่างกัน อาทิ ป่าเบญจพรรณ ป่าเต็ง-รัง ป่าดิบชื้น เป็นต้น

10. สภาพภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ จนถึงกลางเดือนพฤษภาคม ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคม จนถึงเดือนตุลาคม ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม จนถึงเดือนกุมภาพันธ์ อากาศจะหนาวจัดในช่วงเดือนธันวาคมถึงเดือนมกราคม มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยทั้งปีประมาณ 1,676 มิลลิเมตรต่อปี

11. ด้านทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่

สภาพพื้นที่ในตำบลสามหมื่นเป็นพื้นที่ทับซ้อนกับเขตป่าสงวนแห่งชาติ เขตอนุรักษ์สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จึงทำให้มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่หลากหลาย เช่น ไม้ ต้นน้ำ และสัตว์ป่า ป่าไม้ป่าสงวนแห่งชาติป่าสามหมื่น มีพื้นที่ทั้งหมดจำนวน 170,468 ไร่ ซึ่งมีสำนักจัดการ ทรัพยากรป่าไม้ 4 (ตาก) ป่าไม้จังหวัดตากได้ส่งเสริมการจัดตั้งป่าชุมชนในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ในตำบลสามหมื่นมี 4 แห่ง คือ ป่าชุมชนบ้านกุเตอร์โกล แปลงที่ 1 - 2 จัดตั้งในปี 2544 เนื้อที่จำนวน 4,897 ไร่ 1 งาน 47 ตารางวาป่าชุมชนบ้านขุนห้วยแม่ท้อ จัดตั้งในปี 2544 เนื้อที่จำนวน 160 ไร่ ป่าชุมชนบ้านแพะแซ แปลง 1 992-2-95 ป่าสงวนแห่งชาติแม่ระมาดและแปลงที่ 2 980-1-98 ป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่ท้อและป่าห้วยตากฝั่งขวา จัดตั้งในปี 2562 ป่าชุมชนบ้านหนองหลวง แปลงที่ 1 169-1-20 แปลงที่ 2 78—37 ป่าสงวนแห่งชาติแม่ระมาด เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ต๋น มีพื้นที่ทั้งหมดจำนวน 733,125 ไร่ อุทยานแห่งชาติขุนพะวอ มีพื้นที่ทั้งหมดจำนวน 137,500 ไร่

12. ทรัพยากรดิน

ลักษณะกลุ่มชุดดินที่ 62 พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อนที่มีความลาดชันมากกว่า 35 พื้นที่ดินนี้ยังไม่มีการศึกษา สสำรวจและจำแนกดินเนื่องจากสภาพมีความลาดชันสูง ซึ่งถือว่ายากต่อการดูแลรักษา สำหรับการเกษตรลักษณะการถือครองที่ดิน ในชุมชนตำบลสามหมื่น ไม่มีโฉนดที่ดิน แต่ในพื้นที่ทำการเกษตรต้องมีเอกสารสิทธิ์ในการอนุญาตใช้พื้นที่เพื่อประกอบอาชีพและใช้สำหรับลงทะเบียนการปลูกพืชทางการเกษตร ในการใช้ทรัพยากรที่ดินที่เพิ่มมากขึ้นซึ่งแตกต่างจากอดีต เดิมชุมชนมีการใช้พื้นที่ในการเกษตรทำไร่เลื่อนลอยมีการทำการเกษตรแบบผสมผสานปลูกพืชมากกว่า 50 ชนิดทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ไม่มีการซื้อขายในด้านของเศรษฐกิจและด้วยจำนวนประชากรยังไม่เพิ่มมากขึ้นการใช้ที่ดินยังมีจำนวนน้อย ในปี 2548 กลุ่มทุนภาคเอกชน ได้เข้ามาส่งเสริมการเกษตรในชุมชน ซึ่งมีการให้เมล็ดพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปุ๋ย และยาฆ่าแมลง เริ่มต้นเกษตรกรยังไม่เข้าร่วมกันมากเท่าไรเพราะยังไม่เห็นผลผลิตและเงิน แต่เมื่อเกษตรกรกลุ่มแรกที่ทำก่อนนั้นนำผลผลิตไปขายแล้วได้เงินมา และมองว่าการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์นั้นทำให้มีเงินเป็นก้อน ด้วยความที่ว่าการทำการเกษตรที่ผ่านมาไม่สามารถซื้อขายกัน เมื่อเกษตรกรได้เห็นถึงความสำคัญของการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จึงมี

การขยายพื้นที่ดินเพิ่มมากขึ้นและจำนวนครอบครัวที่ขยายออกมีการจับจองทำให้พื้นที่ป่าไม้ถูกทำลายเพิ่มมากขึ้น ในช่วงเวลาของการใช้ที่ดินมีรัฐบาลเข้าไปดูแลบริหารจัดการในเรื่องของการใช้ที่ดิน เกิดความขัดแย้งชาวบ้านไม่ยินยอมเพราะชาวบ้านไม่มีที่ทำกิน ปีพุทธศักราช 2552 รัฐบาลให้เกษตรกรเข้าร่วมโครงการภาครัฐ ได้ให้เกษตรกรขึ้นทะเบียนในการปลูกพืชและมีการขึ้นทะเบียนปีต่อขึ้นกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานเกษตรอำเภอแม่ระมาด ซึ่งพื้นที่ทำเกษตรของชุมชนและพื้นที่ที่อยู่อาศัยเดิมเป็นเขตอุทยานแห่งชาติขุนพะวอ ในปีพุทธศักราช 2562 เป็นเขตป่าชุมชนประเภทป่าสงวนแห่งชาติ และเมื่อต้นเดือนมิถุนายน 2564 หน่วยงานภาครัฐได้เข้ามาช่วยเหลือเกษตรกรให้ลงทะเบียนพื้นที่ทำกินครัวเรือนละ 20 ไร่ แต่หน่วยงานภาครัฐยังไม่ได้อนุมัติผลแต่อย่างใด

13. ปัญหาที่พบในชุมชน

13.1 แหล่งน้ำธรรมชาติ

จากการสอบถามผู้เกี่ยวข้องในชุมชนพบปัญหาในด้านแหล่งน้ำธรรมชาติ คือ มีการใช้ทรัพยากรน้ำมากทั้งทางการเกษตร การอุปโภคและบริโภค ไม่มีการดูแลป่าต้นน้ำ ปัญหาที่ส่งผลตามมาคือ ลำห้วยไม่สามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ได้ น้ำไม่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภค และการเกษตรทำให้ผลผลิตทางการเกษตรลดน้อยลง อีกทั้งมีการใช้ที่ดินทำการเกษตรเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดการพังทลายของหน้าดินที่ไหลลงสู่ลำห้วย ปัญหานี้ยังส่งผลกระทบต่อทรัพยากรด้านอื่น ๆ เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของป่าเริ่มลดน้อยลง สัตว์ป่าที่อาศัยอยู่ในป่าได้อพยพไปอยู่ที่อื่น ทรัพยากรด้านอาหาร เช่น เห็ด หน่อไม้ ผักต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติเริ่มหมดไป ส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตของคนในชุมชนเพิ่มขึ้น

13.2 ดิน

ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรดินเป็นอย่างมากซึ่งเกิดจากการใช้ที่ดินในการทำประกอบอาชีพทางเศรษฐกิจมีการทำการเกษตรปลูกพืชเชิงเดี่ยว อาทิ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง เป็นส่วนใหญ่ โดยมีการใช้สารเคมีในการทำลายวัชพืช ใช้ปุ๋ยเคมีในการให้ผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้น จึงส่งผลกระทบต่อดินทำให้ดินเสื่อมสภาพ ซึ่งเกษตรกรไม่มีการจัดการพื้นที่และการบำรุงรักษาดินที่ถูกวิธีส่งผลผลิตทางการเกษตรได้น้อยทำให้การลงทุนไม่คุ้มค่าเกิดปัญหาหนี้สินตามมา

13.3 ป่าไม้

ในชุมชนตำบลสามหมื่นเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ตั้งแต่อดีตแต่ด้วยประชากรในพื้นที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นทำให้การทำเกษตรมีการขยายพื้นที่มากขึ้น ปัจจุบันจึงส่งผลให้มีป่าไม้ลดลงเป็นอย่างมากและส่งส่งผลให้เกิดอุทกภัยในช่วงฤดูฝนเกิดความเสียหายทางการเกษตร และสำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลสามหมื่น

13.4 ยาเสพติด

ในปัจจุบัน พบว่า ปัญหายาเสพติดเพิ่มมากขึ้นในชุมชนโดยเฉพาะกัญชา ฝิ่น และชนิดใหม่ที่ตามมาในกลุ่มของผู้ใหญ่วัยทำงานและกลุ่มเยาวชนที่กำลังทดลองใช้ คือยาแก้ไอผสมน้ำโค้ก ซึ่งจะทำให้มีฤทธิ์ในการเซื่องซึม แต่ยังไม่มีการรับรองว่าเป็นสารเสพติดที่ให้โทษจึงยังไม่มีมาตรการแก้ไขปัญหาแต่อย่างใด

14. บริบทพื้นที่โรงเรียนทำนุผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา

โรงเรียนทำนุผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา ตั้งอยู่บ้านหนองหลวง หมู่ที่ 3 ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก เปิดทำการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 - ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีนักเรียนทั้งหมด 536 คน จำนวนครูบุคลากรทางการศึกษาจำนวน 25 คน ไม่มีนักรักษาโรค มีนักเรียนพักนอนประจำจำนวน 219 คนพักนอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 - ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นนักเรียนบ้านอยู่พื้นที่ยากลำบาก เดินทางไม่สะดวกสามารถเดินทางมาโรงเรียนโดยวิธีไปกลับได้ โรงเรียนจึงมีหอพักนอนหญิงและชายการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและภายใต้โรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้เด็กที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง ได้บูรณาการการศึกษาร่วมกับกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ เรียนรู้ เกิดทักษะอาชีพ และทักษะชีวิต ตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียนในโครงการพระราชดำริ ด้านสภาพภูมิประเทศและสภาพอากาศ มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางระหว่าง 350 - 900 เมตร ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยต่อปี 1,676 มิลลิเมตรต่อปี อุณหภูมิเฉลี่ยทั้งปี 25 องศาเซลเซียส มีสภาพอากาศที่เหมาะสมต่อการทำการเกษตร โรงเรียนจึงมีพื้นที่ในการทำการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันจำนวน 1 ไร่ กิจกรรมเด่นด้านการเกษตรของโรงเรียน ประกอบด้วย กิจกรรมเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ กิจกรรมปลูกพืชผักสวนครัว กิจกรรมเลี้ยงปลาตุ๊ก กิจกรรมเลี้ยงหมู และกิจกรรมเพาะเห็ดนางฟ้า เป็นต้น แต่ผลผลิตทางเกษตรเพื่ออาหารกลางวันยังไม่เพียงพอต่อการนำไปประกอบอาหาร เนื่องจากนักเรียนมีจำนวนมาก ปัจจุบันได้รับความอนุเคราะห์จากโครงการทหารพันธุ์ดีเข้ามาช่วยส่งเสริมดูแลและพัฒนาพื้นที่โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันและดำเนินการทำกิจกรรมเกษตรร่วมกับนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ตอนที่ 2 ผลการสำรวจความต้องการฝึกทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา

จากการตอบแบบสำรวจความต้องการฝึกทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา แบ่งกลุ่มข้อมูล ได้แก่ ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสำรวจด้านทรัพยากร ได้แก่ ที่อยู่อาศัย การถือครองที่ดิน การใช้น้ำ ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสำรวจด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ การจัดบัญชีรายรับ - รายจ่าย รายได้ต่อปีต่อครอบครัว หนี้สิน แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสำรวจด้านสังคม ได้แก่ ระดับการศึกษา สาธารณูปโภค ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏตามตาราง และข้อมูลการจัดกิจกรรมการฝึกทักษะอาชีพทั้งหมด 5 กิจกรรม ได้นำเสนอข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของนักเรียนตอบแบบสำรวจด้านทรัพยากรได้ที่อยู่อาศัย

ด้านทรัพยากร	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
บ้านตัวเอง	36	100.00
อาศัยกับญาติ	0	0
รวม	36	100.00
ด้านทรัพยากร	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
การถือครองที่ดิน		
มีเอกสารสิทธิ์	36	100.00
มีโฉนดที่ดิน	0	0
รวม	36	100.00
การใช้น้ำ		
ประปาภูเขา	36	100.00
สระ บึง คลอง	0	0
รวม	36	100.00

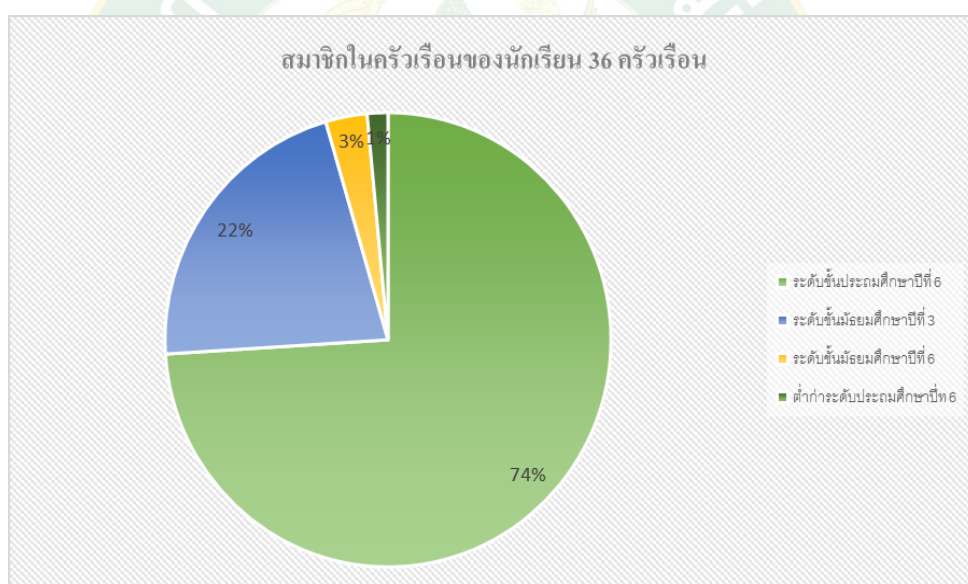
จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนตอบแบบสำรวจการอยู่อาศัย อาศัยอยู่บ้านตัวเองจำนวน 36 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 100 นักเรียนตอบแบบสำรวจการถือครองที่ดินมีเอกสารสิทธิ์ จำนวน 36 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 100 นักเรียนตอบแบบสำรวจการใช้น้ำในครั้วเรือนใช้น้ำประปาภูเขา จำนวน 36 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 100

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนตอบแบบสำรวจด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ การจัดบัญชีรายรับ - รายจ่าย รายได้ต่อปีต่อครอบครัว หนี้สิน

ด้านเศรษฐกิจ	จำนวน (ครั้วเรือน)	ร้อยละ
อาชีพบิดาและมารดา		
เกษตรกร	36	100.00
รวม	36	100.00
การจัดทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย		
ไม่มีการจัดทำบัญชี	36	100.00
มีการจัดทำบัญชี	0	0
รวม	36	100.00
รายได้ต่อปีต่อครอบครัว		
ต่ำกว่า 20,000 บาท	2	5.56
20,001 - 40,000 บาท	2	5.56
40,001 - 60,000 บาท	7	19.44
60,001- 80,000 บาท	10	27.78
80,000 - 100,000 บาท	3	8.33
100,001 บาทขึ้นไป	6	16.67
รวม	36	100.00
หนี้สินต่อปีต่อครั้วเรือน		
มีหนี้สิน	15	41.67
ไม่มีหนี้สิน	21	58.33
รวม	36	100.00
หนี้สิน		
ต่ำกว่า 20,000 บาท	13	36.11
20,001 - 40,000 บาท	0	0.00
40,001 - 60,000 บาท	2	5.56
60,001 บาทขึ้นไป	0	0.00
ไม่มีหนี้สิน	21	58.33
รวม	36	100.00

จากตารางที่ 5 พบว่า นักเรียนตอบแบบสำรวจด้านเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพของบิดา และมารดาเกษตรกร จำนวน 36 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 100 นักเรียนตอบแบบสำรวจการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายในครัวเรือนไม่มีการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายในครัวเรือน จำนวน 36 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 100 นักเรียนตอบแบบสำรวจรายได้ต่อปีของครอบครัวส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 60,001 - 80,000 ต่อปี จำนวน 10 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 27.78 นักเรียนตอบแบบสำรวจหนี้สินของครอบครัวต่อปีส่วนใหญ่ไม่มีหนี้สิน จำนวน 21 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 58.33 มีหนี้สินในครัวเรือน จำนวน 15 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 41.67 และนักเรียนตอบแบบสำรวจหนี้สินในครัวเรือนส่วนใหญ่ต่ำกว่า 20,000 บาท ต่อปี จำนวน 13 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 36.11

นักเรียนตอบแบบสำรวจด้านสังคม ได้แก่ ระดับการศึกษาของสมาชิกในครัวเรือนนักเรียนมี 36 ครอบครัว

ภาพที่ 3 แผนภูมิภาพแสดงจำนวนและร้อยละระดับการศึกษาของสมาชิกในครัวเรือนของนักเรียน 36 ครอบครัว

จากแผนภูมิภาพที่ 3 พบว่า นักเรียนตอบแบบสำรวจด้านสังคมระดับการศึกษาสมาชิกในครัวเรือนของนักเรียน 36 ครอบครัว ส่วนใหญ่อยู่ระหว่างระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 74 อยู่ระหว่างระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 22

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนตอบแบบสำรวจด้านสังคม ได้แก่ ด้านสาธารณูปโภค

ด้านสังคม	ครัวเรือน	ร้อยละ
สาธารณูปโภค		
ไม่มีไฟฟ้า	9	25.00
มีไฟฟ้า	27	75.00
รวม	36	100.00
มีประปา	36	100.00
ไม่มีประปา	0	0
รวม	36	100.00
ไม่มีการคมนาคม	0	0
มีการคมนาคม	36	100.00
รวม	36	100.00
ไม่มีโทรศัพท์	0	0
มีโทรศัพท์	36	100.00
รวม	36	100.00

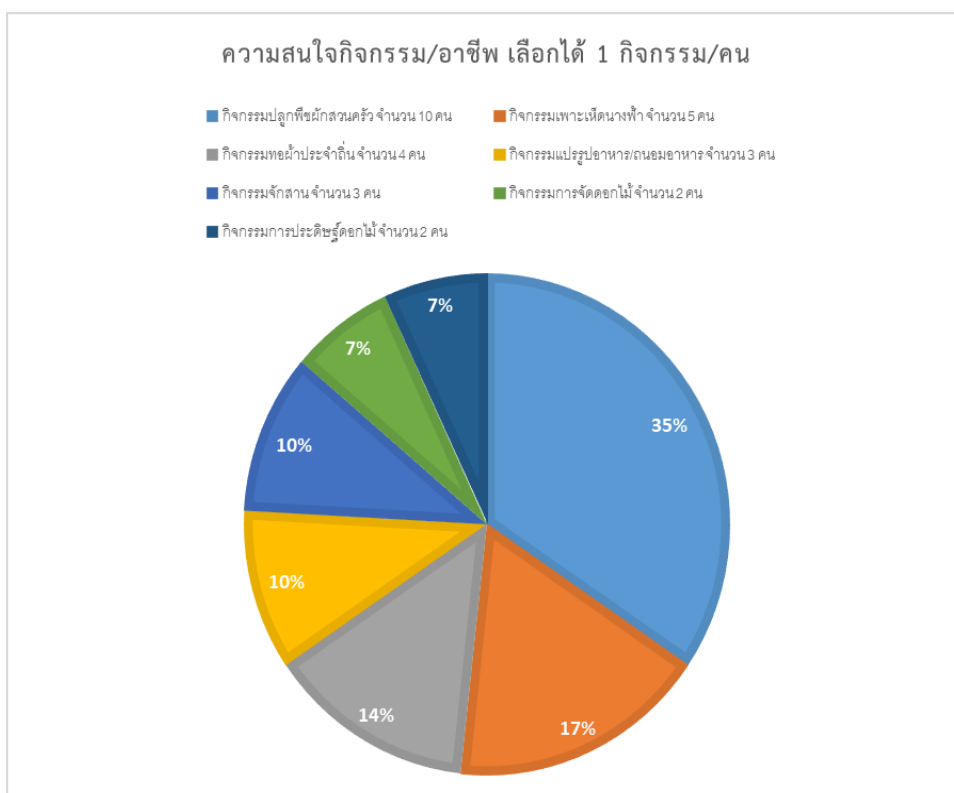
จากตารางที่ 6 พบว่า นักเรียนตอบแบบสำรวจสาธารณูปโภคส่วนใหญ่มีไฟฟ้า จำนวน 27 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 75.00 นักเรียนตอบแบบสำรวจประปาใช้ประปาภูเขา จำนวน 36 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 100 นักเรียนตอบแบบสำรวจการคมนาคมมีการคมนาคม จำนวน 36 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 100 และนักเรียนตอบแบบสำรวจโทรศัพท์ในครัวเรือน มีโทรศัพท์จำนวน 36 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 100

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของนักเรียนตอบแบบสำรวจความต้องการฝึกทักษะอาชีพ

ความต้องการฝึกทักษะอาชีพ	จำนวนสมาชิกทั้งหมด	ร้อยละ
จบการศึกษาภาคบังคับ (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3)	17	47.22
ศึกษาต่อในการศึกษานอกระบบ (กศน.)	7	19.44
ศึกษาต่อในระบบการศึกษา (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4)	12	33.33
รวม	36	100.00
ต้องการฝึกทักษะอาชีพ	29	80.56
ไม่ต้องการฝึกทักษะอาชีพ	7	19.44
รวม	36	100.00

จากตารางที่ 7 พบว่า นักเรียนตอบแบบสำรวจความต้องการฝึกทักษะอาชีพและการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา ส่วนใหญ่ไม่ต้องการศึกษาต่อเมื่อจบการศึกษาภาคบังคับ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 47.22 ศึกษาต่อในระบบการศึกษา (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4) จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ศึกษาต่อในการศึกษานอกระบบ (กศน.) จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 19.44 ผู้ตอบแบบสำรวจความต้องการฝึกทักษะอาชีพส่วนใหญ่ต้องการฝึกทักษะอาชีพ จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 80.56 เพราะต้องการมีทักษะอาชีพความรู้ สามารถนำไปประกอบอาชีพเมื่อจบการศึกษาได้ และไม่ต้องการฝึกทักษะอาชีพ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 19.44 เพราะ ต้องใช้เวลาว่างช่วยผู้ปกครองหารายได้ในการเล่นกีฬา

ความสนใจกิจกรรม/อาชีพ เลือกได้ 1 กิจกรรม/อาชีพต่อ 1 คน

ภาพที่ 4 แผนภูมิภาพแสดงจำนวนและร้อยละความสนใจกิจกรรม/อาชีพ เลือกได้ 1 กิจกรรม/อาชีพต่อ 1 คน

จากภาพที่ 4 พบว่า นักเรียนตอบแบบสำรวจความสนใจกิจกรรม/คน กิจกรรมการปลูกพืชผักสวนครัว จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 35 กิจกรรมการเพาะเห็ดนางฟ้า จำนวน 5 คิดเป็นร้อยละ 17 กิจกรรมการทอผ้าประจําถิ่น จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 14 กิจกรรมจักสาน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10 กิจกรรมแปรรูปอาหาร/ถนอมอาหาร จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10 กิจกรรมการประดิษฐ์ดอกไม้ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 7 และกิจกรรมการจัดดอกไม้ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 7

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของนักเรียนตอบแบบสำรวจในการเสนอความคิดเห็นความสนใจ
กิจกรรม/อาชีพ เลือกได้ 1 กิจกรรม/อาชีพต่อ 1 คน

ความคิดเห็นเลือกอาชีพ/กิจกรรม	จำนวน	ร้อยละ
ด้านการเกษตร		
การปลูกพืชผักสวนครัว	10	34.48
การทอผ้าประจำถิ่น	4	13.79
แปรรูปอาหาร	3	10.34
ประดิษฐ์ดอกไม้	2	6.89
ไม่เสนอความคิดเห็น	10	34.48
รวม	29	100.00

จากตารางที่ 8 พบว่า นักเรียนตอบแบบสำรวจได้อธิบายเหตุผลในการสนใจเลือกกิจกรรมปลูกผักสวนครัวเพราะต้องการปลูกผักสวนครัวไว้บริโภคที่บ้าน ต้องการบริโภคอาหารที่ปลอดภัย จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 34.48 นักเรียนตอบแบบสำรวจได้อธิบายเหตุผลในการสนใจเลือกกิจกรรมการทอผ้าประจำถิ่น เพราะอยากอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น อนุรักษ์ผ้าทอ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 13.79 นักเรียนตอบแบบสำรวจได้อธิบายเหตุผลในการสนใจเลือกกิจกรรมอยากแปรรูปอาหาร/ถนอมอาหารจากทรัพยากรในท้องถิ่นที่เรามีอยู่ เช่นการทำหน่อไม้ดอง จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.34 นักเรียนตอบแบบสำรวจได้อธิบายเหตุผลในการสนใจเลือกกิจกรรมการประดิษฐ์ดอกไม้เพราะอยากมีความชำนาญในการประดิษฐ์ดอกไม้ อยากให้ครอบครัวมีรายได้เสริม จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.89

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของผู้เกี่ยวข้อง (ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน ในการเสนอความคิดเห็นการ เลือักกิจกรรมฝึกทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ผู้เกี่ยวข้องเสนอความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
ผู้เกี่ยวข้องเสนอความคิดเห็น	40	80.00
ไม่เสนอความคิดเห็น	16	28.57
รวม	56	100.00
กิจกรรมการเกษตรปลูกพืชผักสวนครัว	10	25.00
กิจกรรมการจักสาน	8	20.00
กิจกรรมทอผ้า	8	20.00
กิจกรรมการแปรรูปอาหารและถนอมอาหาร	7	17.50
กิจกรรมการเพาะเห็ดนางฟ้า	7	17.50
รวม	40	100.00

จากตารางที่ 9 พบว่า ผู้เกี่ยวข้องได้นำเสนอความคิดเห็น กิจกรรมการปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงไก่พื้นบ้าน เลี้ยงหมู เสนอความคิดเห็น จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 ผู้เกี่ยวข้องได้นำเสนอความคิดเห็นด้านเศรษฐกิจกิจกรรมการจักสาน เสนอความคิดเห็น จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 ผู้เกี่ยวข้องได้นำเสนอความคิดเห็นกิจกรรมการทอผ้าเสนอความคิดเห็น จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 ผู้เกี่ยวข้องได้นำเสนอความคิดเห็นกิจกรรมการแปรรูปอาหาร/ถนอมอาหาร เสนอความคิดเห็น จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 17.50 ผู้เกี่ยวข้องได้นำเสนอความคิดเห็นกิจกรรมการเพาะเห็ดนางฟ้า เสนอความคิดเห็น จำนวน 7 คนคิดเป็นร้อยละ 17.50 เพราะ กิจกรรมทั้ง 5 กิจกรรม โดยกิจกรรมปลูกพืชผักสวนครัว กิจกรรมถนอมอาหาร กิจกรรมการเพาะเห็ดนางฟ้า ชุมชนมีความต้องการอาหารที่สะอาดปลอดภัย กิจกรรมจักสาน กิจกรรมทอผ้าประจำถิ่น เป็นการอนุรักษ์ความเป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่าให้สืบต่อไป

การจัดกิจกรรมฝึกอบรมการฝึกทักษะอาชีพ 5 กิจกรรม ได้นำเสนอตามลำดับดังนี้

1. นักเรียน ครูผู้รับผิดชอบ ผู้วิจัย และวิทยากรร่วมกันออกแบบการดำเนินจัดอบรม กิจกรรมฝึกทักษะอาชีพ
2. ผู้วิจัยดำเนินการประสานวิทยากรจิตอาสาในชุมชน จำนวน 3 คน คือ นายสิทธิพล ตระกูลวนาสุข อายุ 63 ปี บ้านห้วยหลวงน้อย ซึ่งเป็นวิทยากรจิตอาสาให้ความรู้และสาธิตในการ

เพาะเห็ดจากฟางข้าว และการปลูกพืชผักสวนครัว นางสาววิมุตตา ทิพย์ภิรภัทร อายุ 32 ปี บ้านหนองหลวง ซึ่งเป็นวิทยากรจิตอาสาให้ความรู้เรื่องแปรรูปอาหาร/การถนอมอาหาร และการทอผ้าประจำถิ่น และ นายจำทอ มั่นคงวาจา อายุ 63 ปี บ้านหนองหลวง ซึ่งเป็นวิทยากรจิตอาสา มาให้ความรู้เรื่องจักสานตะกร้าจากไม้ไผ่

3. ดำเนินจัดอบรมกิจกรรมฝึกทักษะทักษะอาชีพทั้งหมด 3 ด้าน 5 กิจกรรม คือ ด้านงานเกษตร 2 กิจกรรม ด้านงานประดิษฐ์ 2 กิจกรรม ด้านอาหาร 1 กิจกรรม

ด้านงานเกษตร 2 กิจกรรม

1) การฝึกอบรมกิจกรรมปลูกพืชผักสวนครัว

ความสำคัญปลูกพืชผักสวนครัว

บริบทพื้นที่ของชุมชนที่อาศัยอยู่ มีความต้องการด้านปัจจัยอาหารเป็นสำคัญ แต่ประชากรในชุมชน ไม่ได้เห็นถึงความสำคัญในการสร้างอาหารในครัวเรือน เน้นการทำเกษตรพืชเชิงเดี่ยวเป็นอันดับแรก นำเงินที่ได้มาใช้จ่ายอาหารที่จะนำมาบริโภค ซึ่งเงินที่ได้มาเมื่อเฉลี่ยแล้ว ก็ไม่พอใช้จ่ายตลอดจนไม่มีการออมเงินไว้ จึงทำให้รายได้ของครอบครัวยังคงมีหนี้สิน จึงการปลูกพืชผักสวนครัวมีความสำคัญในการนำมาประกอบอาหารในชีวิตประจำวัน

ตารางที่ 10 ค่าวัสดุ - อุปกรณ์ ในการปลูกพืชผักสวนครัว

ชนิดผัก	จำนวน	ราคาต่อหน่วย	จำนวนเงิน (บาท)
เมล็ดพันธุ์ผักบุ้ง	2 กก.	170	340
ต้นกล้าผักคะน้า	2 ถาด / 240 ต้น	150	300
ต้นกล้าผักกะหล่ำปลี	2 ถาด / 240 ต้น	150	300
ต้นกล้าผักกวางตุ้ง	2 ถาด / 240 ต้น	150	300
เมล็ดพันธุ์ถั่วฝักยาว	10 ซอง	15	150
เมล็ดพันธุ์บวบ	10 ซอง	15	150
ต้นกล้ามะเขือเจ้าพระยา	1 ถาด / 60 ต้น	70	70
จอบ	5 อัน	179	895
บัวรดน้ำ	5 อัน	59	295
ปุ๋ยคอก	60 กระสอบ	20	1,200
รวม			3,700

จากตารางที่ 10 วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการปลูกพืชผักสวนครัว ประกอบด้วย เมล็ดพันธุ์ผักบุ้ง ต้นกล้าผักคะน้า ต้นกล้ากะหล่ำปลี ต้นกล้าผักกวางตุ้ง เมล็ดพันธุ์ถั่วฝักยาว เมล็ดพันธุ์บวบ ต้นกล้า มะเขือเจ้าพระยา สำหรับชนิดผักที่นำมาปลูกนักเรียนได้เสนอผักที่ชอบรับประทานและสามารถนำมา ประกอบอาหารได้หลากหลาย และระยะเวลาในการปลูกไม่นาน ส่วนอุปกรณ์ที่เราใช้ คือ จอบ บัวรดน้ำ ปุ๋ยคอก

ขั้นตอนการดำเนินการฝึกอบรมกิจกรรมการปลูกพืชผักสวนครัว

- แจกปฏิทิน วัน เวลา การเข้ารับฝึกอบรม
- ออกแบบกิจกรรมการฝึกอาชีพ ให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมรายกลุ่มและรายบุคคล ศึกษา

ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เอกสารประกอบการบรรยาย และใบงานในการจัดบันทึกระหว่างการทำ
ดำเนินการอบรม

- ให้นักเรียนเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ เช่น ปุ๋ยคอก จอบ ฟางข้าว มาใช้ในการฝึกอบรม
- รับฟังบรรยายวิธีการการปลูกพืชผักสวนครัว โดยวิทยากรได้กล่าวถึงการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตโดยยึดความพอเพียง พอมี พอกิน และใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดความคุ้มค่าไปพร้อมกับการอนุรักษ์และรักษาไว้ให้มีความสมดุลทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม จึงได้อธิบายที่มาและความสำคัญบริบทพื้นที่ของชุมชนที่อาศัยอยู่ มีความต้องการด้านปัจจัยอาหารเป็นสำคัญ แต่ประชากรในชุมชน ไม่เห็นถึงความสำคัญในการผลิตอาหารในครัวเรือน เน้นการทำเกษตรพืชเชิงเดี่ยวเป็นอันดับแรก นำเงินที่ได้มาใช้จ่ายอาหารที่จะนำมาบริโภค ซึ่งเงินที่ได้มาเมื่อเฉลี่ยแล้ว ก็ไม่พอใช้จ่าย ตลอดจนไม่มีการออมเงินไว้ จึงทำให้รายได้ของครอบครัวยังคงมีหนี้สิน การปลูกพืชผักสวนครัวจึงมีความสำคัญในการนำมาประกอบอาหารในชีวิตประจำวัน

- นักเรียนแบ่งกลุ่มเข้าร่วมฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนการปลูกพืชผักสวนครัว โดยเริ่มจากการเตรียมความพร้อมพื้นที่ ดิน แปลงผัก ปุ๋ยคอก พักตากแดดไว้ จากนั้นมอบหมายงานให้นักเรียนได้ศึกษาผักพื้นบ้านที่นำมาประกอบอาหาร พบว่า นักเรียนได้นำเสนอข้อมูลผักพื้นบ้าน เช่น ผักอหลิัง (ภาษาถิ่น นกกอหว่า) ดอกนางแว้ว ผักกาดตอย แตงตอย พริกกะเหรียง พักทองกะเหรียง หอมกะเหรียง มะตั่ง มะเขือเทศตอย เป็นต้น และผักสวนครัวที่นำมาประกอบอาหาร เช่น กะเพรา มะเขือยาว มะเขือเจ้าพระยา ถั่ว บวบ เป็นต้น จากนั้นให้นักเรียนสำรวจตัวเองต้องการบริโภคผักสวนครัวชนิดใดบ้าง พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ต้องการบริโภค พักทอง บวบ แตงกวา มะเขือยาว ผักกาดขาว ผักกะหล่ำปลี ผักบุ้ง และมะเขือเจ้าพระยา มะเขือเทศตอย เป็นต้น นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการปลูกพืชผักสวนครัวที่โรงเรียน

- ดำเนินการจัดซื้อต้นกล้าผักมาปลูกในพื้นที่แปลงเกษตรที่จัดเตรียมไว้

- นักเรียนทุกคนที่เข้าร่วมฝึกอบรมได้ศึกษาความรู้เพิ่มเติมในการจัดทำบัญชีรายรับ - รายจ่ายของระบบสหกรณ์นักเรียนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการนำผลผลิตจำหน่ายสู่สหกรณ์นักเรียนร้านค้าในชุมชน ตลอดจนการสรุปบัญชีรายรับ - รายจ่ายในการจำหน่ายผลผลิต นักเรียนนำผลผลิตที่ได้การฝึกอบรมกลับไปประกอบอาหารในครัวเรือน จำนวนผลผลิตเหลือจากการบริโภค ได้มีการจำหน่ายสู่สหกรณ์นักเรียน และจัดบันทึกรายรับ - รายจ่ายทุกครั้งที่น่าไปจำหน่าย

- นักเรียนสรุปความรู้ที่ได้จากการเข้าฝึกอบรม

- เมื่อเสร็จสิ้นจากการเข้าฝึกอบรม โรงเรียนสนับสนุนให้นักเรียนได้ดำเนินการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง สำหรับนักเรียนที่ผ่านการอบรม ซึ่งนักเรียนกลุ่มดังกล่าวได้สนใจปฏิบัติกิจกรรมปลูกพืชผักสวนครัว นำไปปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครองที่ครัวเรือน โดยนักเรียนได้มีการเพาะต้นกล้าผักชนิดต่าง ๆ ด้วยตนเอง เช่น กะหล่ำปลี ผักกาดขาว ฟริก มะเขือยาว มะเขือเจ้าพระยา วิทยากรปราชญ์ชาวบ้านมาให้ความรู้และสาธิตวิธีการเพาะต้นกล้าตลอดการดูแลรักษาและสามารถนำต้นกล้าไปปลูกได้

- ครูผู้รับผิดชอบได้เดินทางไปตรวจเยี่ยมการปลูกพืชผักสวนครัวในชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่

- รูปความรู้หลังจากดำเนินงานตามขั้นตอนการปลูกพืชผักสวนครัว

ตารางที่ 11 การปลูกพืชผักสวนครัว ถั่วฝักยาว ผักคะน้า ผักกะหล่ำปลี ผักกาดขาว ผักบุ้ง บวบ มะเขือเจ้าพระยา มะเขือยาว

ชนิดผัก	การเตรียมพื้นที่	วิธีการปลูก /การดูแลรักษา/ การเก็บเกี่ยว
ถั่วฝักยาว	- ขุดหลุมตากแดดฆ่าเชื้อโรคไว้ 5 วัน - ขุมหลุมลึกประมาณ 10 เซนติเมตร กว้าง 10 เซนติเมตร	- แช่เมล็ดถั่วในน้ำไว้ 1 คืน จากนั้นนำออกจากน้ำแล้วนำไปปลูกในหลุมที่เตรียมไว้ โดยในหลุมผสมปุ๋ยคอกกับดิน ใส่เมล็ดถั่ว 3 - 4 เมล็ด นำดินกลบเมล็ดถั่วให้สนิทและรดน้ำ เช้าเย็น ประมาณ 1 สัปดาห์ ถั่วจะงอก - การทำค้างถั่ว นำไม้ไผ่ที่หาได้ง่ายจากท้องถิ่น โดยเราจะทำค้างถั่วแบบเสารั้ว ซึ่งเหมาะกับพื้นที่ที่มีความจำกัดความสูงและความกว้างขึ้นอยู่กับพื้นที่ที่เราเตรียมไว้ - เมื่อถั่วเจริญเติบโตได้ประมาณ 15 วัน ส้ารวจดูวัชพืช ถ้ามีวัชพืชจะใช้น้ำส้มควันไม้ฉีดพ่นกำจัดวัชพืช - การดูแลรักษา ให้น้ำเช้า - เย็น - ระยะเวลาการเก็บเกี่ยวใช้เวลาประมาณ 50 - 60 วัน

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ชนิดผัก	การเตรียมพื้นที่	วิธีการปลูก /การดูแลรักษา/ การเก็บเกี่ยว
บวบ	<ul style="list-style-type: none"> - ขุดหลุมตากแดดฆ่าเชื้อโรคไว้ 5 วัน - ขุมหลุมลึกประมาณ 5 เซนติเมตร กว้าง 5 เซนติเมตร 	<ul style="list-style-type: none"> - แซ่เมล็ดบวบในน้ำไว้ 1 คืน จากนั้นนำออกจากน้ำแล้วนำไปปลูกในหลุมที่เตรียมไว้ โดยในหลุมผสมปุ๋ยคอกกับดิน ใส่เมล็ดบวบ 3 - 4 เมล็ด นำดินกลบเมล็ดบวบให้สนิทและรดน้ำ เข้าเย็นให้สม่ำเสมอ ประมาณ 15 วัน บวบจะงอก - ค้ำถั่วแบบเสารั้ว สูงประมาณ 2 เมตร ยาว 2.5 เมตร - กาดูแลรักษา ส่วนใหญ่แล้วบวบจะปลูกง่าย การดูแลให้น้ำอย่างสม่ำเสมอจะทำให้บวบเจริญเติบโตได้ดี - การเก็บผลผลิต จะเก็บผลที่อ่อนนุ่ม ประมาณ 55 วัน ก็สามารถเลือกเก็บผลผลิตไปประกอบอาหาร
กะหล่ำปลี	<ul style="list-style-type: none"> - การเตรียมแปลง พื้นที่สำหรับปลูกไม่มาก ขึ้นแปลงกว้าง 1 เมตร ยาว 2.50 เมตร จากนั้นขุดดินตากแดดประมาณ 5 วัน - ผสมปุ๋ยคอกคลุกเคล้ากับดิน 	<ul style="list-style-type: none"> - นำต้นกล้ากะหล่ำปลีที่พร้อมลงดิน ปลูกลงในแปลงที่เตรียมไว้ ระยะห่างระหว่างการปลูกประมาณ 35 - 40 เซนติเมตร - รดน้ำเช้า - เย็น จะรดน้ำไม่ขึ้นเกินไปเพราะรากอ่อนจะทำให้รากเน่า - กะหล่ำปลีเป็นผักที่ปลูกค่อนข้างยาก เพราะวัชพืชต่าง ๆ มารบกวน เมื่ออายุได้ 20 วัน สรรวจวัชพืชโดยส่วนใหญ่แล้วจะใช้วิธีกำจัดวัชพืช โดยการฉีดพ่นน้ำส้มควินไม้ทุก ๆ 7 วัน ป้องกันแมลงและศัตรู และให้ปุ๋ยคอก 15 วันครั้ง - ระยะเวลาการเก็บเกี่ยวใช้เวลาประมาณ 55 วัน สามารถเก็บผลผลิตได้
ผักกาดขาว	<ul style="list-style-type: none"> - การเตรียมแปลง พื้นที่สำหรับปลูกไม่มาก ขึ้นแปลงกว้าง 1 เมตร ยาว 2.50 เมตร จากนั้นขุดดินตากแดดประมาณ 5 วัน - ผสมปุ๋ยคอกคลุกเคล้ากับดิน 	<ul style="list-style-type: none"> - นำต้นกล้าผักกาดขาวที่พร้อมลงดิน ปลูกลงในแปลงที่เตรียมไว้ ระยะห่างระหว่างการปลูกประมาณ 30 เซนติเมตร - จะให้น้ำประมาณ 3 ครั้งต่อวัน ซึ่งเป็นผักที่ต้องการน้ำในปริมาณที่เยอะ ดังนั้นเมื่อผักกาดขาวที่ปลูกลงดินประมาณ 10 วัน จะลดการให้น้ำ เป็นเวลาเช้า - เย็น

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ชนิดผัก	การเตรียมพื้นที่	วิธีการปลูก / การดูแลรักษา/ การเก็บเกี่ยว
ผักบุ้งจีน	<ul style="list-style-type: none"> - การเตรียมแปลง พื้นที่สำหรับปลูกไม่มาก ขึ้นแปลงกว้าง 1 เมตร ยาว 2.50 เมตร จากนั้นขุดดินตากแดด ประมาณ 5 วัน - ผสมปุ๋ยคอกคลุกเคล้ากับดิน 	<ul style="list-style-type: none"> - สักรวจัชพืชที่ต่าง ๆ มารบกวณ เมื่ออายุได้ 20 วัน โดยส่วนใหญ่แล้วจะใช้วิธีกำจัดวัชพืช โดยการฉีดย่น น้ำส้มควันไม้ทุก ๆ 7 วัน ป้องกันแมลงและศัตรู และให้ปุ๋ยคอก 15 วันครั้ง - ระยะเวลาการเก็บเกี่ยวใช้เวลาประมาณ 45 วัน สามารถเก็บผลผลิตได้ - แช่วเมล็ดผักบุ้งไว้ 1 คืน นำขึ้นจากน้ำ แล้วนำเมล็ดไปหว่านให้ทั่วกระจายพื้นที่ที่เตรียมไว้ จากนั้นนำดินโรยกลบไม่หนามาก นำฟางข้าวมาคลุม รดน้ำเช้า - เย็น ประมาณ 7 วัน ให้นำฟางข้าวออก - รดน้ำเช้า - เย็นตามปกติ - จากนั้นประมาณ 10 วัน นำปุ๋ยคอกใส่ลงในแปลง - ระยะเวลาเก็บเกี่ยวประมาณ 30 - 35 วันเก็บผลผลิตได้
มะเขือเจ้าพระยา	<ul style="list-style-type: none"> - ขุดหลุมตากแดดฆ่าเชื้อโรคไว้ 5 วัน - ขุมหลุมลึกประมาณ 20 เซนติเมตร กว้าง 20 เซนติเมตร 	<ul style="list-style-type: none"> - นำต้นกล้ามะเขือที่เตรียมไว้ปลูกลงในหลุมที่ใส่ปุ๋ยคอกในก้นหลุม จากนั้นนำดินกลบให้สนิท ระยะห่างในการปลูก 1 เมตร - รดน้ำ เช้า - เย็น อย่างสม่ำเสมอ - เมื่ออายุต้นกล้ามะเขือได้ประมาณ 10 วัน ใส่ปุ๋ยคอกบริเวณหลุม รดน้ำให้ชุ่มชื้น - ประมาณ 60 วัน เมื่อมะเขือเริ่มติดผล ให้ใส่ปุ๋ยคอกเพิ่ม - ประมาณ 70 - 90 วัน สามารถเก็บผลผลิตได้

สรุปความรู้การดำเนินกิจกรรมอบรมการปลูกพืชผักสวนครัว

เริ่มต้นการดำเนินการจัดกิจกรรมอบรมการปลูกพืชผักสวนครัว นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และมีความกระตือรือร้น ตรงต่อเวลาที่นัดหมายไว้อย่างสม่ำเสมอ นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม เริ่มตั้งแต่ร่วมกันวางแผน การออกแบบกิจกรรม การดำเนินกิจกรรม และการสรุปผล นักเรียนแบ่งกลุ่มการทำงานตามหัวข้อที่ได้รับมอบหมาย โดยแบ่งกลุ่มตามความสนใจชนิดผักที่ต้องการปลูก อาทิ การศึกษาข้อมูลการปลูกผัก และการสอบถามจากวิทยากรจิตอาสาในชุมชน การเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง

ระหว่างการค้าเนินกิจกรรมอบรมการปลูกพืชผักสวนครัว โดยมีวิทยากรอาสาในชุมชนตำบลสามหมื่น คือ นายสิทธิพล ตระกูลวนาสุข ผู้มีประสบการณ์ ก่อนดำเนินกิจกรรมให้ความรู้การใช้ประโยชน์ของพื้นที่บริเวณรอบ ๆ ครัวเรือน ให้มีการจัดสรร แบ่งสัดส่วนพื้นที่ที่ใช้ทำการเกษตร และปลูกผักไว้บริโภคหรือขายได้ นักเรียนบางคนร่วมสนทนาในเรื่องพื้นที่ ที่ไม่เหมาะสมต่อการเพาะปลูก จึงได้รับคำแนะนำให้ใช้วัสดุที่มีในชุมชนมาใช้แทน อย่างน้อยควรปลูกพืชที่ใช้ประกอบเป็นอาหารหลักในครัวเรือน ระหว่างการสนทนา จึงได้ร่วมกันเสนอชนิดผักที่นักเรียนชอบรับประทาน ต้องการบริโภคอะไร ให้ปลูกสิ่งนั้น นักเรียนยิ้มและรับฟังด้วยความสนใจ จากนั้นจึงสอบถามความรู้นักเรียนเกี่ยวกับการปลูกผัก ต้องเริ่มจากขั้นตอนใดก่อน - หลัง นักเรียนนำเสนอข้อมูลยังไม่เคยปลูกผักตามขั้นตอน นักเรียนทุกคนตื่นเต้นเพราะวิทยากรให้ศึกษาพื้นที่ปฏิบัติจริง นักเรียนมีความตั้งใจจดบันทึกความรู้ และขั้นตอนของการปลูกผัก เริ่มตั้งแต่การเตรียมพื้นที่ตลอดจนการเก็บเกี่ยวผลผลิต ระหว่างการทดลองปลูกพืชผักสวนครัวที่โรงเรียน นักเรียนบางส่วนได้นำผักไปปลูกในครัวเรือนเช่นเดียวกัน

หลังดำเนินกิจกรรม มีการตรวจผลงานนักเรียนในการทดลองปลูกผัก พบว่า นักเรียนทุกคนทุกกลุ่ม มีผลงานที่พึงพอใจ สามารถนำผลผลิตไปบริโภคในครัวเรือนได้ ส่วนนักเรียนที่นำผักไปทดลองปลูกในครัวเรือน ได้นำผักมาให้ครูบริโภค มีการถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับการปลูกผักด้วยตนเองอย่างภูมิใจและมีความสุข โดยได้ปลูกผักร่วมกับผู้ปกครอง ซึ่งผู้ปกครองได้ให้คำแนะนำ เมื่อเสร็จสิ้นการอบรม นักเรียนสรุปความรู้ที่ได้รับการฝึกอบรม วิทยากรผู้มีประสบการณ์ ได้กล่าวชมเชยและพร้อมสนับสนุนกิจกรรมที่มีประโยชน์อย่างนี้ต่อไป

2) ฝึกอบรมกิจกรรมเพาะเห็ดนางฟ้า

ความสำคัญกิจกรรมเพาะเห็ดนางฟ้า

การศึกษาทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนตำบลสามหมื่น มีวัสดุในท้องถิ่นตามฤดูกาล โดยเฉพาะในฤดูกาลเก็บเกี่ยวข้าว มีวัสดุที่เหลือจากการเก็บเกี่ยว คือ ฟางข้าว นอกจากจะใช้เป็นอาหารสัตว์ก็ไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น มีการเผาทำลายซึ่งทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ จึงได้เห็นความสำคัญของฟางข้าว จึงนำมาใช้เป็นวัสดุในการเพาะเห็ด นอกจากนี้เศษฟางข้าวที่เหลือใช้ในการทำก้อนเห็ดที่หมดอายุ ยังสามารถนำมาใช้ทำเป็นปุ๋ยหมักบำรุง ผัก ผลไม้ เป็นการใช้ทรัพยากรให้เกิดความคุ้มค่ามากที่สุด และเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ฟางข้าวเป็นปัจจัยที่สำคัญในการนำมาใช้ในการสร้างอาชีพเสริมอีกทางเลือกหนึ่ง

ตารางที่ 12 วัสดุ - อุปกรณ์ ในการเพาะเห็ดนางฟ้า นางรมเทา นางรมทอง จากฟางข้าว จำนวน 900 ก้อน

วัสดุ - อุปกรณ์	จำนวน	ราคาต่อหน่วย (บาท)	จำนวนเงิน (บาท)
ฟางข้าว	600 กิโลกรัม	3	1,800
ถังน้ำ	2 ถัง	800	1,600
ปูนขาว	1 ถุง	89	89
ดีเกลือ	1 ถุง	39	39
รำข้าว	1 กิโลกรัม	20	20
แก๊ส	1 ถัง	2,555	2,555
หัวแก๊ส	2 หัว	900	1,800
มีด	10 อัน	129	1,290
เชียง	10 อัน	20	200
เชื้อเห็ด			
- เห็ดนางฟ้า	10 ขวด	8	80
- เห็ดนางรมเทา	10 ขวด	8	80
- เห็ดนางรมทอง	10 ขวด	8	80
รวม			9,633

จากตารางที่ 12 พบว่า วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการเพาะเห็ดนางฟ้า ประกอบด้วย ฟางข้าว ถังน้ำ แก๊ส หัวแก๊ส ปูนขาว ดีเกลือ รำข้าว มีด เชียง เชื้อเห็ดทั้ง 3 ชนิด เป็นต้น

ขั้นตอนการดำเนินการฝึกอบรมกิจกรรมการเพาะเห็ดนางฟ้าจากฟางข้าว

- แจ้งปฏิทิน วัน เวลา การเข้ารับฝึกอบรม
- ออกแบบกิจกรรมการฝึกอบรม ให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมรายกลุ่มและรายบุคคล ศึกษาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เอกสารประกอบการบรรยาย และใบงานในการจัดบันทึกระหว่างการทำดำเนินการอบรม
- ให้นักเรียนเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ที่มีในท้องถิ่น เช่น ฟางข้าว ขวดแก้ว เป็นต้น
- รับฟังบรรยายวิธีการ และการสาธิตการเพาะเห็ดจากฟางข้าว โดยวิทยากรได้อธิบายที่มาและความสำคัญกิจกรรมเพาะเห็ดนางฟ้า พบว่า ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนตำบลสามหมื่น มีวัสดุในท้องถิ่นตามฤดูกาล โดยเฉพาะในฤดูกาลเก็บเกี่ยวข้าว มีวัสดุที่เหลือจากการเก็บเกี่ยว คือ ฟางข้าว

นอกจากจะใช้เป็นอาหารสัตว์ก็ไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น มีการเผาทำลายซึ่งทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ จึงได้เห็นความสำคัญของฟางข้าว จึงนำมาใช้เป็นวัสดุในการเพาะเห็ด นอกจากนี้เศษฟางข้าวที่เหลือใช้ในการทำก้อนเห็ดที่หมดยังยังสามารถนำมาใช้ทำเป็นปุ๋ยหมักบำรุง ผัก ผลไม้ เป็นการใช้ทรัพยากรให้เกิดความคุ้มค่ามากที่สุด และเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ฟางข้าวเป็นปัจจัยที่สำคัญในการนำมาใช้ในการสร้างอาชีพเสริมอีกทางเลือกหนึ่ง

- นักเรียนแบ่งกลุ่มเข้าร่วมฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนการเพาะเห็ดจากฟางข้าวเมื่อได้ก้อนเชื้อเห็ดนักเรียนจดบันทึกความรู้ สังเกต และดูแลก้อนเชื้อเห็ดจนก้อนเชื้อเห็ดสามารถให้ผลผลิต

- นักเรียนทุกคนที่เข้าร่วมฝึกอบรมได้ศึกษาความรู้เพิ่มเติมในการจัดทำบัญชีรายรับ - รายจ่ายของระบบสหกรณ์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการทราบราคาต้นทุนและกำไรที่ลงทุน ผลผลิตจำหน่ายสู่สหกรณ์นักเรียน ร้านค้าในชุมชน ตลอดจนการสรุปบัญชีรายรับ - รายจ่ายในการจำหน่ายผลผลิต นักเรียนนำผลผลิตเห็ดไปประกอบอาหารในครัวเรือน จำนวนผลผลิตเหลือจากการบริโภคได้มีการจำหน่ายสู่สหกรณ์นักเรียน และจดบันทึกรายรับ - รายจ่ายทุกครั้งจำหน่าย

- นักเรียนสรุปความรู้ที่ได้จากการเข้าฝึกอบรม

- เมื่อเสร็จสิ้นจากการเข้าฝึกอบรม โรงเรียนสนับสนุนให้นักเรียนได้ดำเนินการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง สำหรับนักเรียนที่ผ่านการอบรม ซึ่งนักเรียนกลุ่มดังกล่าวได้สนใจปฏิบัติกิจกรรมและได้เชิญชวนชุมชนที่สนใจอยากฝึกอาชีพสามารถเข้าฝึกอาชีพได้โดยไม่มีการเสียค่าใช้จ่าย กิจกรรมที่จัดขึ้น นักเรียนดำเนินการจัดกิจกรรมด้วยตนเอง มีครูผู้รับผิดชอบอำนวยความสะดวก ชุมชนมีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนมีการถ่ายทอดความรู้จากการฝึกอบรมให้ชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรมได้

เข้าใจและสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ อีกทั้งเพื่อทบทวนความรู้ และฝึกปฏิบัติทักษะให้เกิดความชำนาญ สามารถนำไปประกอบอาชีพได้เมื่อสำเร็จการศึกษา

สรุปความรู้หลังจากดำเนินงานตามขั้นตอนการเพาะเห็ดจากฟางข้าว

ตารางที่ 13 สูตรก้อนเห็ดเชื้อ เห็ดนางฟ้า เห็ดนางรมเทา และเห็ดนางรมทอง (เห็ดทั้ง 3 ชนิดสามารถใช้สูตรเดียวกันได้)

วัสดุ - อุปกรณ์	จำนวน
ฟางข้าว	100 กิโลกรัม
ดีเกลือ	0.2 กิโลกรัม
ปูนขาว	1 กิโลกรัม
รำข้าว	6 กิโลกรัม

จากตารางที่ 13 พบว่า ในการเพาะเห็ดจากฟางข้าวมีสูตรการทำก้อนเชื้อเห็ด มีเป็นส่วนประกอบหลัก ได้แก่ ฟางข้าว 100 กิโลกรัม ดิเกลื้อ 0.2 กิโลกรัม ปูนขาว 1 กิโลกรัม และรำข้าว 6 กิโลกรัม การใช้ส่วนผสมในปริมาณที่มากน้อยแตกต่างกันขึ้นอยู่กับวัสดุที่สำคัญคือ ฟางข้าว ถ้าปริมาณฟางข้าวมาก เราจะใช้ส่วนผสม ดิเกลื้อ ปูนขาว รำข้าว เพิ่มจำนวนเฉลี่ยตามปริมาณฟางข้าว

วิธีการเพาะเห็ดนางฟ้าจากฟางข้าว

ขั้นตอนที่ 1 นำฟางข้าวที่เตรียมไว้ 100 กิโลกรัม แช่น้ำสะอาดไว้ 1 คืน เมื่อครบกำหนดให้วางลงพลาสติกใสขนาดใหญ่ที่เตรียมไว้

ขั้นตอนที่ 2 นำดิเกลื้อ 0.2 กิโลกรัม ปูนขาว 1 กิโลกรัม และรำข้าว 6 กิโลกรัมคลุกเข้าให้ทั่วฟางข้าว จากนั้นตรวจดูความชื้นโดยการกำฟางข้าวแล้วบีบให้แน่นถ้ามีน้ำซึมออกมาเล็กน้อยหรือไม่มีน้ำหยด แสดงว่ามีความชื้นพอดี

ขั้นตอนที่ 3 นำฟางข้าวมาสับขนาดประมาณ 3 – 4 นิ้ว จากนั้นนำมาบรรจุใส่ถุงให้แน่นพอดี เหลือปากถุงประมาณ 1 นิ้ว เพื่อที่จะใส่ฝาครอบอุดด้วยสำลีแล้วนำฝาจุกปิดให้แน่น

ขั้นตอนที่ 4 นำก้อนเห็ดไปนั่งในถังน้ำ ปริมาณ 200 ลิตร จุกได้ 150 ก้อน ใช้เวลาในการนั่ง 3 ชั่วโมงแล้วเอาออกมาพักก้อนเห็ดให้เย็น

ขั้นตอนที่ 5 เปิดฝาจุก ดึงสำลีออกแล้วใส่เชื้อเห็ดประมาณ 1 ซ้อนชาปิดฝาจุกทันที ขั้นตอนนี้ควรระมัดระวังการติดเชื้อรา

ขั้นตอนที่ 6 พักไว้ในโรงเรือนที่มีอุณหภูมิที่เหมาะสม ประมาณ 20 วันเชื้อเห็ดเดินเต็ม

ขั้นตอนที่ 7 เปิดจุกและดึงสำลีออกให้สะอาด จากนั้นจัดเรียงไว้ในโรงเรือน รดน้ำ วันละ 3 ครั้ง เข้า กลางวัน เย็น ประมาณ 5-7 วันจะเริ่มออกดอก

การขยายผลต่อยอดสู่ชุมชน

1. กลุ่มนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้มีการจัดกิจกรรมการเพาะเห็ดจากฟางข้าวเพื่อขยายผลต่อยอดสู่ชุมชน

2. นักเรียนจัดกิจกรรมให้ความรู้และสาธิตวิธีการเพาะเห็ดนางฟ้าตามขั้นตอน

3. ชุมชนมีความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 20 คน และได้ลงมือปฏิบัติตามขั้นตอนของการเพาะเห็ดจากฟางข้าว

4. ก้อนเห็ดที่ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม มอบให้กลับบ้านไปดูแลและเก็บผลผลิตเอง

สรุปความรู้การดำเนินกิจกรรมอบรมการเพาะเห็ดนางฟ้า

การจัดกิจกรรมในการจัดกิจกรรมอบรมการเพาะเห็ดจากฟางข้าว นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และมีความกระตือรือร้น ตรงต่อเวลาที่นัดหมายไว้อย่างสม่ำเสมอ นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม เริ่มตั้งแต่ร่วมกันวางแผน การออกแบบกิจกรรม การดำเนินกิจกรรม และการสรุปผล นักเรียนแบ่งกลุ่มการทำงานตามหัวข้อที่ได้รับมอบหมาย อาทิ การศึกษาข้อมูลการเพาะเห็ดจากฟางข้าว การศึกษาข้อมูลการเพาะเห็ดจากผู้มีประสบการณ์ การเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง

ระหว่างดำเนินกิจกรรมอบรมการเพาะเห็ดจากฟางข้าว โดยมีวิทยากรในชุมชนตำบลสามหมื่น คือ นายสิทธิพล ตระกูลวานาสุข ผู้มีประสบการณ์ชำนาญการเพาะเห็ด ก่อนดำเนินกิจกรรมให้ความรู้เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้นักเรียนทุกคนที่เข้าร่วมกิจกรรม เห็นความสำคัญในการนำแนวคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต อยู่อย่างพอเพียง ไม่ตามค่านิยมสมัยใหม่ มีชีวิตที่เรียบง่าย อยู่กับวิถีชีวิต ธรรมชาติ ตามบริบทที่อาศัยอยู่ อีกทั้งวิทยากรเป็นบุคคลหนึ่งใช้ชีวิตแบบพอเพียง ปลูกผัก เลี้ยงไก่ ปลูกไม้ผล และเพาะเห็ดนางฟ้า ซึ่งเป็นการผลิตอาหารเองในครัวเรือน ไม่ต้องซื้อ สิ่งง่าย ๆ ที่สามารถทำเองได้ ไม่ต้องไปเสียค่าใช้จ่าย วิทยากรพูดคุยกับนักเรียน ทุกวันนี้บนตอยมีเงินจากการขายพืชเศรษฐกิจทางการเกษตร แต่เอาเงินที่ได้ไปซื้ออาหารมาบริโภค ซื้อข้าว ผัก ปลา ผลไม้ แล้วทำไม่ถึงไม่คิดว่า ใช้พื้นที่ทำการเกษตร ทำให้คุ้มค่าและมีชีวิตที่ดีขึ้นเล็กน้อยเพียงใด ทุกครัวเรือนยังต้องดิ้นรน ต่อสู้เพื่อหารายได้ และใช้หนี้ ทำไม่คิดที่จะปลูกผัก ผลไม้ ข้าวไว้กินเอง ควรคิดสักนิดว่า ถ้ามีเงิน แล้วมีอาหารไว้กินเอง เดิมเคยซื้ออาหารกิน ต่อไปเงินส่วนนี้จะทำให้ได้เก็บออมไว้ใช้ในยามที่เป็นประโยชน์ และในชุมชนมีทรัพยากรที่สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และสามารถนำมาสร้างเป็นรายได้เสริม ไม่จำเป็นต้องประกอบอาชีพทางการเกษตรอย่างเดียว อีกทั้งได้เห็นคุณค่าและร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนของเราให้อยู่กับวิถีชีวิตชนเผ่าปกากะญอ นอกเหนือจากรายได้หลัก มีอะไรมากมายที่ไม่เห็นคุณค่า ไม่ดำรงรักษาไว้ โดยเฉพาะในเรื่องของป่าไม้ ซึ่งเป็นแหล่งของการสร้างอาหาร และรายได้ที่สำคัญของชนเผ่าปกากะญอ ให้ชีวิต ให้ความสุข เป็นต้น ส่วนในกิจกรรมการเพาะเห็ดจากฟางข้าวที่จัดให้นักเรียน อยากให้นักเรียนได้เข้าใจในสภาพพื้นที่ยังมีทรัพยากรธรรมชาติที่มองข้ามและไม่นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์และสร้างเป็นรายได้เสริม

หลังการดำเนินกิจกรรมการดำเนินการจัดกิจกรรมอบรมการเพาะเห็ดนางฟ้าในขั้นตอนสุดท้าย เป็นการสรุปความรู้ความเข้าใจของนักเรียน มีการสรุปความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรม นักเรียนมีความตื่นตัว กล้าแสดงออกในการนำเสนอความรู้ มีความเข้าใจในสิ่งที่ได้รับถ่ายทอดจากท่านวิทยากร ให้ผู้ร่วมกิจกรรมทุกคนได้เรียนรู้และเข้าใจอย่างสนุกสนาน และนักเรียนให้ข้อเสนอแนะกับกิจกรรมการเพาะเห็ดนางฟ้า เมื่อเสร็จสิ้นการอบรมแล้ว นักเรียนจะนำความรู้ไปปฏิบัติใช้ในระดับ

โรงเรียน ครูเรือน และต่อ ยอดให้กับชุมชน โดยการเชิญชวนผู้ปกครองที่สนใจฝึกอาชีพเสริม สามารถร่วมกิจกรรมการเพาะเห็ดนางฟ้าได้ และเสร็จสิ้นการอบรม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้มีการ

ดำเนินการทดลองเพาะเห็ดนางฟ้ารอบที่ 1 ผลจากการเพาะเห็ดนางฟ้า พบว่า เห็ดให้ผลผลิต ออกดอกได้ดี นักเรียนได้มีการร่วมกันพูดคุยถึงผลผลิต จึงได้มีการเพาะเห็ดนางฟ้าในรอบที่ 2 โรงเรียนได้มีการสนับสนุนกิจกรรมรองรับผลผลิตผ่านสหกรณ์นักเรียน นำทุนที่ได้มาหมุนเวียนการเพาะเห็ดนางฟ้ารอบต่อไป ผลผลิตที่เป็นก้อนเห็ดจำหน่าย ในราคาก่อนละ 10 บาท ส่วนผลผลิตที่เป็นเห็ดดอก จำหน่ายในราคา 60/กิโลกรัม ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ในเรื่องของการจัดทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย เพื่อให้ทราบราคาต้นทุนและกำไรที่ลงทุนในการผลิต นักเรียนทุกคนได้จัดทำบัญชีรายรับ - รายจ่ายทุกคน และได้รู้ต้นทุนกำไรสามารถนำทุนที่ได้มาหมุนเวียนใช้ในกิจกรรม รอบที่ 3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้ดำเนินการเพาะเห็ดนางฟ้า ผู้ปกครองมีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรม จึงได้มีการวางแผนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม โดยให้นักเรียนที่มีจิตอาสา ให้ดำเนินการจัดกิจกรรม ให้ความรู้ และสาธิตขั้นตอนการเพาะเห็ดนางฟ้า ตลอดจนการดูแลระหว่างลงมือปฏิบัติตามกระบวนการเพาะเห็ดนางฟ้า และได้จิตอาสาในการดำเนินกิจกรรมครั้งนี้ คือ นักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 5 คน และจำนวนผู้ปกครองที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 20 คน การจัดกิจกรรมเห็ดรอบที่ 3 เพื่อให้นักเรียนได้แสดงออกถึงความรู้ ความเข้าใจสามารถไปขยายผล ประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ เมื่อจบการศึกษาภาคบังคับไม่สามารถเรียนต่อในระดับสูงขึ้น ยังสามารถเอาความรู้ที่ได้ฝึกปฏิบัติจนชำนาญมาสร้างรายได้เสริมให้ตัวเองได้ จากการจัดกิจกรรมรอบที่ 3 ผู้ปกครองให้ข้อเสนอแนะ ในการเข้ากิจกรรม ซึ่งเสนอว่า กิจกรรมที่จัดขึ้นมีประโยชน์อย่างยิ่ง ได้ลงมือปฏิบัติตามกระบวนการขั้นตอน อีกทั้งมีนักเรียนที่มีความสามารถมาให้ความรู้ และดูแลระหว่างปฏิบัติกิจกรรม ทำให้เข้าใจมากยิ่งขึ้น ชื่นชมและสนับสนุนกิจกรรมที่มีประโยชน์ และนักเรียนได้ใช้เวลาว่างอย่างคุ้มค่า และความรู้ที่ได้เป็นอีกทางเลือกหนึ่งสามารถนำไปประกอบอาชีพเสริมได้

ด้านงานประดิษฐ์ 2 กิจกรรม คือ

1) กิจกรรมจักสานตะกร้าจากไม้ไผ่

ความสำคัญ

ไม้หก (ชื่อวิทยาศาสตร์: *Dendrocalamus hamiltonii*) เป็นไม้ที่เกิดขึ้นตามภูเขาที่ชุมชนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น ไม้ตง มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า ส่วนใหญ่จะนำไม้ไผ่มาใช้ประโยชน์ เช่น การสร้างที่อยู่อาศัย ของใช้ในครัวเรือนพิธีแต่งงาน การแสดง และอุปกรณ์ทางการเกษตร เป็นต้น ซึ่งชาวปกากะญอจึงถือว่าการใช้ไม้ไผ่ มีความสำคัญกับการดำรงชีวิตมาตั้งแต่ยาวนาน และที่เป็นประโยชน์ในปัจจุบัน คือ การนำไม้ไผ่หามาจักสานตะกร้าสำหรับใส่ผัก ข้าวโพด และมันสำปะหลัง ใช้ในฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิต และในชุมชนโดยรวมแล้วการจักสานตะกร้าจากไม้ไผ่จะเป็นผู้สูงอายุที่จัก

सानไว้ใช้ในครัวเรือน ซึ่งไม่นิยมจักสาน มีการไปติดต่อซื้อจากที่อื่น ซึ่งในแต่ละครั้งการใช้ตะกร้าจักสานจากไม้ไผ่ต้องใช้ในจำนวนมาก ทำให้ไม่เพียงพอต่อการใช้งาน แต่ผู้สูงอายุในชุมชนไม่สามารถที่จะรองรับกับความต้องการ และไม่มีใครสนใจที่จะฝึกจักสานและสร้างเป็นรายได้

ตารางที่ 14 วัสดุ - อุปกรณ์ในการจักสานตะกร้าจากไม้ไผ่

วัสดุ - อุปกรณ์	จำนวน	ราคาต่อหน่วย	จำนวนเงิน (บาท)
มีด	5 อัน	150	750
ไม้ไผ่หก	10 ต้น	200	200
รวม			950

จากตารางที่ 14 พบว่า การจักสานตะกร้าจากไม้ไผ่ ใช้วัสดุอุปกรณ์ อาทิ มีด จำนวน 10 อัน เพื่อใช้ในการผ่าไม้ไผ่หก ไม้ไผ่หกที่ใช้จำนวน 10 ต้น

ขั้นตอนการดำเนินการฝึกอบรมกิจกรรมการจักสานตะกร้าจากไม้ไผ่

- แจ้งปฏิทิน วัน เวลา การเข้ารับฝึกอบรม
 - ออกแบบกิจกรรมการฝึกอาชีพ ให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมรายกลุ่มและรายบุคคล ศึกษาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เอกสารประกอบการบรรยาย และใบงานในการจัดบันทึกระหว่างการทำดำเนินการอบรม

- ให้นักเรียนเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ที่มีในท้องถิ่น เช่น มีด ไม้ไผ่หก เป็นต้น
 - รับฟังบรรยายวิธีการ และการสาธิตการจักสานตะกร้าจากไม้ไผ่ โดยวิทยากรได้อธิบายที่มาและความสำคัญของไผ่ ซึ่งเป็นไม้ที่เกิดขึ้นตามภูเขาที่ชุมชนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น ไผ่หก มีชื่อ (ชื่อวิทยาศาสตร์: *Dendrocalamus hamiltonii*) ส่วนใหญ่นำไม้ไผ่มาใช้ประโยชน์ เช่น การสร้างที่อยู่อาศัย ของใช้ในครัวเรือน พิธีแต่งงาน การแสดง และอุปกรณ์ทางการเกษตร เป็นต้น ชาวปกากะญอจึงถือว่าการใช้ไม้ไผ่ มีความสำคัญกับการดำรงชีวิตมาตั้งแต่ยาวนาน และที่เป็นประโยชน์ในปัจจุบัน คือ การนำไม้ไผ่ตงมาจักสานตะกร้าสำหรับใส่ผัก ข้าวโพด และมันสำปะหลัง ใช้ในฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิต ในชุมชนโดยรวมแล้วการจักสานตะกร้าจากไม้ไผ่ เป็นผู้สูงอายุที่จักสานไว้ใช้ในครัวเรือน ซึ่งไม่นิยมจักสาน มีการไปติดต่อซื้อจากที่อื่น ซึ่งในแต่ละครั้งการใช้ตะกร้าจักสานจากไม้ไผ่ต้องใช้ในจำนวนมาก ทำให้ไม่เพียงพอต่อการใช้งาน แต่ผู้สูงอายุในชุมชนไม่สามารถรองรับกับความต้องการ และไม่มีใครสนใจที่ฝึกจักสานและสร้างเป็นรายได้

- นักเรียนเข้าร่วมฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนการการจักสานตะกร้าจากไม้ไผ่ตง วิทยากรได้นำนักเรียนไปศึกษาไม้บริเวณป่าไม้บริเวณรอบโรงเรียน แนะนำวิธีการในการคัดเลือกไม้ที่สามารถนำมาใช้ในการจักสาน
 - วิทยากรฝึกจักสานตะกร้าจากไม้ไผ่ให้นักเรียนเป็นรายบุคคล
 - นักเรียนสรุปความรู้ที่ได้จากการเข้าฝึกอบรม
 - เมื่อเสร็จสิ้นจากการเข้าฝึกอบรม โรงเรียนสนับสนุนให้นักเรียนได้ดำเนินการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง สำหรับนักเรียนที่ผ่านการอบรม ซึ่งนักเรียนกลุ่มดังกล่าวได้สนใจปฏิบัติกิจกรรมจึงนำไปจักสานตะกร้าจากไม้ไผ่ด้วยตนเองในครัวเรือน จากนั้นได้นำผลงานมานำเสนอให้เพื่อน ๆ ที่โรงเรียนได้รับชม
 - สรุปความรู้หลังจากดำเนินงานตามขั้นตอนการจักสานตะกร้าจากไม้ไผ่

วิธีการจักสานตะกร้าเนกประสงค์จากไม้ไผ่

1. ไม้ไผ่ทกที่ใช้ในการจักสาน ต้องเป็นไม้ไม่อ่อนเกินไป และไม่แก่เกินไป จะทำให้ใช้ในการโค้งงอได้ง่าย และยังทำให้ไม่ปวดมือ
2. นำไม้ไผ่ที่เลือกไว้มาผ่าเป็นซีก ๆ ตกแต่งไม้ ขนาดยาว 1 เมตร กว้าง 1 เซนติเมตร จำนวน 20 ชิ้น ใช้สำหรับสานตะกร้า ไม้ไผ่ ขนาด 10 เซนติเมตร จำนวน 2 ชิ้น ใช้ในการรองฐานของตะกร้า
3. นำไม้ไผ่ ขนาดยาว 1 เมตร กว้าง 1 เซนติเมตร จำนวน 5 ชิ้น วางในแนวนอน จากนั้นนำไม้ไผ่ที่เหลือ 4 ชิ้น แล้วนำไม้ไผ่ชิ้น จำนวน 5 คู่ มาสานสลับกับไม้เป็นแนวตั้ง จัดเรียงแต่ละคู่ ให้ห่างกัน 5 เซนติเมตร จากนั้นนำไม้ไผ่ เกลียวไม้ไผ่ 1 สานสลับไม้ให้ครบเป็นรูปวงกลม
4. จากนั้นจับไม้ทุกคู่ตั้งขึ้นให้ตรง แล้วมัดรวมปลายไม้ไว้ให้แน่น นำไม้ไผ่หนา ขนาด 2 เซนติเมตร จำนวน 2 ชิ้น ใช้สำหรับใช้รองฐานตะกร้า โดยทำเป็นกากบาท เพื่อให้ฐานตะกร้ามีความแข็งแรง และเวลาบรรจุสิ่งของหนัก จะทำให้ฐานไม่หัก
5. เมื่อรองฐานตะกร้าเรียบร้อยแล้ว นำไม้ไผ่อีก 1 คู่ มาสานสลับไปมา กับไม้ไผ่ที่มัดรวมไว้ สานสลับไปจนถึงปลายไม้ไผ่ที่มัดรวมไว้ จากนั้นปล่อยที่มัดไว้ ออก จากนั้นเกลียวปลายไม้ไผ่ที่ละชิ้น เพื่อ เก็บขอบตะกร้า เกลียวจนครบ แล้วตรวจสอบความเรียบร้อย

สรุปหลังการดำเนินกิจกรรมฝึกอบรมการจักสานตะกร้าจากไม้ไผ่

เริ่มดำเนินกิจกรรม นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และมีความกระตือรือร้น ตรงต่อเวลาที่นัดหมายไว้อย่างสม่ำเสมอ นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม เริ่มตั้งแต่ร่วมกันวางแผนการออกแบบตะกร้า การดำเนินกิจกรรม และการสรุปผล เชิญวิทยากรในชุมชน ผู้ชำนาญการจักสาน คือ นายจำทอ มั่นคงวาจา เป็นวิทยากรอบรมการจักสาน วิทยากรได้ความสำคัญและที่มาของการจัก

สานไม้ไผ่ตง ส่วนใหญ่จะนำไม้ไผ่มาใช้ประโยชน์ เช่น การสร้างที่อยู่อาศัย ของใช้ในครัว เรื่องพิธี แต่งงาน การแสดง และอุปกรณ์ทางการเกษตร เป็นต้น ซึ่งชาวปกากะญอจึงถือว่าการใช้ไม้ไผ่ มีความสำคัญกับการดำรงชีวิตมาตั้งแต่ยาวนาน และที่เป็นประโยชน์ในปัจจุบัน คือ การนำไม้ไผ่ตงมา จักสานตะกร้าสำหรับใส่ผัก ข้าวโพด และมันสำปะหลัง ใช้ในฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิต และในชุมชน โดยรวมแล้วการจักสานตะกร้าจากไม้ไผ่เป็นผู้สูงอายุที่จักสานไว้ใช้ในครัวเรือน ซึ่งไม่นิยมจักสาน มีการไปติดต่อซื้อจากที่อื่น ดังนั้นอยากให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้และฝึกหัดด้วยตนเองบ่อย ๆ จะทำได้ไม่ ยาก และเป็นภูมิปัญญาของชนเผ่าที่เคยทำกันมา อยากให้สืบทอดไปสู่คนรุ่นหลังได้ นอกจากนี้ยังสามารถจำหน่ายในชุมชนได้ จึงนับว่าเป็นที่ต้องการของชุมชน

ระหว่างการดำเนินกิจกรรม วิทยากรได้แนะนำไม้ไผ่ที่นำมาใช้ คือ ไม้ไผ่ตง ที่มีตามท้องถื่น โดยไม้ที่นำมาต้องไม่แก่ หรืออ่อนเกินไป จากนั้นได้ให้นักเรียนทุกคนจัดเตรียมไม้ไผ่ และร่วมกัน ปฏิบัติตามขั้นตอนของการจักสาน นักเรียนทุกคนที่เข้าร่วมกิจกรรม มีความตื่นตัว และตั้งใจ ในการได้ ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง มีการสอบถามด้วยความเป็นกันเอง โดยใช้ภาษาชนเผ่าของตนเอง สื่อสาร เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่รวดเร็ว ชัดเจน นักเรียนหลายคนลงมือปฏิบัติเองแล้ว มีความท้อแท้ กลัวทำ ไม่ได้ และไม่ถนัด แต่วิทยากรแนะนำให้มีความอดทน และตั้งใจทำ งานจะประสบความสำเร็จ นักเรียนจึงตั้งใจลงมือปฏิบัติ บรรยากาศมีความสนุกสนาน เพราะทุกคนต้องใช้สมาธิ ระยะเวลาผ่านไป 1 ชั่วโมง นักเรียนหลายคนจักสานตะกร้าเสร็จเรียบร้อย แต่อีกหลายคนตั้งใจทำเพื่อความชนะเลิศ ตนเอง

หลังการดำเนินกิจกรรม ได้นำเสนอผลงาน สรุปความรู้ที่ได้จากการจักสาน นักเรียนทุกคนมี ผลงานนำเสนอ และมีนักเรียนจิตอาสาสรุปความรู้ ขั้นตอนการจักสานได้อย่างครอบคลุม อีกทั้ง นักเรียนถ่ายทอดความรู้สึก การเข้าร่วมกิจกรรมจักสาน ด้วยความภูมิใจ ระยะเวลาการจัดกิจกรรมที่ ไม่มากแต่สามารถจักสานตะกร้าจนสำเร็จได้ เมื่อกิจกรรมจบเรียบร้อย นักเรียนเสนอแนะให้มีการ จัดกิจกรรมจักสานต่อไป โดยใช้เวลาวางหลังเลิกเรียน และ วันหยุดเสาร์ อาทิตย์ในช่วงกลับบ้าน ช่วงเวลาที่จักสานที่บ้านผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการจัดหาไม้ไผ่ และเตรียมไม้ เพื่ออำนวยความสะดวก นักเรียนได้นำผลงานมานำเสนอครู เพื่อน ๆ และนำตะกร้าไปใช้ประโยชน์ในครัวเรือน

2) กิจกรรมทอผ้าประจำถิ่น เช่น เสื่อ กระเป่า ผ้าถุง เป็นต้น

ที่มาและความสำคัญ

การทอผ้า เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งของคนชนเผ่าปกากะญอ เพราะ แต่ก่อนไม่มีการซื้อขาย ไม่มีเงิน และอาศัยอยู่พื้นที่ห่างไกลจากตัวเมือง อีกทั้งใช้ในการนุ่งห่ม การทำพิธีกรรมต่าง ๆ เดิมทอ ผ้าจากฝ้ายที่ปลูกเองในไร่ สมัยก่อนอาศัยอยู่ตามป่าเขา ของใช้ในชีวิตประจำวันจึงได้ประดิษฐ์คิดค้น เอง อุปกรณ์ต่าง ๆ ในการทอผ้า ได้ประยุกต์ใช้วัสดุที่มีตามธรรมชาติ ส่วนใหญ่ผู้ชายเตรียมอุปกรณ์

การทอผ้า ผู้หญิงทอผ้า ผ้าที่ทอขึ้นมา นอกจากเป็นเครื่องแต่งกายที่ใช้ในชีวิตประจำวันทั้งหญิง ชาย ยังมีการแยกชนิดชุดของการแต่งกาย เพราะแต่ละชุดบ่งบอกถึงลักษณะของตัวบุคคล อาทิเด็กหญิง วัยสาว กำหนดให้แต่งกายด้วยเขวาสีขาว เป็นผ้าชิ้นเดียว เท่านั้น เปรียบเสมือนความบริสุทธิ์ หรือ การยังไม่มีครอบครัว เขวายังเป็นชุดที่ใช้ในพิธีแต่งงาน เมื่อหญิงสาวแต่งงาน การแต่งกายด้วยชุดผ้า แยกชิ้นเสื้อและผ้าถุง ส่วนของซำร่วยที่ใช้ในการแต่งงานเพื่อขอบคุณแขกที่มาร่วมงาน หรือใส่ของฝาก ให้กระเป๋าย่างกลับไป จึงมีความนิยมกันมาก ปัจจุบันการทอผ้าลดน้อยลง สะดวกในการซื้อมาใช้ แต่ไม่เพียงพอในการใช้ในพิธีต่าง ๆ ของชนเผ่าปกากะญอ

ตารางที่ 15 วัสดุ - อุปกรณ์ในการทอผ้าประจำถิ่น เช่น เสื้อ กระเป๋า ผ้าถุง

วัสดุ - อุปกรณ์	จำนวน	ราคาต่อหน่วย	จำนวนเงิน (บาท)
ตะเบือะ (ไม้ชิ้นด้าย)	1 อัน		
จ่อแก้ว (เครื่องมือเก็บด้ายเพื่อ ทำเป็นก้อนด้าย)	1 อัน		
ยอแควะ (ที่คาดเอว)	1 อัน	สามารถทำเอง จากวัสดุ	
ไม้พันด้าย	2 อัน	ธรรมชาติที่มีใน	
ด้าทอหล่อ (ไม้ชิ้นด้าย เป็น จุดเริ่มต้นลายผ้า)	1 อัน	ท้องถิ่น โดยส่วน ใหญ่จะใช้ไม้ไผ่	-
ทะติ (ไม้ยึดผ้าหัว ท้ายด้าย)	2 อัน	ต้นหมาก เป็นต้น	
ทะแปะ (ไม้กะแทกผ้า)	1 อัน		
แน (ไม้ยกด้ายสลับกัน)	2 อัน		
กรู (ไม้ทำ ลายดอกผ้า)	3 อัน		
รวม			-

จากตารางที่ 15 พบว่า วัสดุอุปกรณ์ในการทอผ้า ประกอบด้วย 1) ตะเบือะ (ไม้ชิ้นด้าย) 2) จ่อแก้ว (เครื่องมือเก็บด้ายเพื่อทำเป็นก้อนด้าย) 3) ยอแควะ (ที่คาดเอว) 4) ไม้พันด้าย 5) ด้าทอหล่อ (ไม้ชิ้นด้าย เป็นจุดเริ่มต้นลายผ้า) 6) ทะติ (ไม้ยึดผ้าหัว ท้ายด้าย) 7) ทะแปะ (ไม้กะแทกผ้า) 8) แน (ไม้ยกด้ายสลับกัน) 9) กรู (ไม้ทำ ลายดอกผ้า) เป็นต้น

ขั้นตอนการดำเนินการฝึกอบรมกิจกรรมการทอผ้าประจำถิ่น

- แจ้างปฏิทิน วัน เวลา การเข้ารับฝึกอบรม
- ออกแบบกิจกรรมการฝึกอาชีพ ให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมรายกลุ่มและรายบุคคล ศึกษาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เอกสารประกอบการบรรยาย และใบงานในการจัดบันทึกระหว่างการทำดำเนินการอบรม
 - ให้นักเรียนเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ที่มีในท้องถิ่น เช่น ไม้พันได้ ที่คาดเอว เป็นต้น
 - รับฟังบรรยายวิธีการ โดยวิทยากรได้อธิบายที่มาและความสำคัญการทอผ้า เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งของคนชนเผ่าปกากะญอ แต่ก่อนไม่มีการซื้อขาย ไม่มีเงิน และอาศัยอยู่พื้นที่ห่างไกลจากตัวเมือง อีกทั้งใช้ในการนุ่งห่ม การทำพิธีกรรมต่าง ๆ เดิมทอผ้าจากฝ้ายที่ปลูกเองในไร่ สมัยก่อนอาศัยอยู่ตามป่าเขา ของใช้ในชีวิตประจำวันจึงได้ประดิษฐ์คิดค้นเอง อุปกรณ์ต่าง ๆ ในการทอผ้าได้ประยุกต์ใช้วัสดุที่มีตามธรรมชาติ ส่วนใหญ่ผู้ชายเตรียมอุปกรณ์การทอผ้า ผู้หญิงทอผ้า ผ้าที่ทอขึ้นมา นอกจากเป็นเครื่องแต่งกายที่ใช้ในชีวิตประจำวันทั้งหญิง ชาย ยังมีการแยกชนิดชุดของการแต่งกาย เพราะแต่ละชุดบ่งบอกถึงลักษณะของตัวบุคคล อาทิเด็กหญิง วัยสาว กำหนดให้แต่งกายเขวาสีขาว เป็นผ้าชิ้นเดียว เท่านั้น เปรียบเสมือนความบริสุทธิ์ หรือการยังไม่มีครอบครัว เขวาเป็นชุดที่ใช้ในพิธีแต่งงาน เมื่อหญิงสาวแต่งงาน การแต่งกายด้วยชุดผ้าแยกชิ้นเสื้อและผ้าถุง ส่วนของชำร่วยที่ใช้ในการแต่งงานเพื่อขอบคุณแขกที่มาร่วมงาน หรือใส่ของฝาก ให้กระเป๋าย่ามกลับไป จึงมีความนิยมกันมาก ปัจจุบันการทอผ้าลดน้อยลง สะดวกในการซื้อมาใช้ แต่ไม่เพียงพอในการใช้ในพิธีต่าง ๆ ของชนเผ่าปกากะญอ
 - นักเรียนเข้าร่วมฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนการทอผ้า วิทยากรได้นำนักเรียนไปศึกษาการทอผ้าในชุมชนบ้านหนองหลวง
 - วิทยากรฝึกการทอผ้าให้นักเรียนเป็นรายบุคคล
 - นักเรียนทุกคนที่เข้าร่วมฝึกอบรมได้ศึกษาความรู้เพิ่มเติมในการจัดทำบัญชีรายรับ - รายจ่ายของระบบสหกรณ์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการทราบราคาต้นทุนและกำไรที่ลงทุน ผลผลิตจำหน่ายสู่สหกรณ์นักเรียน ตลอดจนการสรุปบัญชีรายรับ - รายจ่ายในการจำหน่ายผลผลิต
 - นักเรียนสรุปความรู้ที่ได้จากการเข้าฝึกอบรม
 - เมื่อเสร็จสิ้นจากการเข้าฝึกอบรม โรงเรียนสนับสนุนให้นักเรียนได้ดำเนินการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง สำหรับนักเรียนที่ผ่านการอบรม ซึ่งนักเรียนกลุ่มดังกล่าวได้สนใจปฏิบัติกิจกรรม นำฝ้ายที่โรงเรียนเตรียมให้กลับไปทอผ้าในครัวเรือน และนำผลงานมานำเสนอพร้อมจำหน่ายให้กับสหกรณ์นักเรียน มีรายได้เสริมในระหว่างเรียนอีกด้วย

วิธีการทอผ้า (กระเป่า)

1. เตรียมอุปกรณ์ในการทอผ้า ประกอบด้วย 1) ทะเบือะ (ไม้ขึ้นด้าย) 2) จ่อแก้ว (เครื่องมือเก็บด้ายเพื่อทำเป็นก้อนด้าย) 3) ยอแควะ (ที่คาดเอว) 4) ไม้เก็บด้าย 5) ต้าทอหล่อ (ไม้ขึ้นด้าย เป็นจุดเริ่มต้นลายผ้า) 6) ทะติ (ไม้ยึดผ้าหัว ท้ายด้าย) 7) ทะแปะ (ไม้กะแทกผ้า) 8) แน (ไม้ยกด้ายสลับกัน) 9) กรู (ไม้ทำ ลายดอกผ้า) เป็นต้น
2. นำด้ายที่เตรียมไว้มาแยกใส่จ่อแก้ว (เครื่องมือเก็บด้ายเพื่อทำเป็นก้อนด้าย) เสร็จแล้วนำด้ายที่เป็นก้อน มาใส่กับทะเบือะ (ไม้ขึ้นด้าย) จำนวน 1 ก้อน (ด้าย 5 ม้วนตามท้องตลาด)
3. เมื่อขึ้นได้เสร็จแล้ว นำมาใส่ ทะติ (ไม้ยึดผ้าหัว ท้ายด้าย) จากนั้นนำต้าทอหล่อ (ไม้ขึ้นด้าย เป็นจุดเริ่มต้นลายผ้า) นำแน (ไม้ยกด้ายสลับกันมาใส่)
4. เตรียมไม้เก็บได้ขนาดยาว 50 เซนติเมตร ขนาดใหญ่เท่าดินสอ ใช้ไม้เก็บได้จากก้อนด้าย เพื่อนำมาใช้สำหรับทอผ้า
5. เตรียมที่คาดเอว โดยทำจากกระสอบ ขนาดตามต้องการของผู้ใช้ โดยจะใช้ยึดกับไม้ยึดตัวเริ่มต้นของการทอผ้า
6. เตรียมอุปกรณ์พร้อม จะเริ่มวางตัวยึดผ้าผูกติดต้นเสา ทำระยะเฉียงและให้มีขนาดพอดีกับที่เรานั่งทอผ้า เสร็จแล้วนำที่คาดเอวผูกติดกับตัวยึดตัวเริ่มต้น จากนั้นเริ่มทอผ้า สอดไม้เก็บด้ายไปมาระหว่างทอผ้าจะยกไม้ที่ใช้สลับยกด้าย ยกสลับไปมาพร้อมสอดไม้เก็บได้ กระแทกด้วยไม้กระแทกด้าย ทำอย่างนี้ไปจนถึงท้ายได้
7. เมื่อเสร็จแล้วนำมา ตัด เย็บ (ส่วนใหญ่จะเย็บด้วยมือ) เพราะไม่มีเครื่องจักร โดยจะเย็บเป็นกระเป๋าย่อม) ซึ่งนิยมนำมาใช้เป็นของชำร่วย ในประเพณีแต่งงานของชนเผ่าปกากะญอ เป็นต้น

สรุปการดำเนินกิจกรรมฝึกอบรมการทอผ้าประจำถิ่น

เริ่มดำเนินกิจกรรม นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และมีความกระตือรือร้น ตรงต่อเวลาที่นัดหมายไว้อย่างสม่ำเสมอ นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม เริ่มตั้งแต่ร่วมกันวางแผนการดำเนินกิจกรรม และการสรุปผล และวิทยากรได้เล่าถึงความเป็นมาของการทอผ้า เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งของคนชนเผ่าปกากะญอ แต่ก่อนไม่มีการซื้อ ขาย ไม่มีเงิน และอาศัยอยู่ที่ห่างไกลจากตัวเมือง อีกทั้งใช้ในการนุ่งห่ม การทำพิธีกรรมต่าง ๆ เดิมทอผ้าจากผ้าฝ้ายที่ปลูกเองในไร่สมัยก่อนอาศัยอยู่ตามป่าเขา ของใช้ในชีวิตประจำวันจึงได้ประดิษฐ์คิดค้นเอง อุปกรณ์ต่าง ๆ ในการทอผ้า ได้ประยุกต์ใช้วัสดุที่มีตามธรรมชาติ ส่วนใหญ่ผู้ชายเตรียมอุปกรณ์การทอผ้าให้ ผู้หญิงทอผ้าที่ทอ นอกจากเป็นเครื่องแต่งกายที่ใช้ในชีวิตประจำวันทั้งหญิง ชาย ยังมีการแยกชนิดชุดของการนำมาแต่งกาย เพราะแต่ละชุดบ่งบอกถึงลักษณะของตัวบุคคล อาทิ เด็กหญิง วัยสาว จะกำหนดให้แต่งกายด้วยเขาสีขาว เป็นผ้าชิ้นเดียว เท่านั้น เปรียบเสมือนความบริสุทธิ์ หรือการยังไม่มีครอบครัว

เขายังเป็นชุดที่ใช้ในพิธีแต่งงาน เมื่อหญิงสาวแต่งงาน การแต่งกายด้วยชุดผ้าแยกชิ้น เสื้อและผ้าถุง ส่วนของชำร่วยที่ใช้ในการแต่งงานเพื่อขอบคุณแขกที่มาร่วมงาน หรือใส่ของฝาก จะให้กระเป๋าย่ามกลับไป จึงมีความนิยมกันมาก ปัจจุบันการทอผ้าลดน้อยลง สะดวกในการซื้อมาใช้ แต่ไม่เพียงพอในการใช้ในพิธีต่าง ๆ จึงอยากให้นักรุ่นใหม่ได้อนุรักษ์สิ่งดีงามที่มีมาตั้งแต่รุ่นปู่ ย่า สืบต่อไป

ระหว่างการดำเนินกิจกรรม หลังจากที่ได้ทราบถึงความสำคัญการทอผ้า นักเรียนได้จัดบันทึกความรู้ สนทนาโต้ตอบร่วมกับวิทยากร จากนั้น ได้แนะนำอุปกรณ์สำหรับใช้ทอผ้า ชื่อเรียกเป็นภาษาปกากะญอ นักเรียนมีความสนใจ และสนทนากลมข้อสงสัย ชื่อเรียกอุปกรณ์ มีความหมายในภาษาไทย อย่างไร จึงได้ทราบว่าอุปกรณ์แต่ละชนิดนั้นมีความหมายอย่างไร นักเรียนสนุกสนาน และจัดบันทึกคำศัพท์ วิทยากรได้นำเสนอ วิธีการทอผ้า ต้องมีการเตรียมอุปกรณ์ให้พร้อม และนำนักเรียนหญิงเรียนรู้การเตรียมอุปกรณ์ และการแนะนำการประกอบอุปกรณ์ เสร็จแล้วนักเรียนลงมือทอผ้า และฝึกเย็บกระเป๋า กิจกรรมนี้นักเรียนสนใจเรียนรู้ และมีสมาธิ จดจ่อกับการทอผ้า มีการซักถามเมื่อสงสัยอย่างเป็นกันเองและอบอุ่น บรรยากาศมีความสงบ เรียบร้อย

หลังการกิจกรรมเสร็จสิ้น นักเรียนได้นำผลงานมานำเสนอ ให้เพื่อน ๆ ครู วิทยากร ได้รับชม และสรุปความรู้จากการทอผ้า โดยนักเรียนได้มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง ได้เสนอแนะในกิจกรรมการทอผ้า และต่อยอดในครัวเรือน หลังการเข้าร่วมกิจกรรมฝึกอบรมเสร็จสิ้น นักเรียนได้นำกลับไปทอผ้าในครัวเรือน นักเรียนได้นำกระเป๋าย่ามมาจำหน่ายให้สหกรณ์นักเรียน ซึ่งได้มีการสนับสนุนการหารายได้ระหว่างเรียนเป็นการปลูกฝังให้นักเรียนได้เรียนรู้วัฒนธรรม และส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกทักษะให้เกิดความชำนาญ นำไปต่อยอดได้ในการใช้ประกอบอาชีพในอนาคต ภายภาคหน้า

ด้านงานอาหาร 1 กิจกรรม คือ

1) กิจกรรมแปรรูปอาหาร/การถนอมอาหาร (การทำหมักไม่ต้อง)

ที่มาและความสำคัญ

การถนอมอาหาร เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่สามารถยืดระยะเวลาของอาหาร ชะลอการเสื่อมเสีย รักษาคุณภาพอาหาร ทั้งรสชาติ และคุณค่าทางอาหารให้มีความปลอดภัย จากสภาพพื้นที่การอยู่อาศัยของชุมชนนักเรียนห่างไกลจากตลาด การถนอมอาหารไว้รับประทานเองช่วงหมดฤดูกาล จึงเป็นอีกทางเลือกเพื่อให้เรามีอาหารที่หลากหลาย มีกินมีใช้ตลอดทั้งปี โดยไม่จำเป็นต้องไปเสียเงินซื้อจากตลาดมาเพื่อใช้ประกอบอาหาร

ตารางที่ 16 วัสดุ อุปกรณ์ ใช้ในการแปรรูปอาหาร/การถนอมอาหาร

วัสดุ - อุปกรณ์	จำนวน	ราคาต่อหน่วย	จำนวนเงิน (บาท)
มีดปอก	8	69	552
เขียง	4	20	80
ถังดำ	6	100	600
ถุงพลาสติกใส ขนาด 20 x 30	3 แพ็ค	58	174
เกลือเม็ด	5	20	100
รวม			1,506

จากตารางที่ 16 พบว่า วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในกิจกรรมการทำหน่อไม้ดอง ประกอบด้วย มีดปอก เขียง ถังดำ ถุงพลาสติกใส ขนาด 20 x 30 และเกลือเม็ด เป็นต้น

ขั้นตอนการดำเนินการฝึกอบรมกิจกรรมแปรรูปอาหาร/การถนอมอาหาร

- แจ้งปฏิทิน วัน เวลา การเข้ารับฝึกอบรม
 - ออกแบบกิจกรรมการฝึกอาชีพ ให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมรายกลุ่มและรายบุคคล ศึกษาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เอกสารประกอบการบรรยาย และใบงานในการจัดบันทึกระหว่างการดำเนินการอบรม

- ให้นักเรียนเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ที่มีในท้องถิ่น เช่น หน่อไม้ไผ่หัก เป็นต้น

- รับฟังบรรยายวิธีการ โดยวิทยากรได้อธิบายที่มาและความสำคัญการทำหน่อไม้ดอง การถนอมอาหาร เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่สามารถยืดระยะเวลาของอาหาร ชะลอการเสื่อมเสีย รักษาคุณภาพอาหาร ทั้งรสชาติ และคุณค่าทางอาหารให้มีความปลอดภัย จากสภาพพื้นที่การอยู่อาศัยของชุมชนนักเรียนห่างไกลจากตลาด การถนอมอาหารไว้รับประทานเองในช่วงหมดฤดูกาล จึงเป็นอีกทางเลือกเพื่อให้เรามีอาหารที่หลากหลาย มีกินมีใช้ตลอดทั้งปี โดยไม่จำเป็นต้องไปเสียเงินซื้อจากตลาดมาเพื่อนำมาประกอบอาหาร

- นักเรียนเข้าร่วมฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนการทำหน่อไม้ดอง โดยวิทยากรนำนักเรียนไปศึกษา และเก็บหน่อไม้ไผ่หักในชุมชน แนะนำวิธีการเก็บหน่อไม้ที่สามารถนำมาใช้ในการทำหน่อไม้ดอง- วิทยากรให้นักเรียนทำหน่อไม้ดองเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม

- นักเรียนทุกคนที่เข้าร่วมฝึกอบรมได้ศึกษาความรู้เพิ่มเติมในการจัดทำบัญชีรายรับ - รายจ่ายของระบบสหกรณ์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการทราบราคาต้นทุนและกำไรที่ลงทุน ผลผลิตจำหน่ายสู่สหกรณ์นักเรียน ตลอดจนการสรุปบัญชีรายรับ - รายจ่ายในการจำหน่ายผลผลิต

- นักเรียนสรุปความรู้ที่ได้จากการเข้าฝึกอบรม

- เมื่อเสร็จสิ้นจากการเข้าฝึกอบรม โรงเรียนสนับสนุนให้นักเรียนได้ดำเนินการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง สำหรับนักเรียนที่ผ่านการอบรม ได้นำกลับไปต่อยอดในครัวเรือนของตัวเอง สร้างรายได้เสริมระหว่างเรียน

วิธีการทำหน่อไม้ดอง

1. นำหน่อไม้มาแกะเปลือกออก นำมิดหั่นส่วนที่แก่ออก ให้เหลือส่วนที่อ่อน
2. จากนั้นนำมาหั่นเป็นชิ้นบาง ๆ เมื่อหั่นเสร็จแล้ว นำไปล้างน้ำเปล่าให้สะอาด
3. นำเกลือเม็ดที่เตรียมไว้ล้างน้ำให้สะอาด เพื่อล้างสิ่งสกปรกที่ปนมากับเกลือ
4. นำหน่อไม้ที่ล้างน้ำเสร็จมาใส่ในถังสีดามีฝาที่เตรียมไว้ จากนั้นนำเกลือใส่ลงไป โดยใส่ในปริมาณ หน่อไม้ 15 กิโลกรัม ใส่เกลือเม็ด ครึ่งกิโลกรัม
5. เมื่อเสร็จแล้ว ให้ปิดฝาดังคำ แซ่เกลือทิ้งไว้ 24 ชั่วโมง
6. นำออกจากถังดอง ล้างให้สะอาด และล้างเกลือเม็ดเพื่อจะใส่อีกรอบ
7. ใส่เกลือในหน่อไม้ปริมาณเดิม แล่นำมาใส่ในถุงพลาสติกใสตามขนาดที่ต้องการ ถ้าเราต้องการรับประทานหน่อไม้ดองเร็ว สามารถลดปริมาณเกลือได้
8. ประมาณ 7 วัน สามารถนำมาประกอบอาหารได้ตามต้องการ และสามารถเก็บไว้ได้นานถึง 1 ปี

สรุปการดำเนินกิจกรรมการถนอมอาหาร (การทำหน่อไม้ดอง)

เริ่มต้นการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และมีความกระตือรือร้น ตรงต่อเวลาที่นัดหมายไว้อย่างสม่ำเสมอ ร่วมกันวางแผน การออกแบบกิจกรรม การดำเนินกิจกรรม และการสรุปผล อาทิ การศึกษาข้อมูล การสอบถามจากวิทยากรจิตอาสาในชุมชน การเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ วิทยากรจากชุมชน นางสาววิมุตตา ทิพย์ภริภัท ให้ความรู้ในการคัดเลือกหน่อไม้ที่นำมาทำหน่อไม้ดอง โดยเราใช้หน่อไม้หก ที่ขึ้นตามบริเวณรอบ ๆ ภูเขาในชุมชน ส่วนใหญ่แล้วจะไม่มีกรรมกรนำมาหมักดอง นิยมขายหน่อไม้สด ให้พ่อค้าในชุมชนที่มารับซื้อ อีกทั้งให้ความรู้ในการเข้าไปเก็บหน่อไม้ในป่า ซึ่งปกติแล้วเปิดป่า 2 เดือน ในเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม ของทุก ๆ ปี เพื่อเป็นการอนุรักษ์ป่าไม้ให้ยังคงอยู่ ในการเก็บหน่อไม้เช่นเดียวกัน เก็บหน่อไม้ ไม่เกิน 2-3 ในต้นเดียว เพื่อให้คนอื่นที่มาเก็บภายหลังได้เก็บหน่อไม้ด้วย เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ชุมชนได้ยึดถือปฏิบัติกันมา

ระหว่างการดำเนินกิจกรรม หลังจากได้ทราบถึงความสำคัญของการทำหน่อไม้ นักเรียนได้จัดบันทึก สนทนา ตอบคำถาม วิทยากรให้แนะนำขั้นตอนการทำหน่อไม้ดอง จากนั้นได้ร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม และให้นักเรียนฝึกปฏิบัติด้วยตนเองตามขั้นตอน นักเรียนสามารถทำกิจกรรมได้ มีความ

สนุกสนาน ยิ้มแย้มแจ่มใส สร้างบรรยากาศด้วยการร้องเพลง พูดคุยกัน แต่ขั้นตอนนักเรียนได้ร่วมมือกันทำให้ผลงานออกมาสำเร็จด้วยดี

หลังดำเนินกิจกรรม นักเรียนได้สรุปความรู้ และเล่าถึงความรู้สึกของการทำกิจกรรมการถนอมอาหาร นักเรียนบางคนมีหน่อไม้ที่บ้านแต่ไม่เคยนำมาทำการหมักดอง ซึ่งเป็นการรับเอาความรู้ใหม่ บางคนตื่นเต้นและภูมิใจ และสามารถปฏิบัติด้วยตนเองได้ ร่วมมือช่วยกันทำกิจกรรมจนสำเร็จ และนักเรียนมีข้อเสนอแนะ อยากรู้ให้ดำเนินกิจกรรมต่อไป เมื่อเสร็จสิ้นการอบรม จึงมีการดำเนินการทำหน่อไม้ดอง จำนวน 7 ครั้ง ซึ่งนักเรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเองทุก ๆ ขั้นตอน ทางโรงเรียนจึงสนับสนุนกิจกรรมโดยการรับซื้อผลผลิตหน่อไม้ดองเข้าสู่สหกรณ์นักเรียน เพื่อมาประกอบอาหารสำหรับนักเรียนเข้าเย็น การใช้ในการประกอบอาหารได้สอบถามนักเรียนบางคน ที่รับประทานเมนูแกงไก่หน่อไม้ดอง นักเรียนให้คำแนะนำ อร่อย สะอาด ไม่มีกลิ่น อีกทั้งยังแจกจ่ายให้คุณครูในโรงเรียนนำไปประกอบอาหาร ได้รับคำแนะนำสามารถนำไปทำได้หลากหลายเมนู อยากรู้ให้มีการทำกิจกรรมอีกเมื่อถึงฤดูกาลหน่อไม้ นอกจากนี้ยังมีเงินหมุนเวียนจากการจำหน่ายให้สหกรณ์นักเรียน โดยจะดำเนินการต่อยอดครั้งต่อไป

ตอนที่ 3 ประเมินผลการใช้แนวทางฝึกทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณทลจินดา

ประเมินผลการใช้แนวทางฝึกทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณทลจินดา ผู้วิจัยได้แสดงผลการประเมินพึงพอใจ เป็น 2 ส่วน ได้แก่ แสดงผลการประเมินความพึงพอใจในการฝึกอบรมกิจกรรมฝึกทักษะอาชีพทั้งหมด 5 กิจกรรม และแสดงผลการประเมินของนักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรมรายกิจกรรม 5 กิจกรรม ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 17 ความพึงพอใจในการฝึกอบรมฝึกทักษะอาชีพทั้งหมด 5 กิจกรรม

รายการ	สรุปผลการประเมิน ความพึงพอใจ		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล
ด้านวิทยากร			
1. การแต่งกาย และบุคลิกภาพโดยรวม	4.00	0.00	มาก
2. วิทยากรมีความรู้ความสามารถที่ตรงกับกิจกรรมที่ฝึกอบรม	5.00	0.00	มากที่สุด
3. สามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างชัดเจน	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	4.67	0.47	มากที่สุด
ด้านเนื้อหา			
4. เนื้อหามีความเข้าใจง่ายและตรงประเด็น	5.00	0.00	มากที่สุด
5. จัดลำดับเนื้อหาเหมาะสมและสอดคล้องกับวัยของนักเรียน	4.97	0.19	มากที่สุด
6. มีการตอบปัญหาข้อสงสัยระหว่างการฝึกอบรมอย่างชัดเจน ตรงประเด็น	4.07	0.26	มาก
7. มีเอกสารประกอบการฝึกอบรม	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	4.76	0.43	มากที่สุด
ด้านอาคารสถานที่/ อุปกรณ์/ระยะเวลา			
8. อุปกรณ์เพียงพอสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรม	5.00	0.00	มากที่สุด
9. ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการฝึกอบรม	\bar{x}	S.D.	แปลผล
10. ระยะเวลามีความเหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
11. สถานที่เพียงพอต่อผู้เข้ารับการฝึกอบรม	4.79	0.41	มากที่สุด
12. โดยภาพรวมที่มีต่อการจัดฝึกอบรมของวิทยากร	4.97	0.19	มากที่สุด
รวม	4.77	0.43	มากที่สุด

ตารางที่ 17 (ต่อ)

รายการ	สรุปผลการประเมิน ความพึงพอใจ		
	ด้านนักเรียน		
13. นักเรียนมีความสนใจและมีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วม ฝึกอบรม	4.72	0.59	มากที่สุด
14. นักเรียนตรงต่อเวลา	4.76	0.58	มากที่สุด
15. นักเรียนมีส่วนร่วมในการสาธิตร่วมกับวิทยากรที่กำหนดให้	4.66	0.61	มากที่สุด
16. นักเรียนมีการบันทึกความรู้ระหว่างการฝึกอบรม	4.69	0.60	มากที่สุด
17. นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็น ชักถาม ประเด็นข้อสงสัย	4.62	0.62	มากที่สุด
18. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการเข้ารับการฝึกอบรมครั้งนี้	4.69	0.60	มากที่สุด
19. นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในครัวเรือนได้	4.72	0.59	มากที่สุด
20. โดยภาพรวมแล้วนักเรียนพึงพอใจในการฝึกอบรมครั้งนี้ในระดับใด	4.79	0.56	มากที่สุด
รวม	4.73	0.50	มากที่สุด

จากตารางที่ 17 พบว่า นักเรียนเข้ารับการฝึกอบรมทักษะอาชีพทั้ง 5 กิจกรรม ในส่วน
ประเด็นการประเมินความพึงพอใจ 4 ประเด็นดังนี้ นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมทักษะ
อาชีพทั้ง 5 กิจกรรม โดยรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.73 (S.D.=0.50)
เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด จำนวน 4 ด้าน ดังนี้
ด้านวิทยากรมีความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.67 (S.D.=0.47) ด้านเนื้อหา มีความพึงพอใจมาก
ที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.76 (S.D.=0.43)ด้านอาคารสถานที่/ อุปกรณ์/ระยะเวลา มีความพึงพอใจมากที่สุด
มีค่าเฉลี่ย 4.71 (S.D.=0.59) และด้านนักเรียน มีความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.67 (S.D.=0.47)

ตารางที่ 18 ผลการประเมินของนักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรมปลูกพืชผักสวนครัว

รายการ	สรุปผลการประเมิน ความพึงพอใจ		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล
ด้านกิจกรรม			
1.นักเรียนได้รับความรู้เข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมปลูกพืชผักสวนครัว	4.86	0.35	มากที่สุด
2.นักเรียนสามารถอธิบายกระบวนการและขั้นตอนของกิจกรรมปลูกพืชผักสวนครัวได้	4.76	0.51	มากที่สุด
3.นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมที่มอบหมายให้สำเร็จด้วยตนเองได้	4.76	0.51	มากที่สุด
4.นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มที่มอบหมายให้สำเร็จได้	4.76	0.51	มากที่สุด
5.นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมปลูกพืชผักสวนครัว	4.76	0.51	มากที่สุด
6. นักเรียนตรงต่อเวลาในการกิจกรรมสม่ำเสมอ	4.79	0.49	มากที่สุด
7. นักเรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในครัวเรือนได้	4.79	0.49	มากที่สุด
8.โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจในการทำกิจกรรมปลูกพืชผักสวนครัวในระดับใด	4.76	0.51	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.78	0.48	มากที่สุด
ด้านผลงานของนักเรียน			
9.นักเรียนนำเสนอผลงานในรูปแบบกลุ่มเชิงประจักษ์	4.76	0.51	มากที่สุด
10.นักเรียนนำเสนอผลงานในรูปแบบรายบุคคลเชิงประจักษ์	4.76	0.51	มากที่สุด
11.นักเรียนคิดว่า สามารถนำไปประกอบเป็นอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาได้	4.83	0.47	มากที่สุด
12.โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจต่อผลงานในระดับใด	4.76	0.51	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.78	0.49	มากที่สุด
รวมทุกประเด็น	4.78	0.49	มากที่สุด

จากตารางที่ 18 พบว่า นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติกิจกรรมรายด้าน กิจกรรมปลูกพืชผักสวนครัว ในส่วนประเด็นการประเมินความพึงพอใจ 2 ประเด็นดังนี้ นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการฝึกปฏิบัติกิจกรรมปลูกพืชผักสวนครัว โดยรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.78 (S.D.=0.49) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด จำนวน 2 ด้าน ดังนี้ ด้าน

กิจกรรม มีความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.78 (S.D.=0.48) ด้านผลงานของนักเรียน มีความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.78 (S.D.=0.49)

ตารางที่ 19 ผลการประเมินของนักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรมจักสาน

รายการ	สรุปผลการประเมิน		
	ความพึงพอใจ		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล
ด้านกิจกรรม			
1.นักเรียนได้รับความรู้เข้าใจ เกี่ยวกับจักสาน	4.79	0.49	มากที่สุด
2.นักเรียนสามารถอธิบายกระบวนการและขั้นตอนของการจักสานได้	4.66	0.67	มากที่สุด
3.นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมที่มอบหมายให้สำเร็จด้วยตนเองได้	4.69	0.60	มากที่สุด
4.นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มที่มอบหมายให้สำเร็จได้	4.66	0.67	มากที่สุด
5.นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมจักสาน	4.62	0.73	มากที่สุด
6. นักเรียนตรงต่อเวลาในการกิจกรรมสม่ำเสมอ	4.62	0.73	มากที่สุด
7. นักเรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในครัวเรือนได้	4.66	0.67	มากที่สุด
8.โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจในการทำกิจกรรมจักสานในระดับใด	4.66	0.67	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.67	0.65	มากที่สุด
ด้านผลงานของนักเรียน			
9.นักเรียนนำเสนอผลงานในรูปแบบกลุ่มเชิงประจักษ์	4.66	0.67	มากที่สุด
10.นักเรียนนำเสนอผลงานในรูปแบบรายบุคคลเชิงประจักษ์	4.62	0.73	มากที่สุด
11.นักเรียนคิดว่า สามารถนำไปประกอบเป็นอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาได้	4.66	0.67	มากที่สุด
12.โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจต่อผลงานในระดับใด	4.66	0.67	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.66	0.66	มากที่สุด
รวมทุกประเด็น	4.66	0.66	มากที่สุด

จากตารางที่ 19 พบว่า นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติกิจกรรมรายด้าน กิจกรรมการจักสานในส่วน ประเด็นการประเมินความพึงพอใจ 2 ประเด็นดังนี้ นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการฝึกปฏิบัติกิจกรรม จักสาน โดยรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.66 (S.D.=0.66) เมื่อพิจารณาแยก เป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด จำนวน 2 ด้าน ดังนี้ ด้านกิจกรรม มีความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.67 (S.D.=0.65) ด้านผลงานของนักเรียน มีความพึงพอใจ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.66 (S.D.=0.66)

ตารางที่ 20 ผลการประเมินของนักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรมเพาะเห็ดนางฟ้า

รายการ	สรุปผลการประเมิน		
	ความพึงพอใจ		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล
ด้านกิจกรรม			
1.นักเรียนได้รับความรู้เข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมเพาะเห็ดนางฟ้า	4.79	0.56	มากที่สุด
2.นักเรียนสามารถอธิบายกระบวนการและขั้นตอนของการเพาะเห็ดนางฟ้าได้	4.59	0.73	มากที่สุด
3.นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมที่มอบหมายให้สำเร็จด้วยตนเองได้	4.55	0.74	มากที่สุด
4.นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มที่มอบหมายให้สำเร็จได้	4.55	0.74	มากที่สุด
5.นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมเพาะเห็ดนางฟ้า	4.59	0.73	มากที่สุด
6. นักเรียนตรงต่อเวลาในการกิจกรรมสม่ำเสมอ	4.59	0.78	มากที่สุด
7. นักเรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในครัวเรือนได้	4.62	0.73	มากที่สุด
8.โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจในการทำกิจกรรมเพาะเห็ดนางฟ้าในระดับใด	4.59	0.78	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.61	0.72	มากที่สุด
ด้านผลงานของนักเรียน			
9.นักเรียนนำเสนอผลงานในรูปแบบกลุ่มเชิงประจักษ์	4.59	0.73	มากที่สุด
10.นักเรียนนำเสนอผลงานในรูปแบบรายบุคคลเชิงประจักษ์	4.52	0.78	มากที่สุด
11.นักเรียนคิดว่า สามารถนำไปประกอบเป็นอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาได้	4.59	0.73	มากที่สุด
12.โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจต่อผลงานในระดับใด	4.59	0.73	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.57	0.74	มากที่สุด
รวมทุกประเด็น	4.59	0.72	มากที่สุด

จากตารางที่ 20 พบว่า นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติกิจกรรมรายด้าน กิจกรรมการเพาะเห็ดนางฟ้า ในส่วนประเด็นการประเมินความพึงพอใจ 2 ประเด็นดังนี้ นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการฝึกปฏิบัติ กิจกรรมการเพาะเห็ดนางฟ้า โดยรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.59 (S.D.=0.72) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด จำนวน 2 ด้าน ดังนี้ ด้านกิจกรรม มีความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.61 (S.D.=0.72) ด้านผลงานของนักเรียน มีความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.59 (S.D.=0.72)

ตารางที่ 21 ผลการประเมินของนักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรมแปรรูปอาหาร/ถนอมอาหาร (หน่วยไม่ดอง)

รายการ	สรุปผลการประเมิน		
	ความพึงพอใจ		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล
ด้านกิจกรรม			
1. นักเรียนได้รับความรู้เข้าใจ เกี่ยวกับการทำหน่อไม้ดอง	4.72	0.65	มากที่สุด
2. นักเรียนสามารถอธิบายกระบวนการและขั้นตอน	4.59	0.73	มากที่สุด
3. นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมที่มอบหมายให้สำเร็จด้วยตนเองได้	4.55	0.78	มากที่สุด
4. นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มที่มอบหมายให้สำเร็จได้	4.59	0.73	มากที่สุด
5. นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมการทำหน่อไม้ดอง	4.55	0.78	มากที่สุด
6. นักเรียนตรงต่อเวลาในการกิจกรรมสม่ำเสมอ	4.55	0.78	มากที่สุด
7. นักเรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในครัวเรือนได้	4.62	0.73	มากที่สุด
8. โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับใด	4.59	0.73	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.59	0.73	มากที่สุด
ด้านผลงานของนักเรียน			
9. นักเรียนนำเสนอผลงานในรูปแบบกลุ่มเชิงประจักษ์	4.59	0.73	มากที่สุด
10. นักเรียนนำเสนอผลงานในรูปแบบรายบุคคลเชิงประจักษ์	4.55	0.7	มากที่สุด
11. นักเรียนคิดว่าสามารถนำไปประกอบเป็นอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาได้	4.59	0.78	มากที่สุด
12. โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจต่อผลงานในระดับใด	4.55	0.788	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.57	0.76	มากที่สุด
รวมทุกประเด็น	4.59	0.74	มากที่สุด

จากตารางที่ 21 พบว่า นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติกิจกรรมรายด้าน กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมการทำ
 หน่อไม้ดอง ในส่วนประเด็นการประเมินความพึงพอใจ 2 ประเด็นดังนี้ นักเรียนมีความพึงพอใจต่อ
 การฝึกปฏิบัติกิจกรรมการทำหน่อไม้ดองโดยรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.59
 (S.D.=0.74) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด จำนวน 2
 ด้าน ดังนี้ ด้านกิจกรรม มีความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.59 (S.D.=0.73) ด้านผลงานของ
 นักเรียน มีความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.57 (S.D.=0.76)

ตารางที่ 22 ผลการประเมินของนักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรมทอผ้าประจำถิ่น

รายการ	สรุปผลการประเมิน ความพึงพอใจ		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล
ด้านกิจกรรม			
1.นักเรียนได้รับความรู้เข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมทอผ้าประจำถิ่น	4.66	0.72	มากที่สุด
2.นักเรียนสามารถอธิบายกระบวนการและขั้นตอน	4.31	0.81	มากที่สุด
3.นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมที่มอบหมายให้สำเร็จด้วยตนเองได้	4.34	0.86	มากที่สุด
4.นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มที่มอบหมายให้สำเร็จได้	4.59	0.82	มากที่สุด
5.นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมทอผ้าประจำถิ่น	4.34	0.86	มากที่สุด
6. นักเรียนตรงต่อเวลาในการกิจกรรมสม่ำเสมอ	4.34	0.86	มากที่สุด
7. นักเรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในครัวเรือนได้	4.48	0.87	มากที่สุด
8.โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับใด	4.55	0.87	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.45	0.83	มากที่สุด
ด้านผลงานของนักเรียน			
9.นักเรียนนำเสนอผลงานในรูปแบบกลุ่มเชิงประจักษ์	4.59	0.82	มากที่สุด
10.นักเรียนนำเสนอผลงานในรูปแบบรายบุคคลเชิงประจักษ์	4.48	0.87	มากที่สุด
11.นักเรียนคิดว่า สามารถนำไปประกอบเป็นอาชีพหลังสำเร็จ การศึกษาได้	4.52	0.83	พึงพอใจ มากที่สุด
12.โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจต่อผลงานในระดับใด	4.59	0.82	พึงพอใจ มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.54	0.83	มากที่สุด
รวมทุกประเด็น	4.48	0.83	มากที่สุด

จากตารางที่ 22 พบว่า นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติกิจกรรมรายด้าน กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมทอผ้า ประจำถิ่น ในส่วนประเด็นการประเมินความพึงพอใจ 2 ประเด็นดังนี้ นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการฝึกปฏิบัติกิจกรรมทอผ้าประจำถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.48 (S.D.=0.83) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด จำนวน 2 ด้าน ดังนี้ ด้านกิจกรรม มีความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.45 (S.D.=0.83) ด้านผลงานของนักเรียน มีความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.54 (S.D.=0.83)

สรุปการประเมินความพึงพอใจจากการสอบถาม ผู้เกี่ยวข้อง (ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา กำนันตำบลสามหมื่น ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ครู และวิทยากรจิตอาสา) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ข้อเสนอแนะ ผู้เกี่ยวข้อง (ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา กำนันตำบลสามหมื่น ผู้ใหญ่บ้าน ครู และวิทยากรจิตอาสา) สรุปว่า จากการดำเนินจัดอบรมกิจกรรมฝึกทักษะทักษะอาชีพทั้งหมด 3 ด้าน 5 กิจกรรม คือ ด้านงานเกษตร 2 กิจกรรม ด้านงานประดิษฐ์ 2 กิจกรรม ด้านอาหาร 1 กิจกรรม ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก การดำเนินกิจกรรมฝึกอบรมได้เสร็จสิ้นทุกกิจกรรม เป็นไปด้วยความเรียบร้อย สนุกสนาน และทำทนายสำหรับนักเรียน กิจกรรมที่ได้ฝึกอบรมนั้น นอกจากนักเรียนจะได้รับความรู้และความเข้าใจ ได้ลงมือปฏิบัติ มีการนำความรู้ที่ได้ไปดำเนินการจัดกิจกรรมต่อไป อย่างต่อเนื่อง และได้รับความอนุเคราะห์จากผู้เกี่ยวข้อง (ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา กำนันตำบลสามหมื่น ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ครู และวิทยากรจิตอาสา) เข้าร่วมการประเมินผลงานของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมและต่อยอดกิจกรรม ในช่วงเดือนกันยายน พ.ศ. 2565 โดยเข้าเยี่ยมผลงานกิจกรรมที่นักเรียนได้ดำเนินการ ทั้ง 5 กิจกรรม นักเรียนได้เสนอ ให้ข้อมูลและความรู้กิจกรรมต่าง ๆ กับผู้ที่สนใจสอบถาม ให้ข้อเสนอแนะ คำชม กล่าวว่ กิจกรรมการฝึกทักษะอาชีพที่จัดทำขึ้น มีความเหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในวัยที่กำลังจะสำเร็จการศึกษาในภาคบังคับ ซึ่งถ้านักเรียนที่ไม่มีความพร้อมที่จะศึกษาต่อ เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ให้นักเรียนได้ค้นพบตัวเอง และได้มีทักษะอาชีพทักษะชีวิตที่ได้จากการเรียนรู้ เข้าใจ และลงมือปฏิบัติจนเกิดความชำนาญ สามารถใช้ไปประกอบเป็นอาชีพและสร้างเป็นรายได้เสริม นอกจากนี้ยังปลูกฝังให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และสร้างวินัยให้กับนักเรียนให้มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ มีความซื่อสัตย์และสุจริตกับงานที่ได้รับมอบหมาย อยากให้มีการดำเนินกิจกรรมฝึกทักษะอาชีพต่อไปอย่างต่อเนื่อง และจัดกิจกรรมจากรุ่นพี่ส่งต่อรุ่นน้องเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี จากนั้นนักเรียนได้นำผลงานที่ได้จากการดำเนินกิจกรรม มอบให้และ

แบ่งปัน อาทิ กระเป่าผ้าทอ หน่อไม้ดอง ผักสวนครัว และเห็ดนางฟ้าให้ผู้เกี่ยวข้องที่เข้ามาเยี่ยมชมผลงาน

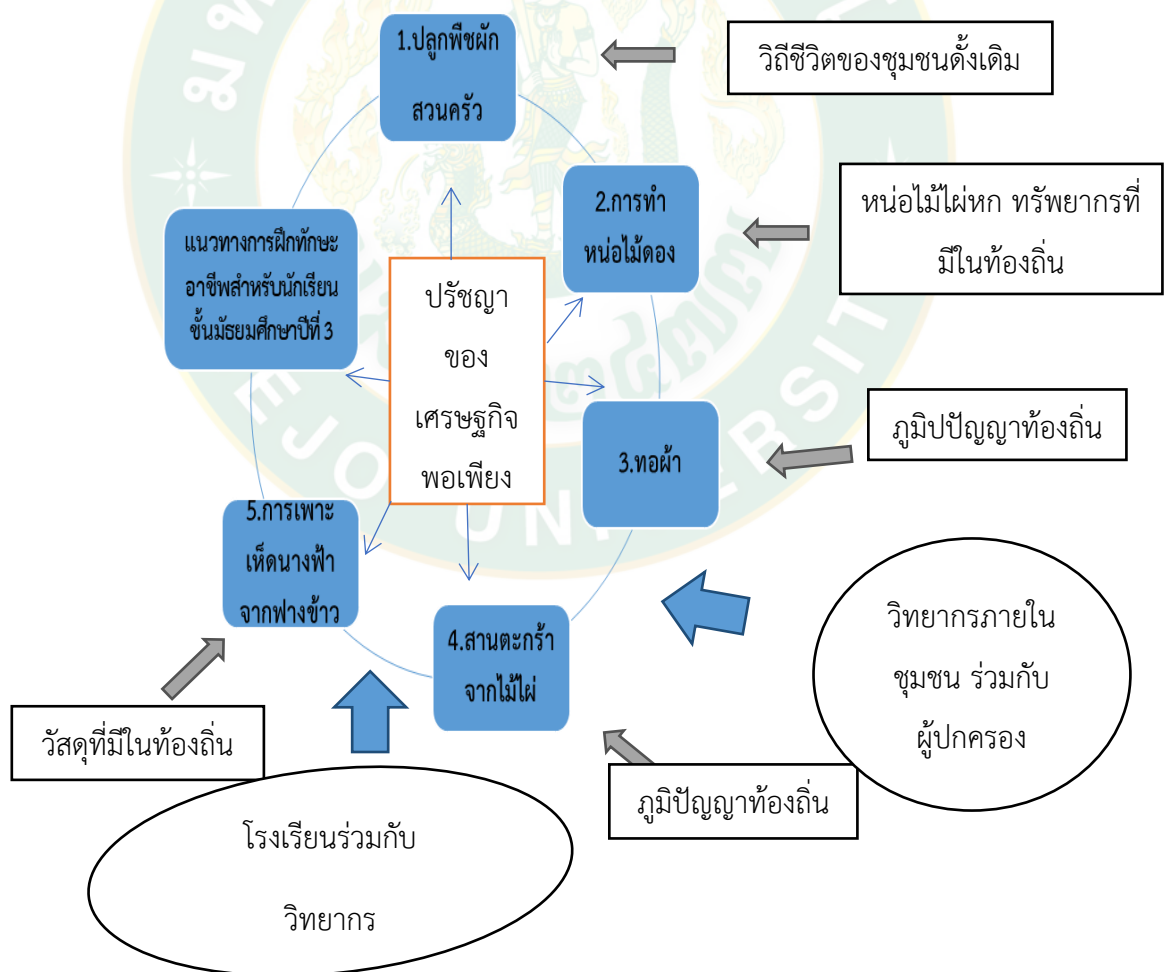
ข้อเสนอแนะจากผู้ปกครองนักเรียน

จากการดำเนินจัดอบรมกิจกรรมฝึกทักษะทักษะอาชีพทั้งหมด 3 ด้าน 5 กิจกรรม คือ ด้านงานเกษตร 2 กิจกรรม ด้านงานประดิษฐ์ 2 กิจกรรม ด้านอาหาร 1 กิจกรรม ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้ปกครองมีความประทับใจตั้งแต่วันประชุมในการเลือกอาชีพที่จะให้บุตรหลานได้ฝึกทักษะ เพราะอยากให้มีความชีวิตและทักษะอาชีพไว้ติดตัว ถึงแม้ว่าจะเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นหรือไม่เรียนต่อ อย่างน้อยมีวิชาติดตัว จากการสังเกตบุตรหลานเมื่อเสร็จสิ้นจากการอบรมฝึกทักษะอาชีพ กลับบ้านไปเล่าเรื่อง และความรู้ให้ฟัง จนกระทั่งอยากนำกิจกรรมที่ได้ฝึกมาแล้ว นำกลับไปใช้ที่บ้าน จึงได้สนับสนุนและดูแล ตลอดจนเป็นที่ปรึกษา อาทิ 1) การนำกิจกรรมปลูกพืชผักสวนครัวไปดำเนินการเองที่บ้าน ผู้ปกครองยังคงคอยดูแลและสังเกตอย่างใกล้ชิด ตั้งแต่การเริ่มเตรียมแปลง จนถึง การดูแลรักษาให้ผักเจริญเติบโต และสวยงาม มีความภูมิใจมาก และดีใจที่บุตรหลานมีทักษะชีวิตลงมือปฏิบัติด้วยตนเองและเกิดผลสำเร็จ อีกทั้งเมื่อผักเจริญเติบโต สามารถเก็บไปประกอบอาหารได้ บุตรหลานได้นำผักที่ปลูกแบ่งให้เพื่อนบ้าน และยังสามารถแบ่งให้คุณครูที่โรงเรียนอีกด้วย 2) การทอผ้ามีความสำคัญสำหรับครอบครัวที่มีบุตรสาว ซึ่งต้องทอผ้าเป็น เพื่อนำไปเป็นของขวัญเมื่อแต่งงาน และปัจจุบันยังคงมีความต้องการผ้าทอเป็นอย่างมาก จึงสนับสนุนบุตรสาวให้ฝึกทักษะอาชีพนี้ให้ชำนาญ อีกทั้งอนุรักษ์ผ้าทอประจำชนเผ่าปกากะญอไว้สืบต่อไป 3) การทำหน่อไม้ดอง นอกจากจะเป็นการถนอมอาหารไว้รับประทานเมื่อหมดฤดูกาลหน่อไม้สด การดองยังเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้มีอาหารไว้กินนาน ๆ และสามารถนำไปจำหน่ายในชุมชนได้อีก เพราะส่วนใหญ่แล้ว ชุมชนจะไม่ได้ทำหน่อไม้ดอง เก็บหน่อไม้สดส่งขายให้พ่อค้าที่รับซื้อในชุมชน กิโลกรัมละ 5 บาท และนอกจากนี้เพิ่มมูลค่าของสินค้าเมื่อจำหน่ายหน่อไม้ดอง ในครัวเรือนจึงได้นำมาลองทำหน่อไม้ดองขาย สามารถเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว 4) การจักสานตะกร้าจากไม้ไผ่ เป็นภูมิปัญญาของคนวิถีชีวิตของชนเผ่า มีความผูกพันกันมานาน ใช้ไม้ไผ่ในการทำประโยชน์ต่าง ๆ อาทิ การทำภาชนะถ้วย ช้อน หุงข้าว สร้างบ้าน แต่ปัจจุบันได้พัฒนาไปตามสมัย จึงลดการใช้ไม้ไผ่ มีบางส่วนเท่านั้นที่ยังนำมาใช้ประโยชน์ เช่น ตะกร้าใส่ข้าวโพด สุ่มไก่ ที่ดักหนู ที่ดักปลา แต่สิ่งที่มีความต้องการใช้มากก็คือ ตะกร้าใส่ข้าวโพด เนื่องจากชุมชนได้ทำการเกษตรพืชเชิงเดี่ยวมาก จึงเป็นสิ่งที่ดีที่เห็นบุตรหลานได้ฝึกทักษะการจักสานไม้ไผ่ ไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะทำได้ แต่ถ้าฝึกบ่อย ๆ ฝีมือจะมีความประณีตมากขึ้น อีกทั้งยังฝึกสมาธิและความอดทนในการจักสาน 5) การเพาะเห็ดนางฟ้า ชุมชนมีความต้องการมาก และยังไม่มีการทำเป็นอาชีพเสริมในชุมชน จึงถือว่ากิจกรรมนี้เป็นประโยชน์ เพราะต้องทำหลายขั้นตอน และไม่กล้าลงทุน แต่เมื่อได้รับประทานผลผลิตที่บุตรหลานได้เข้าฝึกทักษะอาชีพ มีความสนใจที่จะเข้าร่วมฝึก

ทางโรงเรียนจึงมีการดำเนินกิจกรรมการเพาะเห็ดนางฟ้าอย่างต่อเนื่อง จึงได้เข้าร่วมดำเนินกิจกรรมกับบุตรหลาน ได้ลงมือปฏิบัติ จนสำเร็จ และนำไปต่อยอดใช้ในครัวเรือน อยากให้ผู้ดูแลกิจกรรมฝึกทักษะอาชีพ ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมและคอยดูแลเอาใจใส่อย่างต่อเนื่อง ขอขอบคุณทางโรงเรียนที่ได้ส่งเสริมบุตรหลานให้เห็นคุณค่าในตัวเอง และปลูกฝังการพึ่งพาตนเอง ให้มีผักที่สามารถนำมาประกอบอาหาร ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน อีกทั้งได้สร้างมิตรไมตรีกับเพื่อนร่วมบ้าน อีกทั้งสามารถนำไปสร้างเป็นอาชีพเสริมได้อีก

แนวทางการฝึกทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณศลจินดา ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

จากการดำเนินจัดกิจกรรม 5 กิจกรรม และประเมินผลแนวทางจากการดำเนินกิจกรรมรายบุคคล และกิจกรรมรายกลุ่ม ซึ่งมีการกำหนดแนวทางฝึกทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ดังนี้

ภาพที่ 5 แผนภูมิรูปภาพแสดงถึงการกำหนดแนวทางในการฝึกทักษะอาชีพ

จากภาพที่ 5 แผนภูมิภาพแสดงถึงการกำหนดแนวทางในการฝึกทักษะอาชีพสำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า แนวทางการฝึกทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้นำ
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจกรรมการฝึกอบรม 5 กิจกรรม กิจกรรม
ปลูกพืชผักสวนครัว กิจกรรมแปรรูปอาหาร (การทำหม้อไม้ตอง) กิจกรรมการทอผ้า กิจกรรมจักสาน
ตะกร้าจากไม้ไผ่ กิจกรรมเพาะเห็ดนางฟ้าจากฟางข้าว โดยยึดหลักของความพอเพียง พอประมาณ
มีเหตุผลในการเลือกวัสดุและอุปกรณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีวิทยากรในชุมชนได้มีส่วนร่วมกับ
โรงเรียนในการดำเนินจัดกิจกรรม รวมถึงการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด ตลอดจน
การร่วมอนุรักษ์ รักษาให้คงอยู่คู่กับวิถีชีวิตของชุมชน และได้มีการระเมินการดำเนินกิจกรรม
5 กิจกรรม เพื่อนำใช้ประโยชน์ในการฝึกทักษะอาชีพ จนสามารถประกอบอาชีพได้เมื่อสำเร็จ
การศึกษา

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การหาแนวทางสำรวจความต้องการฝึกทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ และวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบริบทพื้นที่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก 2) เพื่อสำรวจความต้องการฝึกทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก และผู้เกี่ยวข้อง 3) เพื่อประเมินผลการใช้แนวทางการฝึกทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง แบบสำรวจและแบบประเมินความพึงพอใจ ผู้วิจัยได้สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ตามลำดับดังต่อไปนี้

สรุปผล

1. ศึกษาบริบทพื้นที่

บริบทพื้นที่ตำบลสามหมื่น เป็นภูเขาสูงร้อยละ 80 สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ระหว่าง 350 - 900 เมตร ห่างไกลจากชุมชนเมือง ชุมชนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง หรือที่เรียกว่า “ปกากะญอ” อาศัยกระจายกันอยู่เป็นย่อมบ้านตามเทือกเขากว่า 40 หย่อมบ้าน แต่ละหย่อมบ้านมีประมาณ 5 - 10 ครัวเรือน ชาวกะเหรี่ยงตำบลสามหมื่นในอดีตมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย สมถะ ใช้ประโยชน์จากป่าในการดำรงชีวิต ปลูก บ้านไม้ไผ่ยกพื้นสูง มีชานบ้านสำหรับนั่งทำกิจกรรมยามว่าง ทำไร่และเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ ไก่ หมู วัว และควาย บางครอบครัวอาจจะเลี้ยงช้างไว้สำหรับใช้งานด้วย แต่ละครอบครัวยึดการทำไร่ข้าวเป็นหลักและปลูกพืชผักท้องถิ่น เช่น พริก เชื้อเทศ งาดำ พักเขี้ยว พักทอง น้ำเต้า มะระ ถั่วเขียว ถั่วดำ ข้าวโพด พืชตระกูลแตง โดยใช้วิธีลงแรงเอามือในการทำงาน การเตรียมพื้นที่การเกษตร เริ่มต้นด้วยการถางพื้นที่แล้วจึงเผาวัชพืชราก่อนทำการ เพาะปลูก เมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตเสร็จแล้วจะย้ายพื้นที่ทำกินใหม่ โดยจะมีการหมุนเวียนเปลี่ยนพื้นที่ไร่นาทุกปี เพื่อให้พื้นที่เดิมได้ฟื้นตัวตามธรรมชาติ พักไว้ 5 - 7 ปี จึงเวียนกลับมาทำอีกครั้ง เรียกว่า “ไร่หมุนเวียน” ซึ่งเป็นภูมิปัญญาการอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างเกื้อกูลและยั่งยืนของชาวปกากะญอ ปัจจุบันวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงปกากะญอตำบลสามหมื่นได้เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลก ชาวบ้านรับเอาวัฒนธรรมอื่น ๆ เข้ามาผสมผสาน ซึ่งอาจเรียกได้ว่า เป็นอัตลักษณ์ใหม่ของชาวกะเหรี่ยงปกากะญอในตำบลสามหมื่น

โดยชาวบ้านยึดอาชีพทำไร่ข้าวโพดเป็นหลัก อย่างไรก็ตามคนรุ่นใหม่ยังรักษาประเพณี วัฒนธรรมดั้งเดิมผ่านการดำเนินชีวิตประจำวันและกิจกรรมต่าง ๆ เสมอ เช่น พิธีกัจจอลาขุ (พิธีมัดมือขอพรจากบรรพบุรุษ) ประเพณีปีใหม่ป่าเกอญอ และบริบทพื้นที่ที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาโรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา ตั้งอยู่ที่หมู่ 3 บ้านหนองหลวง ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก เปิดทำการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 - ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีนักเรียนทั้งหมด 536 คน จำนวนครูละบุคลากรทางการศึกษาจำนวน 25 คน ไม่มีนักการภารโรง มีนักเรียนพักนอนประจำจำนวน 219 คน พักนอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 - ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นนักเรียนบ้านอยู่พื้นที่ยากลำบาก เดินทางไม่สะดวกสามารถเดินทางมาโรงเรียนโดยวิธีไปกลับได้ โรงเรียนจึงมีหอพักนอนหญิงและชาย การจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและภายใต้โรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้เด็กที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง ได้บูรณาการการศึกษาร่วมกับกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ เรียนรู้ เกิดทักษะอาชีพ และทักษะชีวิต ตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียนในโครงการพระราชดำริ กิจกรรมที่เป็นจุดเด่นของโรงเรียน คือ การทำกิจกรรมเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน ประกอบด้วย กิจกรรมเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ กิจกรรมปลูกพืชผักสวนครัว กิจกรรมเลี้ยงปลาตุ๊ก กิจกรรมเลี้ยงหมู และกิจกรรมเพาะเห็ดนางฟ้า เป็นต้น แต่ผลผลิตทางเกษตรเพื่ออาหารกลางวันยังไม่เพียงพอต่อการนำไปประกอบอาหารเนื่องจากนักเรียนมีจำนวนมาก และพื้นที่ทำการเกษตรของโรงเรียนที่สามารถทำการเกษตรได้ มีจำนวน 1 ไร่ ปัจจุบันได้รับความอนุเคราะห์จากโครงการทหารพันธุ์ดีเข้ามาช่วยส่งเสริมดูแลและพัฒนาพื้นที่โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันและดำเนินการทำกิจกรรมเกษตรร่วมกับนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2. ผลการสำรวจความต้องการฝึกทักษะอาชีพ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออก 3 ประเด็น ได้แก่ ข้อมูลด้านการศึกษาต่อและความต้องการฝึกทักษะอาชีพ ข้อมูลความสนใจเลือกกิจกรรมของนักเรียน ข้อมูลเลือกกิจกรรมของผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ 1) ความต้องการฝึกทักษะอาชีพและการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา นักเรียนไม่ต้องการศึกษาเมื่อจบภาคบังคับ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 47.22 นักเรียนต้องการศึกษาต่อ 12 คิดเป็นร้อยละ 33.33 นักเรียนไม่ต้องการศึกษาต่อ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 19.44 นักเรียนที่ต้องการศึกษาต่อและไม่ต้องการศึกษาต่อแต่มีความต้องการฝึกทักษะอาชีพจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 80.56 และไม่ต้องการฝึกทักษะอาชีพ 7 คน คิดเป็นร้อยละ 19.44 เพราะต้องใช้เวลาว่างช่วยผู้ปกครองหารายได้เลี้ยงชีพ 2) ความสนใจเลือกกิจกรรม การปลูกพืชผักสวนครัว เพราะ นักเรียนมีความต้องการปลูกผักสวนครัวไว้บริโภคที่บ้าน รวมถึงต้องการบริโภคผักที่สดสะอาดปลอดภัย การทอผ้าประจำถิ่น เพราะต้องการอนุรักษ์

วัฒนธรรมท้องถิ่น อนุรักษ์ผ้าทอการแปรรูปอาหาร/ถนอมอาหาร เพราะต้องการถนอมอาหารไว้รับประทานเองนอกฤดูกาล อีกทั้งมีทรัพยากรในท้องถิ่นตามฤดูกาล กิจกรรมประดิษฐ์ดอกไม้ เพราะต้องการมีความชำนาญในการประดิษฐ์ดอกไม้ และสร้างรายได้เสริมให้ครอบครัว 3) กิจกรรมของผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ครู ได้เลือกกิจกรรม 5 กิจกรรม คือ กิจกรรมปลูกพืชผักสวนครัว กิจกรรมเพาะเห็ดนางฟ้า กิจกรรมแปรรูปอาหาร/ถนอมอาหาร กิจกรรมทอผ้าประจำถิ่น และกิจกรรมจักสาน โดยให้เหตุผลว่า กิจกรรมที่กล่าวมาเหมาะสมกับสภาพบริบทพื้นที่ของชุมชนในการทำเกษตร และชุมชนมีความต้องการและจำเป็นในการดำรงชีวิต อีกทั้งได้นำเอาแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต นอกจากนี้ส่งผลให้เกิดความพอเพียง ยังสามารถนำไปจำหน่ายสร้างรายได้เสริมให้ครอบครัวต่อไปได้

3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจการฝึกอบรมทักษะอาชีพ 5 กิจกรรม และความพึงพอใจการปฏิบัติรายด้าน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออก 2 ประเด็น ได้แก่ ความพึงพอใจการฝึกอบรมทักษะอาชีพ 5 กิจกรรม และความพึงพอใจการปฏิบัติกิจกรรมรายด้าน ดังนี้ 1) ประเด็นที่ 1 ความพึงพอใจการฝึกอบรมทักษะอาชีพ 5 กิจกรรม นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมทักษะอาชีพ ทั้ง 5 กิจกรรม โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ดังนี้ ด้านวิทยากร ด้านเนื้อหา ด้านอาคารสถานที่/ อุปกรณ์/ ระยะเวลา ด้านนักเรียน อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.73 2) ประเด็นที่ 2 ความพึงพอใจการปฏิบัติกิจกรรมรายด้านเรียงลำดับดังนี้ กิจกรรมปลูกพืชผักสวนครัว ทั้ง 2 ด้าน ดังนี้ ด้านกิจกรรม ด้านผลงานของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.78 กิจกรรมจักสาน ทั้ง 2 ด้าน ดังนี้ ด้านกิจกรรม ด้านผลงานของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.66 กิจกรรมการเพาะเห็ดนางฟ้าทั้ง 2 ด้าน ดังนี้ ด้านกิจกรรม ด้านผลงานของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.59 กิจกรรมถนอมอาหาร/แปรรูปอาหาร ทั้ง 2 ด้าน ดังนี้ ด้านกิจกรรม ด้านผลงานของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.59 กิจกรรมทอผ้าประจำถิ่น ทั้ง 2 ด้าน ดังนี้ ด้านกิจกรรม ด้านผลงานของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.48

อภิปรายผล

การหาแนวทางฝึกทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสมกมลจินดา ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก อภิปรายผลได้ว่า ผลการศึกษาบริบทพื้นที่ตำบลสามหมื่น พบว่า เป็นพื้นที่ภูเขาสูง ห่างไกลจากชุมชนเมือง ชุมชนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีพื้นที่เพียงพอและเหมาะสมต่อการทำการเกษตร จึงมีความสอดคล้องกับภูมิสังคมของหลักการทรงงาน ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพิเศษ เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (2562) กล่าวว่า ภูมิสังคม คือ การที่เราจะทำการใด ๆ การรู้จักและเข้าใจในบริบทพื้นที่นั้น ๆ ว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร จึงเป็นส่วนสำคัญเพื่อให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทในชุมชนของตนเอง

ผลจากการสำรวจความต้องการฝึกทักษะอาชีพของนักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และผู้เกี่ยวข้อง พบว่า นักเรียนที่ต้องการศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อมีความต้องการฝึกทักษะอาชีพเพื่อฝึกฝนและทำกิจกรรมนั้นให้เกิดความชำนาญ และสามารถประกอบอาชีพในการหาเลี้ยงชีพตนเองได้ จึงมีความสอดคล้องกับแนวคิดทักษะอาชีพ ซึ่งจันทร์เพ็ญ สุวรรณคร (2558) กล่าวว่า ทักษะอาชีพ เป็นทักษะที่สามารถสนองความต้องการของมนุษย์ เป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างให้บุคคลมีความเข้าใจตนเองมากขึ้นเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการประกอบอาชีพในอนาคตที่ดี ตลอดจนการสร้างให้บุคคลมีความรู้ความเข้าใจ มีความสนใจและความถนัดที่สอดคล้องกับงาน รวมถึงการวางแผนสำหรับอาชีพในอนาคตกิจกรรมที่นักเรียนมีความสนใจเลือก และเป็นกิจกรรมที่ได้นำเอาแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินกิจกรรมโดยยึดหลักความพอเพียง พอประมาณ มีเหตุผล และมีคุณธรรมมีความสอดคล้องกับการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ในการประกอบอาชีพ ซึ่ง นรินทร์ จุลทรัพย์ (2556) กล่าวว่า การแนะแนวอาชีพตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถแก้ปัญหาและพัฒนาเด็กและเยาวชนได้อย่างยั่งยืน มีวิธีการดำเนินชีวิตครอบคลุม 4 ด้าน คือ มิติด้านจิตใจ มิติด้านสังคม มิติด้านวัฒนธรรม และด้านเศรษฐกิจ ช่วยให้นักเรียนเข้าใจความหมายและความสำคัญ มีความรู้ความเข้าใจ สามารถนำไปใช้ได้เมื่อสำเร็จการศึกษา กิจกรรมปลูกพืชผักสวนครัว กิจกรรมจักสาน กิจกรรมทอผ้าประจำถิ่น กิจกรรมแปรรูปอาหาร/ถนอมอาหาร กิจกรรมเพาะเห็ดนางฟ้า เกิดจากสภาพบริบทพื้นที่ที่อาศัยอยู่ผู้ประกอบการ ชุมชน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตร พื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีทรัพยากรในท้องถิ่นที่หลากหลายเพียงพอ ร่วมรักษาอนุรักษ์ วัฒนธรรมท้องถิ่น มีความสอดคล้องกับทฤษฎีการเลือกอาชีพ ซึ่ง Holland (1973) กล่าวว่า การเลือกอาชีพสร้างขึ้นโดยมีพื้นฐาน 4 ประการ คือ บุคลิกภาพของบุคคลทั่วไปที่มาจากการปะทะความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมต่าง ๆ กับแรงผลักดันส่วนบุคคลทำให้เกิดความสนใจในอาชีพนั้น ๆ สิ่งแวดล้อมของบุคคลที่อาศัยอยู่ กำหนดทิศทางการเลือกอาชีพเช่นเดียวกัน ความเหมาะสมของ

สิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้ได้ฝึกทักษะอาชีพนั้น ๆ พฤติกรรมของบุคคลที่ถูกกำหนดด้วยบุคลิกภาพ และสิ่งแวดล้อม จะทำให้ทราบถึงการเลือกอาชีพ การเปลี่ยนอาชีพ ความสำเร็จในอาชีพ ความพึงพอใจการฝึกอบรมทักษะอาชีพ 5 กิจกรรม และการประเมินความพึงพอใจในการปฏิบัติ กิจกรรมรายด้าน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจกิจกรรมการปลูกพืชผักสวนครัวมากที่สุด เพราะ เป็นกิจกรรมที่มีความเข้าใจง่าย มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมผ่านการลงมือปฏิบัติจริงตาม กระบวนการ มีความสอดคล้องกับทฤษฎีการมีส่วนร่วม ซึ่ง เมตต์ เมตต์การุณ (2553) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ทั้งทางตรงและ ทางอ้อม ร่วมรับรู้ ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจร่วมติดตามผล เรียนรู้ขั้นตอนและวิธีการ ช่วยให้นักเรียนเกิด การเรียนรู้มีทักษะ ตลอดจนมีความภาคภูมิใจในการปลูกพืชผักสวนครัวได้ด้วยตนเอง มีความ สอดคล้องกับพิทยารัตน์ เรืองรัมย์ และบุญชม ศรีสะอาด (2559) กล่าวว่า การปลูกผักสวนครัวไร้ สารพิษ นักเรียนมีความพึงพอใจ เพราะเป็นเนื้อหาที่เข้าใจง่าย ได้เรียนรู้จากสื่อที่หลากหลาย ได้ฝึก ปฏิบัติจริง ช่วยให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในการดูแลผักสวนครัว มีส่วนช่วยผู้ปกครองในการลด ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนบางส่วน มีความภูมิใจมากที่สามารถปลูกผักสวนครัวได้เติบโตจนนำผักมา รับประทานอาหารได้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ทำให้พบว่ากระบวนการพัฒนาชุมชน สังคมโดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนที่จะ สำเร็จการศึกษาออกไปสู่สังคมหรือวัยแรงงาน เนื่องจากเด็กนักเรียนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่อายุยังไม่ถึงวัยที่ จะเข้าสู่แรงงานภาคอุตสาหกรรม ด้วยข้อจำกัดทางกฎหมาย ดังนั้นการให้กลุ่มเด็กเยาวชนเหล่านี้ สามารถพึ่งพาตนเองได้นั้นคือการให้เยาวชนเหล่านี้สร้างอาชีพตามความถนัดของตนเองอยู่ภายใน ชุมชนนั้นๆ ควรเริ่มตั้งแต่กระบวนการสร้างความเข้าใจกับนักเรียนก่อน หรือการระเบิดจากข้างใน โดยกิจกรรมที่จะพัฒนาควรเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับเยาวชนและสภาพภูมิสังคมนั้น ๆ
2. การพัฒนาหรือส่งเสริมอาชีพหรือกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับเยาวชน ควรให้เยาวชนเหล่านั้น ได้เรียนรู้ทดลองหรือจัดอบรมให้ได้เห็นกระบวนการหรือวิธีการของกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ก่อนแล้ว จึงประเมินเพื่อนำไปสู่การสร้างอาชีพจริงในชุมชนนั้นได้
3. การจัดกิจกรรมเสริมในระหว่างเรียนจะเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะช่วยเสริมให้นักเรียนที่ สำเร็จการศึกษาออกไปสามารถประกอบอาชีพได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาส่งเสริมด้านการตลาดเพื่อให้เยาวชนเหล่านี้สามารถนำกิจกรรมไปทำแล้วสามารถสร้างรายได้แก่ครอบครัว
2. ควรมีการศึกษาการนำกิจกรรมไปทดลองใช้ ติดตามประเมินผลเพื่อให้ทราบว่ากิจกรรมสามารถประกอบอาชีพและสร้างรายได้จริง
3. ควรมีการศึกษาประเด็นปัจจัยและปัญหาที่มีผลต่อการประกอบอาชีพในการสร้างรายได้ของบริบทพื้นที่นั้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. 2544. **แนวการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. 2551. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. 2560. **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- กัญภัทร จำปาทอง, อุทุมพร อินทจักร์ และ นลินรัตน์ รักกุล. 2559. แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ของเยาวชนเรื่องทักษะอาชีพผ่านสื่อโทรทัศน์ในศตวรรษที่ 21. **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย**, 6(3). 69, 6(3), 69-79.
- เกษม วัฒนชัย. 2550. **เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.managr.co.th/home/ViewNews.aspx>. (9 กุมภาพันธ์ 2565).
- งานทะเบียนโรงเรียน. 2564. **เอกสารประกอบการรายงานการสำเร็จการศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3**. ตาก: โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณศลจินดา.
- จันทร์เพ็ญ สุวรรณคร. 2558. กระบวนการจัดการกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิต และอาชีพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. **วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย**, 8(2), 176-191.
- จินตนา สุขจรรย์. 2549. **การศึกษาและการพัฒนาชุมชน**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จิราภรณ์ ศรีคำ. 2547. **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนวชิรวิทย์ ระดับประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ฉัตรชัย ชัยแก้ว, ชชาติเพชร ศรีมุงคุณ, จำสิปโท ณัฐวุฒิ ชมภูศรี, นรา ชำสมบัติ และ ดาบตำรวจ สังคม ศิริบาล. 2559. **การนำหลักความรู้เศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ศึกษาเฉพาะกรณี : สถานีตำรวจภูธรเขียงยืน อำเภอเขียงยืน จังหวัดมหาสารคาม**. งานวิจัยปริญญาโท. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชูชาติ พวงสมจิตต์. 2540. **การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ถวิลวดี บุรีกุล. 2543. แนวคิดของการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย. **จดหมายข่าว สถาบันพระปกเกล้า**, 2(8), 4-6.
- ทรงวุฒิ เรื่องวาทศิลป์. 2550. **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาในพื้นที่บริการของโรงเรียนล้อมแรด**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทวิรัตน์ ศรีสวัสดิ์ และ อาชัญญา รัตนอุบล. 2562. ผลการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ. **วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา**, 16(2), 1-10.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. 2546. **การมีส่วนร่วม: หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง**. เชียงใหม่: สิริลักษณ์การพิมพ์.
- นิคม ผัดแสน. 2540. **การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาต่อการพัฒนาการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนอุดรศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาอำเภอเชียงดาวจังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าแบบอิสระ. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิรันดร์ จุลทรัพย์. 2556. การแนะแนวอาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**, 15(4), 155-164.
- ประทุมมา เทียงธรรม และ อภิชาติ เลนะนันท์. 2564. กลยุทธ์การขับเคลื่อนและการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนเทพสุวรรณชาดวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม. **วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**, 5(4), 185-193.
- ประพันธ์ สร้อยเพชร. 2547. **การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์โรงเรียนตำบลแช่ช้าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พรรัตน์ มีลอดวารสาร. 2559. แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียน โรงเรียนบ้านป่าสักไก่อ. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย**, 9(20), 65-74.
- พิทยารัตน์ เรืองรัมย์ และ บุญชม ศรีสะอาด. 2559. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่องการปลูกผักสวนครัวไร้สารพิษ. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**, 35(4), 104-113.
- พีระ พรนวม. 2544. **ศรัทธาต่อหลักการการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และ พรรณทิพย์ เพชรมาก. 2551. **การบริหารสังคมศาสตร์แห่งศตวรรษเพื่อสังคมไทยและสังคมโลก**. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน.

- มาเรียม นิลพันธุ์, ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม, ธีรศักดิ์ อุ่่นอารมณเลิศ, ศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย, อธิมาส มากจ้อย, มารุต พัฒนา และ โชติมา หนูพริก. 2556. การพัฒนาแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพ. ภาพสินธุ์ : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. *EAU Heritage Journal Social Science and Humanity*, 5(1), 173-300.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. 2553. การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และราชการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์.
- รัตนศรี พรหมใจรักษ์. 2555. การพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพและคุณลักษณะใน การประกอบอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วรเดช จันทรศร. 2560. การพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพและคุณลักษณะในการประกอบอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิจารณ์ พานิช. 2555. วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- ศุภการ เขมขมาย. 2564. รูปแบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทักษะอาชีพของสถานศึกษาในเขตพื้นที่สูงและถิ่นทุรกันดารสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *ศุภสภาวิทยารจารย์*, 2(2), 93-106.
- สมพร เทพลีธา. 2550. การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนและแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในบริบทของศาสนาและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: สมชายการพิมพ์.
- สมยศ นาวิการ. 2545. การบริหาร. กรุงเทพฯ: ชาญวิทย์เซ็นเตอร์.
- สรชัย พิศาลบุตร. 2549. สสำรวจความพึงพอใจของผู้ใช้บริการทำได้ง่ายนิดเดียว. กรุงเทพฯ: วิทยพัฒน์.
- สรเดช เลิศวัฒนาวณิชวิ. 2560. การพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพและคุณลักษณะในการประกอบอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สัญญา เคนาภูมิ. 2551. ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนใน 4 จังหวัดชายแดนลุ่มน้ำโขง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สาลินี อุตมผล. 2558. การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการอาชีพเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และคุณลักษณะด้านอาชีพ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- สำนักงานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2548. **อาชีพเกษตรกรรมทางเลือก**. กรุงเทพฯ:
สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.).
2562. **หลักการทรงงาน ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
บรมนารถบพิตร**. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- สุขสรรรค์ กันตะบุตร. 2561. **การประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจ**.
ปทุมธานี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุทธิรัตน์ ลักษณะสุทธิ. 2555. **การพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ**.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. 2544. **เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริในใต้เบื้องพระยุคลบาท**.
พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: มติชน.
- สุวิมล พิมพ์ศิริ. 2555. **ปัจจัยด้านความก้าวหน้าในสายอาชีพที่มีความสัมพันธ์ต่อความผูกพันของ
พนักงานบริษัทแห่งหนึ่ง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อคิน รพีพัฒน์. 2547. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา**. กรุงเทพฯ:
ศูนย์การศึกษา นโยบายสาธารณสุข.
- องค์การบริหารส่วนตำบลสามหมื่น. 2563. **เอกสารประกอบแผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2561- 2565**.
ตาก: องค์การบริหารส่วนตำบลสามหมื่น.
- อภิญา กังสนารักษ์. 2544. **รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรที่มีประสิทธิผลระดับคณะ
ของสถาบันอุดมศึกษา**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุทัย บุญประเสริฐ. 2542. **รายงานการวิจัย การศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษา
ของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน**. กรุงเทพฯ: โครงการวิจัย
ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- อุไรวรรณ จันท์สกุลถาวร. 2540. **การพัฒนาความก้าวหน้าในสายอาชีพในอุตสาหกรรม
อิเล็กทรอนิกส์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Holland, J. L. 1973. **Making vocational choices: A theory of careers**. Englewood
Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Huntington, S. & Nelson, S. 1975. **No easy choice: political participation in
developing countries**. New York: Harvard University Press.
- Super, D. E. 1957. **Career pattern as a basic for vocational**. New York: Harper and
Brothers.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสำรวจความต้องการฝึกทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา ตำบลสามหมื่น

อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

**แบบสำรวจความต้องการฝึกทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก**

คำชี้แจง

1. แบบสำรวจฉบับนี้สร้างขึ้น เพื่อสำรวจความต้องการฝึกทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ซึ่งนำผลการสำรวจมาประกอบการพิจารณาเลือกฝึกทักษะอาชีพให้กับนักเรียน สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนที่สนใจฝึกทักษะอาชีพ และนำไปประกอบอาชีพภายหลังสำเร็จการศึกษา

2. แบบสำรวจฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการค้นคว้าอิสระ ระดับปริญญาโท สาขาการพัฒนากุมิ สังคมอย่างยั่งยืน คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ และข้อมูลที่ได้จากการสำรวจเป็นข้อมูลส่วนบุคคล จะถือเป็นข้อมูลลับ ไม่มีการนำไปเผยแพร่อื่นใด

3. แบบสำรวจฉบับนี้ได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ตอนมีทั้งหมด 5 หน้า ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของนักเรียน ประกอบด้วย ชื่อ-สกุล อายุ วัน/เดือน/ปีเกิด ที่อยู่ และเบอร์โทรศัพท์ เป็นต้น (ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของนักเรียน กรุณาเติมข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด) หน้าที่ 2

ตอนที่ 2 ข้อมูลผู้ปกครอง ประกอบด้วย ชื่อบิดา-ชื่อมารดา อายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา เป็นต้น (ตอนที่ 2 ข้อมูลผู้ปกครอง กรุณาเติมข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด) หน้าที่ 2, 3

ตอนที่ 3 ข้อมูลพื้นฐานในครอบครัวนักเรียน ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากร ด้านสังคม (ตอนที่ 3 ข้อมูลพื้นฐานในครอบครัวนักเรียน กรุณาขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หรือเติมข้อความในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด) หน้าที่ 3, 4

ตอนที่ 4 ข้อมูลความต้องการฝึกทักษะอาชีพของนักเรียน (กรุณาขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หรือเติมข้อความในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด) หน้าที่ 4, 5

นางสาวกิตติยา อิงเอนู

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการพัฒนากุมิ สังคมอย่างยั่งยืน
คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

หมายเหตุ ก่อนจะทำการสำรวจนักเรียน ครูประจำชั้นควรแนะนำวัตถุประสงค์ สิทธิประโยชน์และประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ เพื่อเป็นแรงจูงใจในการเข้าร่วมฝึกทักษะอาชีพ

แบบสำรวจความต้องการฝึกทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม ภูณทลจินดา ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของนักเรียน

คำนำหน้า.....ชื่อ - สกุล อายุ.....

วัน/เดือน/ปีเกิด..... เพศ.....

ปัจจุบันนักเรียนอาศัยอยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์ เบอร์โทรศัพท์

เกรดเฉลี่ย.....

อุปนิสัย.....

วิชาที่ชอบที่สุด.....

วิชาที่ได้คะแนนน้อยที่สุด.....

แนวหนังสือที่โปรดปราน.....

งานอดิเรกที่ชอบ.....

ความสามารถพิเศษ.....

อาชีพที่ใฝ่ฝันในอนาคต.....

นักเรียนคิดว่าในสภาพบริบทพื้นที่ที่นักเรียนอาศัยอยู่มีความเหมาะสมที่จะประกอบอาชีพ
อะไรบ้าง (ให้เลือกตอบอย่างน้อย 1 อย่าง)

.....
.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลผู้ปกครอง

ข้อมูลบิดา คำนำหน้า.....ชื่อ - สกุลอายุ.....

อาชีพ..... รายได้เฉลี่ยต่อปี..... ระดับการศึกษา

ข้อมูลมารดา คำนำหน้า.....ชื่อ - สกุล อายุ.....

อาชีพ..... รายได้เฉลี่ยต่อปี..... ระดับการศึกษา

ครอบครัว**สถานภาพบิดา - มารดา**

- () อยู่ด้วยกัน () บิดาถึงแก่กรรม () บิดาและมารดาถึงแก่กรรม
() เลิกร้างกัน () มารดาถึงแก่กรรม

จำนวนพี่น้อง (ไม่นับรวมตัวเอง ให้นับเฉพาะพี่หรือน้อง)

- จำนวนพี่น้องที่เป็นชายคน จำนวนพี่น้องที่เป็นหญิงคน
จำนวนพี่น้องที่ทำงานแล้วคน นักเรียนเป็นบุตรคนที่

ตอนที่ 3 ข้อมูลพื้นฐานในครัวเรือนของนักเรียน**3.1 ด้านทรัพยากร**

- ที่อยู่อาศัย () บ้านตัวเอง () อาศัยญาติอยู่
ที่ดินทำกิน มีหรือไม่ (ถ้ามี ให้ระบุ) () มี () ไม่มี
จำนวน.....ไร่.....งาน.....ตารางวา.....
การถือครองที่ดิน () มีเอกสารสิทธิ์ () ไม่มีเอกสารสิทธิ์ () อื่นๆ (โปรดระบุ)
การใช้น้ำ () ประปา () บาดาล () ห้วย () หนอง () แม่น้ำ

3.2 ด้านเศรษฐกิจ**ครัวเรือนประกอบอาชีพ**

ภาคเกษตรกร มีหรือไม่ (ถ้ามี ให้เลือกตอบในข้อต่อไปนี้)

ถ้ามีจำนวน.....คน

- () เกษตร
() รับจ้าง
() ค้าขาย
() รับราชการ
() อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ครัวเรือนมีการทำบัญชีรายรับ - จ่าย หรือไม่ (ถ้ามี ให้เลือกตอบในข้อต่อไปนี้)

- () มี () ไม่มี รายได้ต่อปี.....บาท รายจ่ายต่อปี.....บาท

ครัวเรือนมีหนี้สินหรือไม่ (ถ้ามี ให้ระบุ)

- () มี (ระบุ) จำนวน.....บาท
() ไม่มี

3.3 ด้านสังคม

การศึกษา

ระดับวุฒิการศึกษาของสมาชิกในครอบครัว

- () ต่ำกว่าระดับประถมศึกษาปีที่ 6 (ระบุ) จำนวน.....คน
- () ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 (ระบุ) จำนวน.....คน
- () ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ระบุ) จำนวน.....คน
- () ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 (ระบุ) จำนวน.....คน
- () ระดับสูงกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 6 (ระบุ) จำนวน.....คน

สาธารณูปโภคในครัวเรือนมีหรือไม่ (ถ้ามี ให้เลือกตอบคำถามได้มากกว่า 1 ข้อ)

() มี () ไม่มี

- () ไฟฟ้า () ประปา () การคมนาคม (ระบุ).....
- () โทรศัพท์ () อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 4 ข้อมูลความต้องการฝึกทักษะอาชีพของนักเรียน

4.1 เมื่อจบการศึกษาภาคบังคับ (ชั้นม.3) (เลือกตอบเพียงข้อเดียว)

4.1.1 ไม่ต้องการศึกษาต่อ และ

- () ต้องการฝึกทักษะอาชีพ
- () ไม่ต้องการฝึกทักษะอาชีพ

4.1.2 ต้องการศึกษาต่อในการศึกษานอกระบบ (กศน.) และ

- () ต้องการฝึกทักษะอาชีพ
- () ไม่ต้องการฝึกทักษะอาชีพ

4.1.3 ต้องการศึกษาต่อในระบบการศึกษา ระดับ ม.4

- () ต้องการฝึกทักษะอาชีพ
- () ไม่ต้องการฝึกทักษะอาชีพ

4.2 กรณีที่นักเรียนต้องการฝึกทักษะอาชีพ นักเรียนสนใจฝึกทักษะอาชีพอะไร

เพราะเหตุใดนักเรียนจึงสนใจเลือกอาชีพ (ระบุความสนใจ 1 อาชีพ) (คำถามนี้จะนำไปสู่การคัดเลือกเพื่อเปิดจัดกิจกรรมจริงสำหรับนักเรียน)

ด้านงานเกษตร

☐ การเพาะเห็ดนางฟ้า	☐ การเลี้ยงไก่พันธุ์เนื้อ
☐ การปลูกพืชผักสวนครัว	☐ การเลี้ยงเป็ดพันธุ์ไข่
☐ การเลี้ยงปลาตู้	☐ การเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่
☐ การเลี้ยงหมูหลุม	☐ อื่น ๆ (ระบุ).....

งานบริการ/ด้านงานช่าง

- ช่างซ่อมรถจักรยานยนต์
- ช่างเดินสายไฟในอาคาร
- ช่างสีอาคาร/บ้าน
- ช่างปูน
- ช่างเชื่อม
- ช่างไม้
- ช่างตัดผมชาย
- ช่างเสริมสวย
- ค้าขาย
- อื่น ๆ (ระบุ).....

ด้านอาหาร

- อาหารประจำถิ่น
- การแปรรูปอาหาร
- อาหารไทย
- การทำขนมไทย
- เบเกอรี่
- การตกแต่งหน้าเค้ก
- อาหารสมุนไพร อื่น ๆ (ระบุ).....

ด้านงานประดิษฐ์

- การประดิษฐ์ของชำร่วยจากเศษผ้า
- การจัดดอกไม้
- การจับจีบผ้า
- การทอผ้าประจำถิ่น
- งานจักสาน
- การประดิษฐ์ดอกไม้

- () การทำกระดาษสาจากกล้วยป่า
- () การทำไม้กวาดดอกหญ้า
- () การทำบายศรี
- () การผสมเครื่องดื่ม Spa Drink
- () อื่น ๆ (ระบุ).....

เพราะเหตุใด.....

4.3 กรณีที่นักเรียนเลือกฝึกทักษะอาชีพที่สนใจ นักเรียนมีความพร้อมที่จะฝึกทักษะอาชีพหรือไม่
(เลือกตอบเพียงข้อเดียว)

- () พร้อมฝึกทักษะอาชีพ
- () ไม่พร้อมฝึกทักษะอาชีพ
- () อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

4.4 กรณีที่นักเรียนมีความพร้อมฝึกทักษะอาชีพ นักเรียนมีความคาดหวังหรือไม่ในการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์หลังการสำเร็จการศึกษาและมีความคาดหวังมากน้อยเพียงใด (ถ้ามี ให้เลือกตอบในข้อต่อไป)

- () มี () ไม่มี
- () มากที่สุด
- () มาก
- () ปานกลาง
- () น้อย
- () น้อยที่สุด

4.5 กรณีที่นักเรียน พร้อมฝึกทักษะอาชีพ นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรกับระยะเวลาที่จะใช้ในการฝึกทักษะอาชีพ **(เลือกตอบเพียงข้อเดียว)**

- () 1 เดือน () 2 เดือน () 3 เดือน () 4 เดือน () 5 เดือน
- () อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ขอบคุณท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสำรวจฉบับนี้เป็นอย่างสูง

ภาคผนวก ข

แบบประเมินความพึงพอใจการฝึกทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา ตำบลสามหมื่น

อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

แบบประเมินความพึงพอใจผลการใช้แนวทางฝึกทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

คำชี้แจง

1. แบบประเมินความพึงพอใจฉบับนี้สร้างขึ้น เพื่อประเมินความพึงพอใจการฝึกทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก
2. แบบประเมินความพึงพอใจฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการค้นคว้าอิสระ ระดับปริญญาโท สาขาการพัฒนากุมิสังคมอย่างยั่งยืน คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้
3. แบบประเมินความพึงพอใจฉบับนี้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ตอน มีทั้งหมด 8 หน้า ดังนี้
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน ประกอบด้วย เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา (ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่องหน้าข้อความ)
ตอนที่ 2 ความพึงพอใจการจัดฝึกอบรมทักษะอาชีพ ประกอบด้วย ด้านวิทยากร ด้านเนื้อหา ด้านผลงานนักเรียน คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่องที่ตรงกับความพึงพอใจของนักเรียน)
ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เป็นการเสนอแนะข้อคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยการแสดงความคิดเห็นด้วยการเขียนตอบแบบปลายเปิด
ตอนที่ 4 ความพึงพอใจของนักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรม 5 กิจกรรม ประกอบด้วย กิจกรรมเห็ดนางฟ้า กิจกรรมจักสาน กิจกรรมแปรรูปอาหาร/ถนอมอาหาร กิจกรรมทอผ้าประจำถิ่น กิจกรรมปลูกพืชผักสวนครัว คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่องที่ตรงกับความพึงพอใจของนักเรียน)

นางสาวกิตติยา อิงอนุ

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการพัฒนากุมิสังคมอย่างยั่งยืน

คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

แบบประเมินความพึงพอใจการฝึกทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินตา ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่องหน้าข้อความ

1. เพศ ชาย หญิง
2. สถานภาพ นักเรียน
3. ระดับการศึกษา ม.3

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจการจัดฝึกอบรมทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่องที่ตรงกับความพึงพอใจของนักเรียน

หมายเหตุ ระดับความพึงพอใจแบ่งออก 5 ระดับ คือ

- 5 ระดับระดับความพึงพอใจ อยู่ในเกณฑ์ มากที่สุด
- 4 ระดับระดับความพึงพอใจ อยู่ในเกณฑ์ มาก
- 3 ระดับระดับความพึงพอใจ อยู่ในเกณฑ์ ปานกลาง
- 2 ระดับระดับความพึงพอใจ อยู่ในเกณฑ์ น้อย
- 1 ระดับระดับความพึงพอใจ อยู่ในเกณฑ์ น้อยที่สุด

รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
ด้านวิทยากร					
1. การแต่งกาย และบุคลิกภาพโดยรวม					
2. วิทยากรมีความรู้ความสามารถที่ตรงกับกิจกรรมที่ฝึกอบรม					
3. สามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างชัดเจน					
ด้านเนื้อหา					
4. เนื้อหามีความเข้าใจง่ายและตรงประเด็น					
5. จัดลำดับเนื้อหาเหมาะสมและสอดคล้องกับวัยของนักเรียน					
6. มีการตอบปัญหาข้อสงสัยระหว่างการฝึกอบรมอย่างชัดเจน ตรงประเด็น					
7. มีเอกสารประกอบการฝึกอบรม					

รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
ด้านอาคารสถานที่/ อุปกรณ์/ระยะเวลา					
1. อุปกรณ์เพียงพอสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรม					
2. ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการฝึกอบรม					
3. ระยะเวลามีความเหมาะสม					
4. สถานที่เพียงพอต่อผู้เข้ารับการฝึกอบรม					
5. โดยภาพรวมที่มีต่อการจัดฝึกอบรมของวิทยาการ					
ด้านนักเรียน					
6. นักเรียนมีความสนใจและมีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมฝึกอบรม					
7. นักเรียนตรงต่อเวลา					
8. นักเรียนมีส่วนร่วมในการสาธิตร่วมกับวิทยากรที่กำหนดให้					
9. นักเรียนมีการบันทึกความรู้ระหว่างการฝึกอบรม					
10. นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็น ชักถาม ประเด็นข้อสงสัย					
11. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการเข้ารับการฝึกอบรมครั้งนี้					
12. นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในครัวเรือนได้					
13. โดยภาพรวมแล้วนักเรียนพึงพอใจในการฝึกอบรมครั้งนี้ในระดับใด					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 4 ความพึงพอใจในการปฏิบัติกิจกรรม (ประเมินนักเรียน)

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่องที่ตรงกับความพึงพอใจของนักเรียน

1. กิจกรรมเพาะเห็ดนางฟ้า

รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
ด้านกิจกรรม					
1. นักเรียนได้รับความรู้ เข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมเพาะเห็ดนางฟ้า					
2. นักเรียนสามารถอธิบายกระบวนการและขั้นตอนของการเพาะเห็ดนางฟ้าได้					
3. นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมที่มอบหมายให้สำเร็จด้วยตนเองได้					
4. นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มที่มอบหมายให้สำเร็จได้					
5. นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมเพาะเห็ดนางฟ้า					
6. นักเรียนตรงต่อเวลาในการทำกิจกรรมสม่ำเสมอ					
7. นักเรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในครัวเรือนได้					
8. โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจในการทำกิจกรรมเพาะเห็ดนางฟ้าในระดับใด					
ด้านผลงานของนักเรียน					
9. นักเรียนนำเสนอผลงานในรูปแบบกลุ่มเชิงประจักษ์					
10. นักเรียนนำเสนอผลงานในรูปแบบรายบุคคลเชิงประจักษ์					
11. นักเรียนคิดว่า สามารถนำไปประกอบเป็นอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาได้					
12. โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจต่อผลงานในระดับใด					

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

2. กิจกรรมจักสาน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่องที่ตรงกับความพึงพอใจของนักเรียน

รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
ด้านกิจกรรม					
1. นักเรียนได้รับความรู้ เข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมจักสาน					
2. นักเรียนสามารถอธิบายกระบวนการและขั้นตอนของการจักสานได้					
3. นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมที่มอบหมายให้สำเร็จด้วยตนเองได้					
4. นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มที่มอบหมายให้สำเร็จได้					
5. นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมจักสาน					
6. นักเรียนตรงต่อเวลาในการทำกิจกรรมสม่ำเสมอ					
7. นักเรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้					
8. โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจในกิจกรรมจักสานในระดับใด					
ด้านผลงานของนักเรียน					
9. นักเรียนนำเสนอผลงานในรูปแบบกลุ่มเชิงประจักษ์					
10. นักเรียนนำเสนอผลงานในรูปแบบรายบุคคลเชิงประจักษ์					
11. นักเรียนคิดว่า สามารถนำไปประกอบเป็นอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาได้					
12. โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจต่อผลงานในระดับใด					

ขอเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

3. กิจกรรมถนอมอาหาร/แปรรูปอาหาร(หน่อไม้ดอง)

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่องที่ตรงกับความพึงพอใจของนักเรียน

รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
ด้านกิจกรรม					
1. นักเรียนได้รับความรู้ เข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมถนอมอาหาร หน่อไม้ดอง					
2. นักเรียนสามารถอธิบายกระบวนการและขั้นตอนของการถนอมอาหารหน่อไม้ดอง					
3. นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมที่มอบหมายให้สำเร็จด้วยตนเองได้					
4. นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มที่มอบหมายให้สำเร็จได้					
5. นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมถนอมอาหาร หน่อไม้ดอง					
6. นักเรียนตรงต่อเวลาในการทำกิจกรรม					
7. นักเรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในครัวเรือนได้					
8. โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจในกิจกรรมถนอมอาหาร หน่อไม้ดองในระดับใด					
ด้านผลงานของนักเรียน					
9. นักเรียนนำเสนอผลงานในรูปแบบกลุ่มเชิงประจักษ์					
10. นักเรียนนำเสนอผลงานในรูปแบบรายบุคคลเชิงประจักษ์					
11. นักเรียนคิดว่า สามารถนำไปประกอบเป็นอาชีพหลังสำเร็จ การศึกษาได้					
12. โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจต่อผลงานในระดับใด					

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

4. กิจกรรมทอผ้าประจำถิ่น

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่องที่ตรงกับความพึงพอใจของนักเรียน

รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
ด้านกิจกรรม					
1. นักเรียนได้รับความรู้ เข้าใจ เกี่ยวกับ กิจกรรมทอผ้าประจำถิ่น					
2. นักเรียนสามารถอธิบายกระบวนการและขั้นตอนของ กิจกรรมทอผ้าประจำถิ่น					
3. นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมที่มอบหมายให้สำเร็จด้วยตนเองได้					
4. นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มที่มอบหมายให้สำเร็จได้					
5. นักเรียนมีความกระตือรือร้นใน กิจกรรมทอผ้าประจำถิ่น					
6. นักเรียนตรงต่อเวลาในการทำกิจกรรมสม่ำเสมอ					
7. นักเรียนความรู้ไปประยุกต์ใช้ในครัวเรือนได้					
8. โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจในการกิจกรรม กิจกรรมทอผ้าประจำถิ่นในระดับใด					
ด้านผลงานของนักเรียน					
9. นักเรียนนำเสนอผลงานในรูปแบบกลุ่มเชิงประจักษ์					
10. นักเรียนนำเสนอผลงานในรูปแบบรายบุคคลเชิงประจักษ์					
11. นักเรียนคิดว่า สามารถนำไปประกอบเป็นอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาได้					
12. โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจต่อผลงานในระดับใด					

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

5. กิจกรรมปลูกพืชผักสวนครัว

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่องที่ตรงกับความพึงพอใจของนักเรียน

รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
ด้านกิจกรรม					
1. นักเรียนได้รับความรู้ เข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมกิจกรรมปลูกพืชผักสวนครัว					
2. นักเรียนสามารถอธิบายกระบวนการและขั้นตอนของกิจกรรมปลูกพืชผักสวนครัว					
3. นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมที่มอบหมายให้สำเร็จด้วยตนเองได้					
4. นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มที่มอบหมายให้สำเร็จได้					
5. นักเรียนมีความกระตือรือร้นในทำกิจกรรมกิจกรรมปลูกพืชผักสวนครัว					
6. นักเรียนตรงต่อเวลาในการทำกิจกรรมสม่ำเสมอ					
7. นักเรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในครัวเรือนได้					
8. โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจในการทำกิจกรรมปลูกพืชผักสวนครัวในระดับใด					
ด้านผลงานของนักเรียน					
9. นักเรียนนำเสนอผลงานในรูปแบบกลุ่มเชิงประจักษ์					
10. นักเรียนนำเสนอผลงานในรูปแบบรายบุคคลเชิงประจักษ์					
11. นักเรียนคิดว่า สามารถนำไปประกอบเป็นอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาได้					
12. โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจต่อผลงานในระดับใด					

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวกิตติยา อิงเอนุ
เกิดเมื่อ	5 กุมภาพันธ์ 2535
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2559 ปริญญาตรี (ครุศาสตรบัณฑิต) สาขาวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2560 – ปัจจุบัน ข้าราชการครู โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา ตำบลสามหมื่น อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

